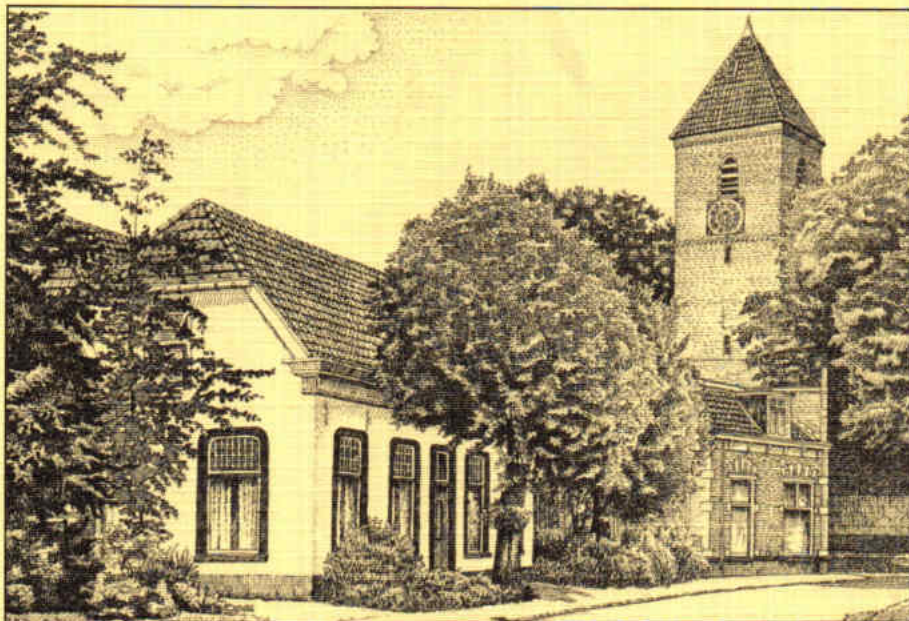

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

28e JAARGANG - NUMMER 1 - MAART 2008

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

**Vereniging voor Heemkunde
'Omheining' te Heino**
Canadastraat 6, 8141 AC Heino
Tel. 0572-394562
E-mail: omheining@planet.nl
Website: omheining.net
Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,
Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid € 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

Voorzitter vacant

H. Hofman, *waarnemend voorzitter*,
Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593

J.K. Pruim-Reinders, *secretaresse*,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,
Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873

G.H.M. ten Berge-Elferink, Delmterweg 8,
8141 PJ Heino, tel. 391803

M.J.M. Bisschop, Grote Bisschop 23,
8141 WK Heino, tel. 392499

J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560

G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798

G.J. Veltkamp, Canadastraat 60,
8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,
Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,
Woolhuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: vacant

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,
tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Meienhorst,
Woolhuisweg 2c, 8141 RX Heino,
tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Grote Bisschop 23, 8141 WK Heino,
tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:
Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*
J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986
H.J. Wessels, De Horst 18,
8141 BA Heino, tel. 393495
A. van de Wetering, De Haarstraat 33,
8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
28e jaargang - nummer 1 - maart 2008

INHOUDSOPGAVE

- blz. 2 Van de redactie
- blz. 3 Opstel - J.W. Tuten
- blz. 8 Toen en Nu - M.J.M. Bisschop
- blz. 10 Oorlogsverhalen familie Kok - H. Kok
- blz. 11 In memoriam M.H. Stavorinus
- blz. 12 Wie is wie? - Wie was wie? - D.A. Weulink-Jansen
- blz. 14 Van de Werkgroep 'Allegaardje' - J. Günessen-Stegeman
- blz. 17 Spreekende foto's (71) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 19 Al weer 20 jaar geleden - H. Wessels
- blz. 24 Van de bestuurstafel
-

Van de redactie

Het jaar 2008 begon voor de vereniging minder vrolijk dan we gehoopt hadden. We moesten op 1 januari afscheid nemen van Manna Stavorinus. Manna was een trouw lid van de redactie en leverde altijd keurig op tijd haar kopij in. Zij was een harde werkster maar bleef altijd op de achtergrond. We zullen haar missen.

In het archief van de vereniging vonden we een opstel van de heer J.W.Tuten dat hij in 1914 schreef over de Coöperatie. Hij beschreef op zijn manier waarom de coöperatie werd opgericht en hoe deze werkte. We hebben gemeend u dit opstel te moeten laten lezen, mede omdat wij gehuisvest zijn in een voormalig gebouw van een coöperatieve vereniging. In de rubriek 'Sprekende foto's' heeft Jennie Pruijm uitgezocht hoe de familiegeschiedenis van de heer Tuten in elkaar zat, hetgeen geen gemakkelijke opgave bleek te zijn.

Ook ditmaal ontbreekt de rubriek 'Alweer 20 jaar geleden' niet. Henk Wessels heeft uit die periode opnieuw belangrijke berichten weten te selecteren.

Ook kunt u weer genieten van een oorlogsbelevens van de familie Kok. Dat een carbidlamp niet altijd het gewenste succes oplevert, blijkt uit dit verhaal.

Jelske Günessen-Stegeman heeft een verhaal geschreven over geuren in de kruidentuin.

Wij wensen u veel leesplezier en voor 2008 een gelukkig en gezond jaar toe.

Namens de redactie,
Dieni Weulink

De kopij voor het juninummer verwachten we voor 1 mei.

Met dank aan de correctoren:

J. Melenhorst, G. Nijland, J. Peters, J. Tijhuis en N. Elsinga.

Opstel - Maart 1914

De Coöperatie's!

- Maatschappelijk onderwerp -

Cooöperatie! of naar ons verkort spraakgebruik; Cooperatie, een woord, waarvan voor een goede 25 jaar, de meest ontwikkelde plat-telander, nog slechts een flauw begrip had, en waarvan nu de beteekenis reeds door een kind dat naar school gaat, verstaan word. Toch, ondanks de algemeene bekendheid, is het gevoelen er over nogal zeer uiteenloopend, zooals dat op onze voorlaatste Ringvergaderingen te Lem[elerveld] en hier te H[eino] nogal duidelijk is gebleken.

Redenen die mij, voorstander van Coop[eratie] en wat daarmee in verband staat, aanleiding geven, enkele gedachten, omtrent haar doel en wezen, trachten te ontwikkelen. Gelijk iedere prediking, zal ze goed tot haar recht komen, minstens drie of 4 punten moet hebben, zoo meen ik ook, enkele grondlijnen te moeten aangeven, waarlangs onze gedachtengang uitgaat, om alzoo de rechte beschouwing over het onderwerp te verkrijgen. Zien we dan:

1e Wat is een Cooperatie?

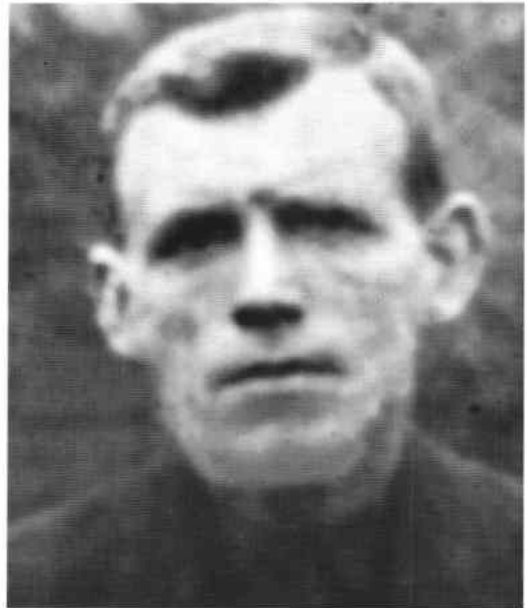
2e Hoe is zij ontstaan?

3e Hoe werkt zij?

Om daarna mijn persoonlijk gevoelen uit te drukken. Hoe wij, als Christenen staan in verhouding tot de Coop[eratie].

Wat is een Cooperatie?

Een Coop[eratie] is in den uitgebreidsten zin van het woord, een Ver[eniging] of bondschap van verschillende personen, die door onderling samenwerken het een of ander hun voorgestelde doel of belang behartigen; dus personen, die de aloude spreuk "Eendracht maakt macht!", in de praktijk brengen. Ik zeg: in den uitgebreidsten zin, omdat Coop[eratie] voor tweeërlei opvattingen vatbaar is, want in den hier genoemden zin zouden bijna alle Ver[enigingen] Coop[eratie]s zijn, zoowel een Jongl[ings] Ver[eniging] als Landbouw Ver[eniging];

J.W. Tuten.

Ver[eniging]; hoewel toch niemand de Jongl[ings] Ver[eniging] een Coop[eratieve] Ver[eniging] zal noemen. Een Coop[eratie] moet dus en word dan ook in meer beperkte zin bedoeld. Wanneer we dus over Coop[eratie]s of over Coop[eratieve] Ver[enigingen] spreken, dan bedoelen we daarmee, Ver[enigingen] die meer de stoffelijke of geldelijke belangen behartigen, waarbij allen die er aan verbonden zijn, dezelfde rechten of voordeelen er van genieten, maar ook dezelfde verplichting hebben, en zoo ze de verkeerde kant uitgaat, ook allen voor dezelfde gevolgen aansprakelijk zijn. Een natuurlijk gevolg hiervan is, dat, daardoor ook in bijna al de Coop[eraties] personen van hetzelfde beroep, vak of stand samenwerken, in tegenstelling tot de Coop[eratie] in eerstgenoemde zin bedoeld, die meer een geestlijk of human doel behartigen, waarin dan alle rangen en standen te samenwerken.

Ook zijn er nog Ver[enigingen] die wel samenwerken, maar die toch niet Coop[eratie] zijn; waartegen veel Coop[eraties] in 't leven zijn

geroepen, zooals brandassurantiën, verzekeringsmaatschappen enzv; ondernemingen van allerlei aard, die al hebben ze ook nog een goede zijde, toch alleen enkele personen, er de voordeelen van trekken en die de voordeelen juist door hare leden, of die onder haar bereik staan, zien aangebracht.

In 't kort saâmgevat is dus de Coop[eratie] om door ond[erling] samenwerken, datgene tot stand te brengen, of die voordeelen te genieten waartegen men alleen, of persoonlijk machteloos staat, of onbereikbaar is. - Met deze toelichting meen ik te kunnen volstaan, over de betekenis der Coop[eratie] in punt 1 bedoeld, zien we dan nu in punt 2 hoe die Coop[eraties] ontstaan zijn?

Hoe is zij ontstaan?

Alle menschelijk werk heeft een begin, en een oorzaak die tot begin aanleiding geeft, dus ook de Coop[eratie].

Ist[e]r belangrijk genoeg, om er rekening mede te houden, want zullen we een zaak recht beoordeelen, dan zijn de eerste beginselen of oorzaken, van bijzonder gewicht.

Wat het begin der Coop[eratie] betreft, wanneer de eerste ontstaan is daar is ons niets van bekend, haar geboorte jaar is dus niet vast te stellen. Al de eeuwen door zijn ze er geweest, want de Oost Ind[ische] Comp[agnie], opgericht in 1612, was reeds een Coop[eratieve] Comp[agnie], al dacht toen er niemand ook aan, dat een Coop[eratie] te noemen. En voor en na dien tijd zullen zeker wel meer Ver[enigingen] in die richting gewerkt hebben, toch waren dit slechts enkelingen. Eerst in de laatste 50 jaar nam zij een meer vasteren vorm aan, en ontstonden er algemeen onder den naam van Cooperatief, allerlei Ver[enigingen], zooals die ook nu in onze dagen bestaan en nog ontstaan, want ook ten opzichte van de Coop[eratie] is van toepassing, wat Vondel eens heeft gezegd van de Amsterdamsche Rederijkerskamer: 'Wij groeien vast, in tal en last!'

Waar het dus meer onze tijd is, die aan de Coop[eratie]s burgerrecht verschafte, daar zijn ook de oorzaken van onzen tijd. De oorzaken zijn uit den aard der zaak, evenals de

Coop[eratie]s veel en velerlei. De groote oorzaak echter is, de in korten tijd zoo verbazende groote ontwikkeling van kunst en wetenschap, de talrijke uitvindingen op allerlei gebied, die aan onze maatschappelijke toestanden een geheel andere wending gaven; die aan ons volksleven geheel ander eischen stelde, en alzoo de behoefte aan Coop[eratie]f] samenwerken deed gevoelen. Uit deze groote oorzaak zijn de verschillende oorzaken voortgekomen, die men rechtstreeks onze Coop[eraties] hebben doen ontstaan. Een eerste oorzaak zouden we kunnen noemen de speculatiezucht. Want tegenover Cooperatie staat Speculatie. De betekenis van specul[atie] zal ieder wel verstaan. Het is een op groote schaal gedreven handel of zaak, niet gedreven uit liefde voor een zaak, doch uitsluitend uit liefde tot zijn beurs, om zich in korten tijd een kapitaal te verwerven. Dat die wetenschappelijke vooruitgang de speculatie geest in de hand werkte, is te begrijpen. Want vele grondstoffen vroeger waardeloos, bleken nu door ze te verwerken van groote waarde te zijn, de uitvinding van stoom en talrijke machine's, maakten het verwerken en vervoeren van die grondstoffen makkelijk en goedkoop, zoodat handel en industrie een ongekende hoogte bereikten. Het behoeft geen betoog, dat de heeren der specul[atie] die deze zaak aanpakt er het eerst en het meest van profiteerden. Dat door de grove winsten, ook onder speculatie concurrentie ontstond, was te voorzien, en de scherpe concurrentie, die niet uit kon blijven, leide in veel gevallen spoedig tot oneerlijke concurrentie waarvan de verbruikers, d.i. het volk in 't algemeen met de schade, en de wederverkoopers, de kleine neringdoenden, met de schande heengingen. Zoo openbaarde zich dan een toestand, die zoo voortgaande, op den duur onhoudbaar werd. De voortbrengselen van ons land, als boter, kaas, vleesch, en dergelijke art[ikel]en naar het buitenland uitgevoerd, werd, daar de handel alleen uit groothandelaren bestond, in die mate vervalscht en verknoeid, dat een sterke daling der prijzen het onvermijdelijke gevolg was.

Een houten bord met daarop de tekst 'De coöperatie niemand's vijand, niemand's knecht.'

Terwijl veel van hetgeen ons land ingevoerd werd, eerst een soortgelijke behandeling onderging, eer het aan den man werd gebracht. Dat algemeene ontevredenheid zoowel van de neringdoenden als van de gebruikers het gevolg was, ligt voor de hand, en men zón op middelen om in deze verkeerde praktijken, van de steeds sterker wordende stroom van speculatiegeest een dam te werpen.

Daarom nam men het middel van onderling samenwerken ter hand, zoodat de aan- en verkoop der artikelen, zonder tusschenkomst der groothandelaren kon geschieden.

Ook van Regeering's wege, werd zij spoedig gesteund, werden bepalingen en verordeningen vastgesteld, die hun recht van bestaan toekende, en wetten ingevoerd, die hun doel en streven bijzonder in de hand werkten. Zoo ontstonden dan de Coop[eratieve] Ver[enigingen] die weldra onder dien naam algemeen bekend waren. Zoo waren het de nu genoemde oorzaken eenerzijds die tot Coop[eratieve] samenw[erking] aanleiding gaven, terwijl anderzijds door de groote ommekeer der maatschappelijke toestanden ontstonden

tal van kleinere oorzaken, die, zouden ze goed werken, Coop[eratieve] samenw[erking] vereischten.

Zoo noemde ik dan enkele oorzaken, die haar deden ontstaan en waar we nu in punt 1 en 2 haar doel en wording zagen, zien we nu in punt 3 hoe ze zich in haar wezen openbaart.

Hoe werkt nu de Coop[eratie] op ons volksbestaan?

Werkt zij demoraliserend d.w.z. ondermijnd zij ons volksbestaan, of oefent zij een invloed ten goede op haar uit. - Het kan niet anders, dan dat zij een invloed ten goede uitoefent, al word soms door een oppervlakkige beschouwing ook het tegendeel beweerd. De voordeelen er van zijn legio, wat ons geheele volk ten goede komt; de nadeelen zijn gering, waar slechts enkelen er onder lijden. Enkele voordeelen wil ik u met bewijzen aantoonen. B.v. onze Coop[eratie] Stoomzuivelbereiding, of plat gezegd onze Ond[erlinge] Boterfabrieken. De uitvinding van stoom en machine's, maakte ook de bereiding van boter op groote schaal mogelijk. Spoedig was zij dan ook het voorwerp van de speculatiegeest en verrezen er door hun tal

van fabrieken. Ook hier bleef de vervalsching door vermenging van kunst met natuurboter niet achterwege. Wat tengevolge had, dat eenzelfde behandeling ook overging, op de boter niet op de fabriek bereid; zoodat weldra de kwaliteit van onze boter, op de buitenland-sche markt op een heel laag peil stond, en de prijzen dan ook in die mate daalden, dat de boterproductie; de voornaamste bron van inkomsten voor den boer, een kwijnend bestaan was.

De Coop[eratieve] Fabr[ieken] die hier en daar reeds bestonden, stonden tegenover deze oneerlijke Concurrentie machteloos.

Totdat van verschillende zijde, hoofdzakelijk door de Coop[eraties] de tusschenkomst der Regeering werd gezocht, die de boter onder Rijks Contrôle stelde, en vermenging van natuur met kunst verbood. Deze bepaling had het gewenschte resultaat. Nu was Coop[eratief] samenwerken met goed gevolg mogelijk. Weldra gingen de meeste speculatieve fabr[ieken] over in Coop[eratieve] en waar eerst Speculatief Regel, en Coop[eratief] uitzondering was, daar werd het nu omgekeerd. De Hollandsche boter kreeg haren ouden roem terug, en de prijzen stegen met 1/3. En wanneer nu de boer aan het einde van 't jaar zijn balans aan inkomsten van melk of boter opmaakt, dan kan hij zeggen 'Ziezo: 1/3 deel van de opbrengst, dat is nu het voordeel van de Coop[eratie]. En niet alleen de boterproductie, maar ook door de ond[erlinge] aankoop van zoovele art[ikelen] die vroeger niet bestonden; het samenwerken op allerlei gebied, hebben onze boerenstand voor bedrog bewaard, veel geld bespaard. En de boerenstand, vroeger een volksklasse, waar niet anders dan met minachting over gesproken werd is er nu eene waar rekening mee gehouden, die van alle zijden gesteund, word, niet het minst door de Regeering, wat hoofdzakelijk aan de Coop[eratie] is te danken.

En niet alleen de plattelanders, maar ook de stedelingen plukken de vruchten van de Coop[eratieve] Ver[enigen]. Ook daar werken de Cooperatieven, als tegenpartijder van de speculatieven, zooals winkelver[enigen],

BouwVer[enigen] en dergelijke onderne-mingen; terwijl door de talrijke Ver[enigen] van vaklui en neringdoenden, van werkgevers en werklieden, het groote nut van onderling samenwerken word gevoeld en gezien. Wie lijden er dan onder, bijna niemand anders dan zij, die Coop[eratie] uit den Booze achten, die het sijsteem der voorvaderen houden, die zeggen, wat er vroeger niet was, is nu ook niet noodig, maar daarbij vergeten, dat de oorza-ken, die nu tot Coop[eratief] samenw[erken] noodzaken vroeger niet bestonden. Of die meenen de neringdoenden te gronde te wer-ken, en de middenstand doen verdwijnen. Nog het een nog het ander. Indien de neringdoenden, door de Coop[eraties] lijden, dan ligt dat in de meeste gevallen aan hun zelf. Ook voor hen is samenwerken mogelijk. Ook zij kunnen door gemeenschappelijke aankoop hunner grondstoffen of art[ikelen] voor den-zelfden en in de meeste gevallen tegen min-deren prijs koopen dan de Coop[eratie], terwijl het verwerken of behandelen er van door hun vrij wat goedkooper gaat dan door een Coop[eratie], daar die door haar groote omvang ook uitgebreide werkkraft noodig hebben. Zoo kan ook door hen Coop[eratieve] samen-w[erking] vermeden worden, en mochten ze reeds bestaan, de druk zal niet gevoeld worden. Want de Coop[eraties] ontstaan niet, omdat ze er behooren, maar omdat ze er noodig zijn. Ze werken als een balans om het evenwicht te bewaren. Veel verkeerde prak-tijken zijn door haar verdwenen, vele goede door haar verzezen.

Wel werken alle Coop[eraties] niet onberispe-lijk, maar welk menschelijk werk is hier vol-maakt; en al behoort zelfzucht ook tot een der oorzaken in punt 2 bedoeld, waarom sommi-gen zich bij haar aansluit, toch is het een geoorloofde zelfzucht, omdat hare uitwerking als Coop[eratie] in haar geheel juist het tegen-overgestelde vertoont, want niet enkel de leden maar het algemeen komt het ten goede. Een ieder die oog heeft voor de algemeene toestanden, die ziet de algemeene vooruit-gang; die ziet hoe hooge stand en midden-stand en arbeiddende stand, hoe steden en dorpen, hoe huizen en landerijen, die ziet hoe

De coöperatie aan de Canadastraat toen het gebouw nog in gebruik was als veevoederfabriek.

alles, welvaart en ontwikkeling wat duidelijk spreekt onder de reeds sterke en steeds toenemende Coop[eratieve] geest.

De geest van onzen tijd vereischt het. Alles is er op ingericht, om op groote schaal te werken; hoevele ondernemingen, hoevele machine's zijn er, die zullen ze allen bereiken die beslist samenwerken vereischen. En onzen tijd vooruitloopen mogen we niet; maar toch moeten we mede, er ons aan onttrekken mag nog minder.

Mijn persoonlijke overtuiging over onze houding is dan ook, wij mogen niet alleen, maar ook wij moeten aan de Coop[eraties] meedoen; zoover ze op onzen weg zijn. Want de Coop[eratie] is er en ze is er noodig, ze ont-ruimen is onmogelijk tenzij het zoover is, dat ze overbodig blijkt te zijn; wat vooreerst echter nog niet te voorzien is, al zijn er misschien ook enkele gevallen waar ze niet is en ook niet noodig blijkt, toch geloof ik dat de Coop[eratie] nog lang haar hoogtepunt niet heeft bereikt, hoeveel is er dat nog kan, hoeveel nog dat moet verbeterd worden.

Men moge mij tegenwerpen, dat aardsche voorspoed dikwijls leid tot geestelijk verval; toch kan ik wel voorbeelden noemen, dat

aardsche achteruitgang, gedurig leid tot geestelijke onverschilligheid en lauwheid. En lauwheid, word overal veroordeelt, want die koud is kan warm worden, maar die lauw is, die blijft, zoo hij is. Indien we ook in de lichamelijke zegeningen Gods hand maar zien, dat Hij de middelen zegent, dat wij ze gebruiken tot zijn eer, tot heil van onze naaste. Hoeveel kan ook door de Coop[eratie] niet in Chr[istelijke] richting gewerkt worden. Hoevele nooden konden gelenigd; hoeveel naastenliefde kon betoond worden; zooals ook nu reeds Ver[enigingen] in die richting werkzaam zijn.

Reorganisatie is het wapen van onzen tijd, ook het wapen van den Christen en zij roept ook den Christenbelijder tot samenwerken, als alle Christenen meer samenwerkten aan de organisatie's van de stoffelijke belangen, ook daar zal een zegen gezien worden, ook daar behooren zij, en daarom organiseert ze: 'eendracht maakt macht'. Het is tot uw eigen welzijn, tot heil van ons land en volk!

*J.W.Tuten
Heino - Maart 1914*

Toen en Nu

Toen

Op deze foto ziet u de Christelijke Lagere school aan de Dorpsstraat. De foto is genomen rond 1930. De school werd in 1922 geopend en had oorspronkelijk drie leslokalen. Dat betekende drie keer drie ramen. Op de foto ziet u dat het vier keer drie ramen zijn. Met het stijgen van het aantal leerlingen en de invoering van de zevenjarige leerplicht was het noodzakelijk er een vierde lokaal bij te bouwen. Op 30 maart 1929 vond de aanbesteding plaats. Rechts op de foto ziet u een pomp en een elektriciteitshuisje van de IJsselcentrale.

Nu

Op deze foto, genomen vanuit dezelfde positie, is goed te zien hoe de dorpskern van Heino veranderd is. Op de plaats van de Christelijke Lagere school staat nu het voormalige gemeentehuis, waarvan velen hopen dat het over niet al te lange tijd de naam 'Het Dorpshuus' krijgt. De pomp is van plaats veranderd en het elektriciteitshuisje van de IJsselcentrale is verdwenen.

Foto: Giel Bisschop

Oorlogsverhalen familie Kok

Licht en warmte in de oorlog

Eindelijk was het weer avond geworden en kon de lantaarn gebruikt worden. Brokjes carbid en water werden in de betreffende bakjes gedaan, de lamp werd dichtgeschroefd en midden op tafel gezet. Binnen de kortste keren kwam er carbidgas uit de brander. Een lucifer erbij en de lamp brandde met een helderwitte, scherpe vlam. Als je er per ongeluk inkeek werd je verblind en zag je de eerste tijd niets. Dus niet doen. Iedereen was opgetogen! Dat was nog eens licht!

De vlam werd groter en beter, steeds groter, de lamp ging steeds luider sissen. En toen gebeurde het: met een oorverdovende knal barschte het ding uit elkaar. Doodse stilte, hartstikke donker, een enorme stank, niemand gewond. De deuren werden opengezet om de scherpe carbidlucht weg te laten stromen en iedereen is die avond vroeg naar bed gegaan.

De situatie vroeg om grote maatregelen. Mijn vader besloot de stroom weer aan te sluiten. Hij verbrak het zegel van de zekeringskast en hij repareerde dat zegel later heel vakkundig weer onzichtbaar. Echt iets om trots op te zijn. Pa had van stukken massief messing met rubberslang en isolatieband er omheen een soort hoofdzekeringen gemaakt die echt nooit kapot zouden gaan en had die weer in de kast gemonteerd. De nieuwe 'zekeringen' waren gegarandeerd sterk genoeg voor de hele gemeente Heino.

Het telwerk van de kilowattuurmeter mocht natuurlijk niet lopen en ons zo verraden.

Daartoe werd de rotor ervan met een stopnaald uit de aandrijving gelicht. Dat kon door de naald door het zachte aluminium randje van het kijkglasje te steken, de rotor op te zoeken en deze te lichten. Klaar was Kees.

De ramen werden nog beter verduisterd als de blinden ook dicht waren. Alle kiertjes werden gecontroleerd. Niet alleen vanwege eventuele luchtaanvallen, maar vooral om niet te laten zien hoe licht het bij ons was.

De carbidlamp.

We hadden weer licht en stroom. En we konden weer radio Nederland in Londen beluisteren. Het beviel zo goed, dat de stopnaald in de meter tot na de oorlog is blijven zitten. Met de IJsselcentrale is op een gegeven moment een praatje gemaakt en uitgerekend hoeveel stroom we zwart van het net hadden getapt. We kregen een andere meter, mijn vader betaalde en we hoorden weer bij de andere Nederlanders.

De kachel moest ook branden. De kolenbonnen van ons gezin waren ontoereikend voor een strenge winter. Voor zover ik weet had het gezin van mijn oom geen of weinig bonnen, want ome Hendrik was niet alleen uit zijn huis getrokken maar ook ondergedoken.

In de zomer van '44 hebben we een volwassen beukenboom gekocht, die in het bos was gekapt. De boom werd afgeleverd op het toen nog open stuk grond tussen ons huis en dat van de familie Israël. Wij, de jongens van

Kok en Hilderink, moesten elke dag een bol van 15 centimeter lengte van die boom afzagen. Mijn vader of opa hakte daar blokjes van voor de winter. We gebruikten een trekzaag die je met twee man moest bedienen, die niet al te scherp was en door het zagen er niet beter op werd. Om beurten trokken we aan de zaag die maar niet opschoot. We begonnen aan het dunne einde van de boom. Daar viel het zagen nog wel mee. Maar de zaag werd steeds botter. Toch hebben we het karwei geklaard.

Voor onze ouders had de boom louter voordelen: de jongens werden er sterk van, hadden iets nuttigs om handen, je wist waar ze waren,

ze haalden geen kattenkwaad uit en 's winters gaven de blokken hout een behaaglijke warmte.

Mijn vader werkte nog steeds als machinist-stoker op de melkfabriek. Daarom hoefde hij niet naar Duitsland. Hij verzorgde de ketels en de machines van de fabriek en nam soms, na de nachtdienst, een kruiwagen steenkolen mee naar huis. Dat is allemaal goed gegaan. We hadden niets te klagen en zijn met ons grote gezin lekker warm die laatste strenge oorlogswinter doorgekomen.

Herman Kok

In memoriam

Op 1 januari 2008 overleed op 77-jarige leeftijd Manna Stavorinus. Manna overleed geheel onverwacht in haar eigen woning aan de De Haarstraat. In de 27 jaar, dat zij werkend lid was van onze vereniging, heeft ze achter de schermen veel werk verricht.

Vanaf de oprichting zat zij in de redactie van het contactblad 'Omheining', was zij actief in de werkgroep streektaal, verzorgde zij grotendeels het foto-archief en knipte de familie-advertenties van degenen die in Heino woonachtig waren of woonachtig waren geweest uit de krant. Zelfs met hulp van anderen zorgde zij er een tijdlang voor, dat de verenigingsruimte er keurig uitzag. Manna was een geboren en getogen Heinose. Ze wist veel over het dorp en zijn bewoners. Ze werd dan ook vaak geraadpleegd over de personen die op foto's stonden.

Jarenlang was zij het 'gezicht' van de Rabobank. Men ging in Heino niet naar de bank, maar naar Manna. Was Manna er niet dan kwam men de volgende dag terug.

Bij onze vereniging zullen wij moeten wennen aan het feit, dat Manna er niet meer is.

Wie is wie?

In deze tijd ontvangen wij bij de vereniging ook foto's via de digitale weg ofwel via de computer. De heer H.A.M. Holterman, De Heerd 7, stuurde ons de volgende foto en vermeldde erbij, dat het een foto betrof van een toneelvereniging uit Heino, die een toneelstuk op de planken bracht in het toenmalige parochiehuis (nu Oosteinde). Zijn vader Anton Holterman zit onderaan met een witte kraag.

Wie kan ons meer informatie over deze foto verstrekken of herinnert zich nog namen van de personen.

Uw reactie kan, helaas niet meer naar Manna Stavorinus, maar, voorlopig naar de redactie, p/a Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 0572-391698.

Wie was wie?

In het septembernummer van 2007 plaatsten wij een foto van kapelaan Jacobs met een aantal jongens. Wij kregen daarop een reactie van mevrouw T. van Tijen-Baurichter uit Zandvoort. Wie de gefotografeerde jongens waren, bleef echter onbekend. Na het plaatsen van dezelfde foto in de Heino Koerier van december, kwamen er reacties en wel van de heren H.J.J. Blom, W. Blom, B. Groot Beumer, A.J. Heuven, H.A.M. Holterman en J.A. Hoonhorst.

Op de foto zien wij kapelaan Th.G.M. Jacobs met misdienaars. Hij was gedurende 1932 tot 1941 kapelaan in de parochie 'Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming' in Heino. De heer Heini Blom schreef ons: 'Hij heeft veel voor de misdienaars betekend. Hij heeft veel met hen ondernomen, zoals jagen, vissen in de Vecht, films bekijken, foto's maken in misdienaarskleren, autotochtje met pootje baden in het IJsselmeer en fietsen, zoals op de foto naar Dalfsen. De foto is genomen bij Huize 'Den Berg' omstreeks 1934, de leeftijd van de jongens ging tot 11 jaar.

Van links naar rechts: kapelaan Jacobs, Jan of Henk Hoppen (Koekoek), Jan Schuurman (later wegwerker bij de gemeente), Heini Blom (zoon van de gemeente-ontvanger), Bart Schrijver (Molenweg), Theo Oud Ammerveld en Theo Kelderman.

In 'Omheining' van december trof u een foto aan van een voor ons onbekende familie. De foto ontvingen wij van de heer J. Dijsselhof, Hessenweg 42, Oudleusen.

Hierop reageerden mevrouw Koerhuis-Bosch, Van der Beekstraat 12 en de heer A. Valk, Molenweg 4.

Het betreft het echtpaar Jan Linthorst (1886-1970) en Martha (Martina Johanna) Stillewagt (1889-1966) met hun kinderen: Hendrik (overleden Ens, 22 november 1986) en Anton (overleden Zwolle, 31 december 2006). Beiden staan achter hun ouders. Dochter Riek zit links en zoon Gerard staat rechts van vader en moeder. De foto is genomen bij het ouderlijk huis aan Sluis II, Kanaaldijk Noord, gemeente Dalfsen.

Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegardje'

Lievrouwebedstro.

Geuren in een kruidentuin

Geur kun je niet vasthouden. Ongrijpbaar en onzichtbaar roept geur de sfeer terug die bij een moment hoort. Dat vergankelijke moment dat niet anders dan door herinnering kan worden vastgehouden. Hoe vaak gebeurt het niet dat je ergens loopt en iets ruikt wat je mee terug doet nemen naar die ene avond of naar die heerlijke gezellige maaltijd van toen. Veel kruiden hebben een heerlijke opvallende geur. In dit stukje wil ik graag even stilstaan bij kruiden die zo heerlijk kunnen geuren.

Lievrouwebedstro is een van de zoetst ruikende kruiden. De reuk houdt verband met een van de bestanddelen van bedstro, namelijk cumarine. Deze beroemde bedstrogeur, die een prima aanwinst is voor o.a bowl, kan alleen worden benut als het kruid een beetje verdord is. De reuk doet denken aan

vers gemaaid hooi. Het kruid werd vroeger in reukkussentjes en linnenkasten gebruikt. In Engeland werd het in de 15e eeuw in de tuin gekweekt en van deze verrukkelijke versgemaaide hooilucht werd gebruik gemaakt, door het kruid in kransen en boeketten in huizen en kerken op te hangen.

Het kruid werd ook tussen het beddengoed gestopt en in kisten en kasten gedaan vanwege de geur, maar ook om motten te weren. De Nederlandse benaming heeft de plant te danken aan de legende dat Jozef op zoek ging naar planten om voor Maria in de stal een bed te spreiden. Hij bracht toen dit kruid mee en uit dankbaarheid schonk Maria het toen zijn geur.

De Fransen verwerken lievrouwebedstro in champagne en de Zwitsers kruiden er hun cognac mee. Amerikanen gebruiken diverse wijnen als benedictine en brandewijn in hun 'May Wine Punch'. Zij beschouwen het als toppunt van luxe om bedstro in hun tuin te hebben, ten einde het in diverse dranken te gebruiken. Het smaakt ook heerlijk in combinatie met vruchtendranken. Een heldere appelsap waarin bedstro getrokken wordt, vormt een smakelijke vruchtendrank. Geen wonder dat dit kruid beroemd is in meibowl.

Veel tuinen zijn in het bezit van een **salvia** oftewel **salie**. Dit kruid komt in vele variëteiten voor. Het gebruik van salvia als kruid stamt uit het Middellandse Zeegebied. Sinds de middeleeuwen worden verschillende salviasoorten ook in Midden- en West-Europa gekweekt. De wetenschappelijke naam salvia geeft al aan dat planten in dit geslacht hoog werden gewaardeerd om hun geneeskrachtige werking. Een spreekwoord uit de klassieke oudheid luidt: Waarom zou een mens sterven als hij salvia in zijn tuin heeft? De Grieken gebruikten de plant voor de behandeling van tuberculose, zweren en slangenbeten. De Romeinen beschouwden het als een ge-

Salvia oftewel salie.

wijd kruid, en kenden een uitgebreide ceremonie voor het plukken. Zo diende het kruid met een speciaal mes gesneden te worden. Dit mocht geen metalen mes zijn, omdat het hiermee reageert. Ook diende men schone kleren te dragen en schone voeten te hebben voor men met snijden begon. De Romeinen gebruikten het behalve als tandpasta ook omdat zij meenden dat het goed was voor de hersenen, het gevoel en het geheugen. In China werd dit kruid zo gewaardeerd dat Nederlandse handelaren één kist van dit kruid wisten te verhandelen tegen drie kisten Chinese thee.

Maar wat denkt u van de heerlijke geur van het oeroude kruid genaamd munt, dat heel veel verschillende geuren kan hebben? Dit veelzijdige kruid kan naar chocolade, citroen of pepermunt geuren. Het trekt daarbij ook heel veel bijen, vlinders en hommels aan. Het is een genot om dit kruid in de tuin te hebben, zowel vanwege de geur als vanwege de vele insecten die erop af komen.

Tijm is ook een heerlijk kruid dat vele geuren kan bezitten, net als marjolein en basilicum. En natuurlijk mijn persoonlijke favoriet, agas-

tache(anijshysop) ruikt heerlijk! Kruiden zijn enorm veelzijdig, je kunt ze gebruiken in gerechten maar ook in thee. Je kunt er oliën en zalf van maken. Maar je kunt ze ook ophangen op plekken waar het minder prettig ruikt. Je kunt ook heerlijke potpourri's van kruiden maken!

Dus mocht u een kruidtuin gaan aanleggen, let niet alleen op hoogte en kleur maar ook op geur. Verdiept u zich in de rijke geurwereld van kruiden en u zult versteld staan van de hoeveelheid geuren die kruiden hebben!

Als laatste wil ik u deze prachtige nieuwjaarswens - opgeschreven door Arja Albrecht - niet onthouden:

'Ik wens u een Nieuwjaar; geurig en pittig als een bosje basilicum, heilzaam als salie, met een tak rozemarijn voor een lang, gelukkig leven. Een pol tijm voor moed en vertrouwen; lavendel om kalm en helder te blijven, en een kom uiensoep met veel bieslook om zonodig te ontzuichten in deze drukke dagen. Last but not least, een flinke hoop mest om deze goddelijke kruiden in stand te houden!'

J. Günessen-Stegeman

Bronnen:

- Geïllustreerde kruidencyclopedie door N. Vermeulen;
- Alles over kruiden door J. McVicar
- Afbeeldingen uit: Weeda. E.J. drs. e.a. - Nederlandse oecologische Flora.

Wie met de
kop in de wolken löp
zut niet völle.

Tentoonstelling

'150 JAAR PAROCHIELEVEN HEINO'

Nu wij dit artikeltje schrijven moet de opening nog plaatsvinden, maar op het moment dat u dit leest is de opening inmiddels achter de rug. Om uw geheugen op te frissen.

De tentoonstelling: '150 jaar parochieleven Heino' wordt georganiseerd aansluitend op het 150-jarig bestaan van de R.K. parochie 'Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming'.

De tentoonstelling bestaat uit een historisch overzicht.

1e periode: tot 1858.

2e periode: van 1858 tot 1965.

3e periode: van 1965 tot heden.

Aan de hand van kaarten en beeldend materiaal wordt de geschiedenis van de parochie weergegeven.

Tevens zullen er liturgische gewaden, beelden, boekwerken en allerlei andere religieuze voorwerpen te zien zijn.

Waar: Op de bovenverdieping 'De Maelderieje' (ingang VVV),
Canadastraat 6, Heino.

Wanneer: Van maandag 25 februari t/m woensdag 31 oktober 2008.

Open: Van 10.00 tot 13.00 uur.

Groepen: Op aanvraag bij het secretariaat: Acacia 25,
8141 TL Heino,
tel. 0572-391986 of per mail Omheining@planet.nl

Wij hopen, dat u een kijkje komt nemen.

De tentoonstelling is behalve per trap, ook per lift te bereiken.

Voor rolstoelgebruikers is er een rolstoelopgang en voldoende ruimte.

Sprekende foto's (71)

Jan Willem Tuten wordt te Heino geboren op 20 november 1887 op de boerderij het Tuten, ook wel het Tuiten genaamd.

Op deze boerderij aan de Twentseweg 17 woont nu de familie Brillman. De boerderij aan de Twentseweg noemt men in de kerkelijke boeken van Heino steeds 't Tuiten.

Het Dialectboek 6 geeft de volgende verklaring voor de naam Tuten: in het Twents is een tuten een hoek, Tutens wonen vaak op een drie- of viersprong van wegen en/of waterwegen. Nemen we de situatie van 250 jaar geleden, dan zit daar een kern van waarheid in. Het betreft in die tijd de kruising Twentseweg - Dalfserweg.

Wanneer op 19 juni 1768 in de Ned. Herv. kerk van Heino, Hendrike Hendriks trouwt met Berent Cornelis, staat erbij vermeld, dat Hendrike al van kind af aan heeft gewoond op Tuiten in Lente. Zij komt van Lemele onder Ommen. Na het overlijden van Berent Cornelis hertrouwt Hendrike Hendriks met Teunis Jans van het Laanbroek in Tongeren onder Wijhe. Dit huwelijk is geen lang leven beschoren want ruim een jaar later overlijdt haar tweede echtgenoot. Op 20 mei 1787 volgt een derde huwelijk in de Ned. Herv. kerk van Heino. De bruidegom is Teunies Jans, jongeman van het Vrijlink, in de Veldhoek onder Heino. Uit dit laatste huwelijk worden geen kinderen geboren.

Als Hendrike overlijdt, in maart 1801, zijn de kinderen uit haar 1e en 2e huwelijk al volwassen. Teunis Jans Vrijlink blijft op het Tuiten wonen en noemt zich Teunis Tuten. Hij hertrouwt op 12 mei 1803 voor het gericht van Heino met Maria Lankhorst afkomstig van de Lankhorst in Wesepe. Uit dit huwelijk worden twee kinderen geboren en wel Hendrikus en Aaltje. Beiden groeien op aan de Twentseweg en blijven op het Tuten wonen. Hendrikus trouwt met Janna van der Sluis en Aaltje, zeven jaar jonger dan Hendrikus, blijft bij haar broer en schoonzuster inwonen. Zij blijft onge-

*Jan Willem Tuten
1887 - 1934.*

huwd en overlijdt op de leeftijd van 64 jaar. Uit het huwelijk van Hendrikus Tuten en Janna van der Sluis worden vier kinderen geboren, drie dochters en een zoon. De drie dochters vertrekken van het Tuten en zoon Albert neemt het boerenbedrijf van zijn ouders over. Volgens de kadastrale atlas van Heino 1832 was zijn vader eigenaar van het bedrijf.

Een familie-overzicht van Albert Tuten.

Albert Tuten.

Geboren: Heino, 14 juni 1848.

Overleden: Heino, 8 juni 1917.

Zoon van: Hendrikus Tuten en Janna van der Sluis.

Beroep: landbouwer.

Godsdienst: Ned. Herv.

Adres: Heino, Twentseweg 17.

Huwelijk: Heino, 24 mei 1877 met **Janna Hartkamp**, geboren Heino, 4 oktober 1858, overleden Heino, 24 november 1905.

Dochter van Jan Willem Hartkamp en Gerridina Arends.

Kinderen:

1. **Hendrikus**, geboren Heino, 4 april 1878, overleden Raalte, 30 november 1945, gehuwd Heino, 16 maart 1905 met Willemina van der Vegt. Dochter van Gerrit Werners van der Vegt en Willemina Bosch.
2. **Gerridina**, geboren Heino, 15 september 1879, overleden Heino, 2 november 1882.
3. **Jan Willem**, geboren Heino, 29 november 1880, overleden Heino, 21 februari 1882.
4. **Jan Willem**, geboren Heino, 13 oktober 1882, overleden Heino, 13 november 1882.
5. **Gerritdina**, geboren Heino, 9 juni 1884, overleden Heino, 4 april 1969, gehuwd Heino, 9 mei 1912 met met Gerrit Hendrik Slotman. Zoon van Derk Slotman en Gerrigje Huisman.
6. **Johanna**, geboren Heino, 8 maart 1886, overleden Huissen, 19 september 1959, gehuwd Heino, 9 mei 1912 met Berend Jan Wienen. Zoon van Hendrikus Wienen en Aleida Hendrika Hengeveld.
7. **Jan Willem**, geboren Heino, 20 november 1887, overleden Heino, 3 januari 1934, gehuwd Heino, 1 maart 1917 met Geertjen Laarman. Dochter van Evert Jan Laarman en Hendrikje Harmsen.
8. **Rika**, geboren Heino, 30 maart 1889, overleden Heino, 5 juli 1889.

Wat de kindersterfte betreft, is het jaar 1882 een rampjaar voor het gezin van Albert Tuten. Slechts één kind blijft in leven. In de periode 1882-1888 heerst er difterie in Nederland, maar de tuberculosebacil is ook een ernstige ziekteverwekker. Later worden er nog vier kinderen geboren waarvan de jongste enkele

maanden oud wordt. De oudste zoon uit het gezin, Hendrikus, verlaat na zijn huwelijk het ouderlijk huis en vertrekt naar Raalte.

Dochter Johanna blijft met haar gezin aan de Twentseweg. Jan Willem blijft tot zijn trouwdag thuis wonen. Vandaar vertrekt hij in 1917 naar de boerderij Aver Heino, de latere proefboerderij aan de Lemelerveldseweg. Daar woont hij gedurende vijf jaar en verhuist dan in 1922 naar Dalfsen.

J.K. Pruim-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': doop-, trouw- en begraafboeken, geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van Heino.
- Dialectboek 6. Van de streek. De weerspiegeling van dialecten in familienamen. De Tier & A. Marynissen m.m.v. H. Brok. Groesbeek Stichting Nederlandse Dialecten.
- Google, sterfte in 1882.
- Gegevens van mevrouw H. Laarman-Tuten.

Tentoonstelling

'150 JAAR PAROCHIELEVEN HEINO'

25 februari t/m 31 oktober 2008.
Canadastraat 6, Heino.

Al weer 20 jaar geleden

1988

Als de AROB-rechter de heer Dijkhuis niet in het gelijk stelt gaat de man naar het Europese Hof van Justitie. Daarmee is nagenoeg de laatste stap in een gerechtelijke procedure bereikt die al vanaf 1973 voortduurt. In die tijd heeft de heer Dijkhuis in opdracht van zijn grootvader, de heer Roesink, een boerderijtje aan de gemeente verkocht. De woning was onbewoonbaar verklaard en dus gold slechts de sloopprijs. De woning diende verkocht te worden vanwege het bestemmingsplan De Dollenhoek. Eenmaal in het bezit van het boerderijtje heeft de gemeente de woning echter doorverkocht aan derden, die het gebouw geheel opknapten en er inmiddels wonen. Die doorverkoop ging bepaald niet volgens de sloopprijs en dus stelt Dijkhuis financieel behoorlijk gedupeerd te zijn door de gemeente. 'Er zit een gat van veertigduizend gulden tussen onze verkoop aan de gemeente en het verkoopbedrag dat de gemeente ving', aldus Dijkhuis.

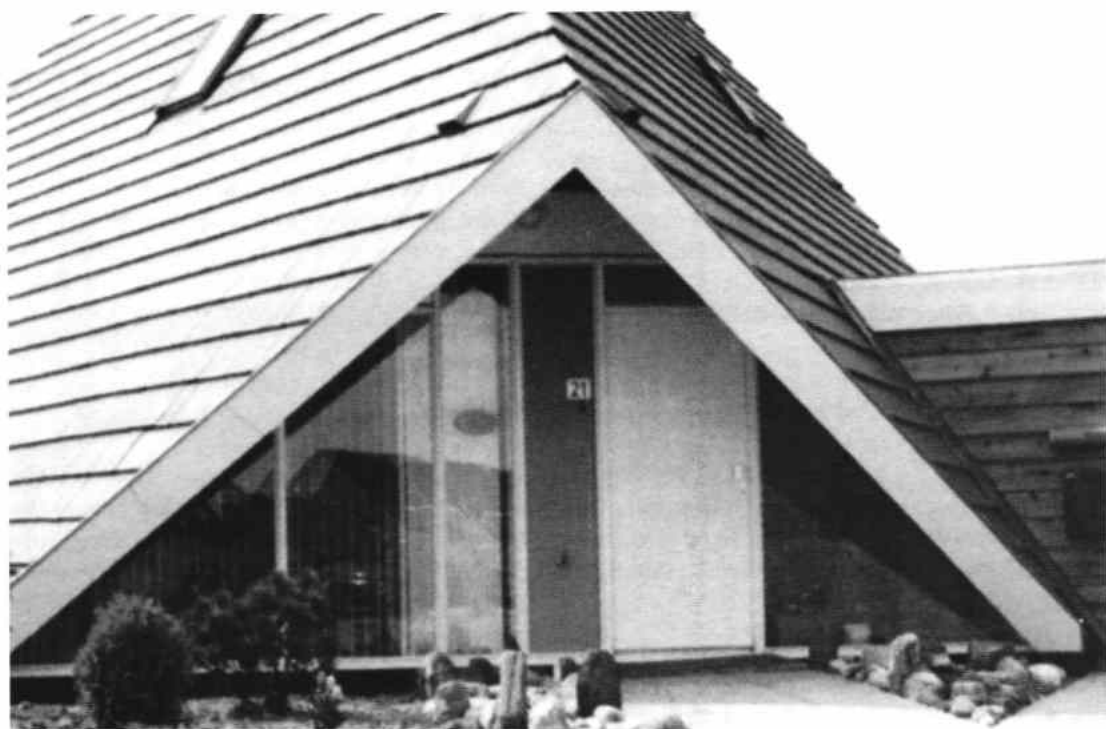
Rembrandt van Rhijn deed er enkele eeuwen over, koningin Wilhelmina moest twee generaties wachten, veel grootheden kregen er nooit een. In Laag Zuthem kreeg Herman Uit den Bosch er een op 57-jarige leeftijd; een eigen monument in de vorm van een heus standbeeld. Na een dienstverband van bijna 25 jaar nam hij afscheid als hoofdmachist en chef-werkplaats van het Waterschap Salland. Hij maakte gebruik van de VUT-regeling en zijn superieuren en collega's wilden zijn afscheid niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Het werkstuk beeldt Uit de Bosch uit in een voor hem karakteristieke gebukte houding en staat op een betonnen sokkel met als onderschrift: 'Mannus, 1964-1988'.

Het standbeeld blijft permanent bij de werkplaats. Voor thuis op de schoorsteenmantel kreeg de Laag Zuthemer een zilveren replica van het monument.

Doorgaans doet de krant niets aan Abrahams, Sara's, tuinversiering bij jubilea en dergelijke. Het einde zou zoek zijn. Toch in deze categorie een origineel verschijnsel in Heino. Het echtpaar Ybema uit de Goudenregen was twaalf-en-een-halfjaar getrouwd. Op zich niets bijzonders, maar de burens wilden dat niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Ze wilden ter ere van dit jubileumpje wel een boog plaatsen. De heer des huizes was het daar niet mee eens, hij vond het maar onzin. Maar mevrouw Ybema stelde het wel op prijs. Wat nu te doen? De burens zorgden voor DE oplossing: een halve boog ..., en die stond in de tuin bij Ybema. Half werk dus van de burens ...

De door B en W voorgestelde verhogingen van de onroerend goed belasting (drie procent) en heffingen op afval- en reinigingskosten (negen procent) zijn door de raad aangenomen. Maar een garantie voor geen verdere lastenverzwaring kon het college niet geven. PvdA en VVD zien vooral als reden van de lastenverzwaring het aanhouden van het zwembad in Lierderholthuis. Beide partijen hebben al eens gezegd voor sluiting te zijn. En dat herhaalden ze nu. Het college had in zijn aanbiedingsbrief ook al geconcludeerd dat het desbetreffende zwembad een belangrijke reden was. Het CDA gaf er blijk van nog steeds achter de gemaakte politieke keuze - behoud van het zwembad - te staan.

In Salland moet nog een behoorlijk aantal woonwagenstandplaatsen gecreëerd worden. Gemeenten lijken echter niet veel haast te hebben met het realiseren van de plaatsen. Want in veel gevallen liggen de kampjes er verlaten of half leeg bij. Het woonwagenkampje in Heino heeft betere tijden gekend. Zo'n drie jaar geleden werd het kamp ingericht voor zes woonwagens. Na korte tijd was het kamp vol. Na verloop van tijd heeft de gemeente in samenwerking met de bewoners

Zo zien de stolpwoningen er aan de Klaproos in Heino uit.

zelfs een speelplaats voor de kinderen bij het kampje aangelegd. In die tijd was er weinig verloop. Inmiddels is de plek ogenschijnlijk niet meer zo in zwang. Slechts één wagen staat er nog en het is nog maar de vraag of de andere plaatsen in de nabije toekomst opgevuld gaan worden.

Overigens moet Heino vanwege de nieuwe en tweede Nota Woonwagengeleid nog twee plaatsen extra creëren.

'Als het gemeentebestuur van Heino nu denkt dat het gewonnen heeft dan heeft het dat wel mooi mis. En ook iedereen die dit stuk grond wil hebben kan dat op de buik schrijven. Ik ga er zelf weer wonen! Zet dat maar in de krant, misschien in een camper, desnoods in een tent, maar ik ga er weer wonen. Ik zal mijn recht halen. Hoe lang het ook duurt!'

Duidelijke taal van mevrouw G.W. Haye. Op 28 januari werd haar stacaravan inclusief een aantal geparkeerde auto's in opdracht van B en W door de gemeentewerkers van haar perceel aan de Moerweg weggesleept. Een

deel van de vele complicaties is ontstaan nadat de familie en haar woning in 1983 moesten wijken voor het 'algemeen belang': de aanleg van de Rondweg om Heino.

Sinds kort zijn de stolpwoningen in Heino door de bewoners betrokken. 'Het eigenwijze' woonidee van Peter Gerssen kan zich verheugen in een grote belangstelling. Zo zijn er behalve in Heino woningen in Dronten, Kampen, Haaksbergen en Druuten gebouwd. Vooral het doorlopende dak tot bijna aan de grond geeft binnen het gevoel van eindeloze woonruimte. De totale vloeroppervlakte van 120 vierkante meter geeft de mogelijkheid om eigen woonideeën te creëren. Op de tweede verdieping een ruime overloop, twee grote slaapkamers en een doucheruimte. De stookkosten zullen volgens de berekeningen minder zijn dan duizend kuub gas per jaar.

Peter Kocks (12) uit Heino, leerling van de RK-mavo Salland in Raalte, heeft de eerste prijs gewonnen in een door de Duitse ge-

Huishoudschool 'De Bakenbelt'. Op die plaats staan nu woningen.

meente Mettingen uitgeschreven tekenwedstrijd. Gordon Houtsma (12) uit Heino en Caudy Segbers (12) uit Raalte werden respectievelijk tweede en derde. Opdracht was het maken van een tekening waarin de tienjarige jumelage tussen Raalte en Mettingen tot uitdrukking zou komen. Als winnaar van de eerste prijs van de Mettinger scholieren kwam Kartsen Pahler (16) uit de bus. Winnaar van de eerste prijs, Peter Kocks, mag met zijn ouders het hoogtepunt meebelevan van het feest dat de stad Mettingen deze zomer viert ter gelegenheid van het 900 jaar bestaan van de stad.

Voor de bouwgrond op het terrein van de voormalige huishoudschool 'De Bakenbelt' bestaat veel belangstelling. Een inventarisatie heeft uitgewezen dat zelfs wanneer sociaal-economische gebondenheid aan de gemeente als criterium wordt gehanteerd, er zeker 35 gegadigden in aanmerking kunnen komen voor bouwgrond op deze plaats. Het terrein van de vroegere huishoudschool wordt opge-

deeld in zes kavels: vier voor vrijstaande woningen langs de Van der Capellenweg en twee voor twee woningen onder één kap langs de Emmastraat. De kavels worden verloot onder de meest in aanmerking komende gegadigden.

De heer W. Veenstra en mevrouw J. Veenstra-Van der Sloot zijn door de Heinose gemeenteraad met ingang van 1 januari benoemd tot ambtenaren van de burgerlijke stand voor het voltrekken van huwelijken. Het echtpaar Veenstra woont op De Horst 22. Ze volgen de heer H.P.A. Willems op, die zelf te kennen heeft gegeven deze werkzaamheden te willen beëindigen.

In de twee kerkdorpen Lierderholthuis en Laag Zuthem is nauwelijks belangstelling voor premiekoopwoningen. Wethouder L.G. Hinnen gaf in de raadsvergadering toe dat er een mooi plan was opgesteld, 'maar als in Lierderholthuis geen belangstelling blijkt te zijn voor zowel premie A- als voor premie B

De groentenwinkel van Antonissen in "Het Gat van Heino" op 26 januari 1989.

woningen en als we in Laag Zuthem slechts de premie A woning kunnen slijten, kunnen wij er ook niets aan doen'. In de discussie rond de stagnerende verkoop in de kerkdorpen merkte de heer Stegeman (CDA) op, dat een eventuele koper gelokt wordt als er in een dorp op zijn minst twee kavels van dezelfde premiesoort te koop zijn. Dat lokt samen bouwen uit. Die suggestie wordt meegenomen voor de kavelverdeling in 1989.

Mede dankzij de zachte winter wordt flink opgeschoten met de bouw in het zogenaamde 'Gat van Heino', tussen de bibliotheek en het marktplein. Aannemersbedrijf Valk is hier begonnen met de realisatie van de Munnikenhof, een complex van winkelunits en daarboven woningen. Het grootste deel van de Munnikenhof zal straks worden bezet door een winkel van de supermarktketen Pick Pack. De verkoop van de overige winkelunits is nog niet op gang gekomen, maar er hebben zich al enkele gegadigden gemeld en er is een aantal opties verleend.

De Enklaar verandert in een reusachtige superdancing. Het voormalige parochiehuis aan de Canadastraat lijkt de laatste maanden te zijn veranderd in een stoffige fabriek. Binnen klinken onophoudelijk de slagen van hamers en het sonore cirkelen der zagen. Maar over enkele weken moet het imposante gebouw een superdancing huisvesten, die eind april haar poorten voor het publiek zal openen. Het voormalige ontmoetingscentrum De Enklaar werd in het najaar van 1987 overgenomen door Albert Lassche uit Emmeloord. Samen met zijn zonen Klaas en Fred en echtgenote Coby werkt hij nu dag en nacht aan de realisering van een drie verdiepingen tellende dancing met zeven bars. 'Het is de bedoeling dat hier een superdancing komt die in de wijde omgeving zijn weerga niet kent. Deze superdancing is niet te vergelijken met de Leeren Lampe in Raalte, Reimink in Lemelerveld en Dijk in Lemele'.

In het 500 zielen tellende dorpje Lierderholthuis was het groot feest. Het vertrouwde,

maar rustige dorpscafé van Hein Elshof was overgenomen door twee jonge mensen en alles wijst erop dat de nieuwe eigenaren Alex Voskuilen en vriendin Aline Linde het aloude complex nieuwe impulsen gaat geven. Onder grote belangstelling heeft burgemeester A.W.P. van den Berg café d'Olde Wattering in Lierderholthuis heropend. Meer dan 300 bezoekers feliciteerden Alex Voskuilen en Aline Linde met hun 'dorpscafé'. Muziekvereniging Salland bracht Alex en Aline ook nog een serenade.

Loslopende honden vormen voor veel inwoners een steeds groter wordende plaag en zelfs een bedreiging. Per jaar worden al zo'n honderd hondenbeten medisch behandeld. Deze gegevens werden door mevrouw T.A.S. van der Bruggen (PvdA) naar voren gebracht tijdens de rondvraag in een raadsvergadering. Ze wees op tenminste één geval van ernstig lichamelijk letsel door hondenbeten. Verder wees ze op bepaalde gebieden in het dorp waar mensen niet meer durven komen omdat er altijd een of meerdere honden loslopen. 'Op deze wijze worden de mensen wel erg in hun bewegingsvrijheid beperkt', aldus de socialiste. Volgens burgemeester Van den Berg is het een 'kwestie met veel haken en ogen'.

In de polder Lierderbroek is een uiterst zeldzame 'kroonkraan' gesignaleerd. Een kroonkraan is een soort kraanvogel die opvalt door de halfcirkelvormige waaier op de kop, de half wit/half zwarte vleugels en een fraaie rode keel. De vogel werd vanaf de Hagenweg opgemerkt door de Heinose dierenarts de heer F.J. van Egmond en later herkend door collega en vogelkenner de heer H.F. Matthijsen. Volgens hem was de kroonkraan niet geringd, hetgeen betekent dat deze niet uit een dierentuin ontsnapt is.

Dat maakt de aanwezigheid echter des te opmerkelijker. Een kroonkraan komt normaal immers alleen voor in het ziltmoeras in Soedan (Afrika) en is beduidend groter dan een ooievaar.

Als het aan de gemeenteraad van Heino ligt komt er al in 1989 een nieuw industrieterrein tussen de Zwolseweg en de Rondweg. De raad ging met enig enthousiasme akkoord met het voorstel van B en W om grond te ruilen met de firma Braakman.

Door de ruil krijgt Heino de beschikking over een kleine 8,5 hectare grond in het verlengde van de Molenweg. De firma Braakman krijgt een perceel van zes hectare terug, aangevuld met een bestaande landbouwschuur en 500.000 gulden als schadeloosstelling. Door de grondruil wordt de firma Braakman eigenaar van het terrein waar nu Rijvereniging De Gunneruiters een manege heeft. Die manege zal derhalve moeten verdwijnen.

De Medische Wielkring Nederland (MWN) was samen met de fietsgroep Heikera actief om voor de tweede maal de Salland-Twentetocht voor medici te rijden. Ook niet-medici konden deelnemen. Na het aarzelende begin van vorig jaar (toen met slechts 20 fietsers) waren er dit keer 140 deelnemers. Er kon gekozen worden uit routes van 40 en van 120 kilometer. Als het aan MWN-voorzitter Harry Paauw ligt, komt er volgend jaar zeker een vervolg. Ook Heikera-voorzitter Joost Homma ziet een jaarlijks vervolg wel zitten. De deelnemers waren afkomstig uit de hele regio en ondermeer uit Den Haag, Amsterdam, Wassenaar, Bunnik en Tilburg. Beide routes werden uitgezet door Heikera-man Willy Smeenk.

De evaluatie over de renovatiewerkzaamheden in de kom van Heino heeft geen nieuwe of verrassende aandachtspunten opgeleverd. Ruim een jaar na de feitelijke voltooiing van de werkzaamheden leveren alleen het parkeren in het centrum, het kruispunt Van der Capellenweg-Zwolseweg en het gedrag van fietsers nog problemen op. De meeste op- en aanmerkingen werden echter gemaakt met instemming omtrent het eindresultaat.

De evaluatieavond werd overigens slechts bezocht door 22 belangstellenden waaronder enkele raadsleden.

Henk Wessels

Van de bestuurstafel

De tweede kerstdag stond weer in het teken van de traditionele kerstwandeling. Het aantal deelnemers bedroeg dit jaar 980. Tijdens de wandeling kon men genieten van midwinterhoornblazers en bij de familie Reuvekamp aan de Oude Dalfserweg waar pauze werd gehouden, bracht de herenzanggroep 'De Pompedoers' een vrolijk kerstrepertoire ten gehore.

Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst voor de werkende leden vertelde mevrouw J.H.M. Meulman-Kortstee van de werkgroep Folklore, bijgestaan door mevrouw J.M.W. Kappert-Kogelman, over de onderkleding, zowel van vrouwen als mannen.

Ongeveer 40 leden waren aanwezig.

Over de tentoonstelling '150 jaar R.K. parochie Heino' treft u informatie aan in deze 'Omheining'. De tentoonstelling is geopend van 25 februari t/m 31 oktober.

Informatie over de wandeling op tweede paasdag is bij deze 'Omheining' gevoegd.

De algemene ledenvergadering wordt dit jaar gehouden op maandag 31 maart. De uitnodiging voor de vergadering treft u eveneens bij deze 'Omheining' aan.

Schenken

- Van de heer A. Groote Schaarsberg, Hondemotsweg 19, de krant 'Nieuws voor Salland' met een artikel over 12¹/₂ jaar Holterman.

- Van de heer A.J. Heuven, Hogebroeksweg 33, een groot aantal mapjes met foto's gemaakt door wijlen zijn broer Willem.
- Van mevrouw Th.J. Kloppenberg, Lierderholthuisweg 25, gegevens over de familie Kloppenberg en een map met foto's.
- Via de heer P. Kruisdijk, Van der Capellenweg 20, een reparatieset van horlogemaker Oegema in een doosje met de merknaam Bergeon, en een boekje 'Alles voor het wiegekind' geschreven door Margarete Lang en uitgegeven bij Bruil in Doetinchem. Het boekje is van oorsprong afkomstig van mevrouw G.H.G. Wolters, bij de oud Heinoërs bekend als organiste van de Ned. Herv. kerk.
- Van de heer J.H. Wagendorp, Van der Beekstraat 4, de boeken 'Het leven van onze voorouders' een serie in vier delen, geschreven door mr. N. de Roever en dr. G.J. Dozy.
- Van de heer G. Zomerdijk, Meidoorn 53, enkele stafkaarten en de volledige serie 'De Oorlogskranten'.

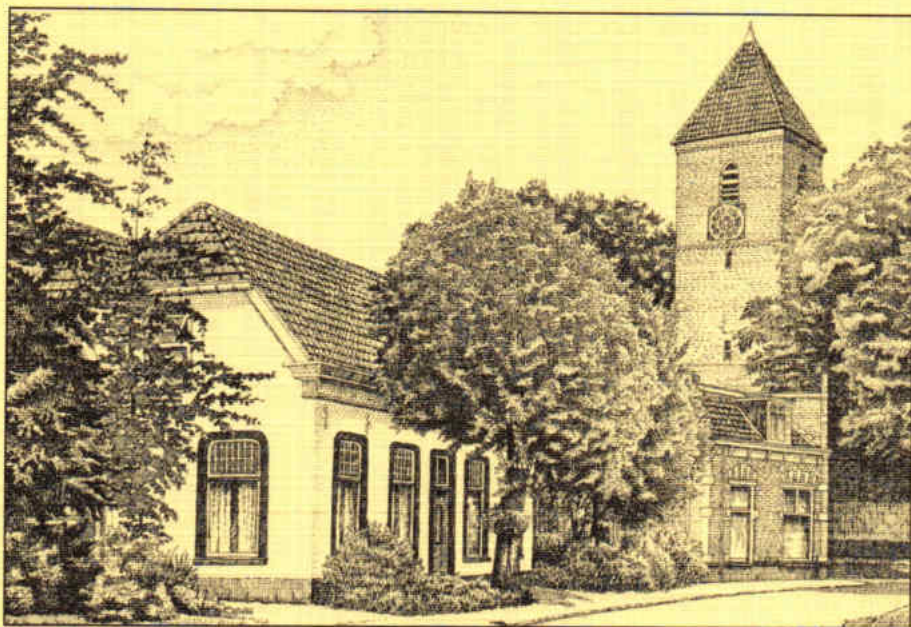
Voor deze schenkingen onze hartelijke dank.

Dienstbode op de Nijenstein

'Dienstbode op de Nijenstein, een IJsselhoeve in de oorlogsjaren', is de titel van een boekje geschreven door Tonja Schmidt-Weerdmeester uit Tiel. Zij beschrijft in dit boekje het leven van haar moeder tijdens de oorlogsjaren in Veessen, gemeente Heerde. Haar moeder Luberta (Berta) Weerdmeester-van de Wetering is afkomstig uit Heino. Zij woonde met haar ouders Arend van de Wetering en Antonia Klaziena Kolk en haar zus Aaltje op de katerstede 'De Leeuw' aan de Bornweg, vlakbij de spoorlijn. Het boerderijtje en de bewoners worden uitvoerig beschreven in 'Omheining' van juni 2000. Het is een vlot leesbaar geschreven boekje, dat kan worden besteld bij uitgeverij Hooglied te Tiel, ISBN 978-90-810064-3-9.

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

28e JAARGANG - NUMMER 2 - JUNI 2008

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

**Vereniging voor Heemkunde
'Omheining' te Heino**
Canadastraat 6, 8141 AC Heino
Tel. 0572-394562
E-mail: omheining@planet.nl
Website: omheining.net
Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,
Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid € 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

H. Hofman, *voorzitter*,
Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593
M.J.M. Bisschop, *vice-voorzitter*,
Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499
J.K. Pruijm-Reinders, *secretaresse*,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986
D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,
Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873
G.H.M. ten Berge-Elferink, Delmterweg 8,
8141 PJ Heino, tel. 391803
B.J. Horstman, De Horst 10,
8141 BA Heino, tel. 392622
J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560
G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798
G.J. Velkamp, Canadastraat 60,
8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,
Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruijm-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,
Woolhuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: vacant

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,
tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Melenhorst,
Woolhuisweg 2c, 8141 RX Heino,
tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Vos de Waelhof 9, 8141 AE Raalte,
tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:
Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*
J.K. Pruijm-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986
H.J. Wessels, De Horst 18,
8141 BA Heino, tel. 393495
A. van de Wetering, De Haarstraat 33,
8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

**Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
28e jaargang - nummer 2 - juni 2008**

INHOUDSOPGAVE

- blz. 26 Van de redactie
- blz. 27 Praten met Herman Kamphof - D.A. Weulink-Jansen
- blz. 32 Van de Werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje' - S. Nijhof-Hidding
- blz. 34 Sprekende foto's (72) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 36 Wie is wie? - Wie was wie? - D.A. Weulink-Jansen
- blz. 38 Gedicht 'Zommer' - W. Dekker sr.
- blz. 39 Opening tentoonstelling - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 40 De geschiedenis van de Maalderij - D.A. Weulink-Jansen
- blz. 41 Het verhaal achter de dingen (21) - G. Lindeboom
- blz. 42 Toen en Nu - D.A. Weulink-Jansen en M.J.M. Bisschop
- blz. 44 Al weer 20 jaar geleden - H. Wessels
- blz. 48 Van de bestuurstafel
-

Van de redactie

Het is voorjaar! Na de winter is het heerlijk om weer in de zon te zitten, hoewel de regen, op het moment dat ik dit schrijf, met bakken de lucht uitkomt. Toch komt de zomer er aan zoals we in het gedicht 'Zommer' van W. Dekker sr. kunnen lezen.

Bijna alle vaste rubrieken komen in deze aflevering weer aan de beurt. In december maakte u kennis met Ton Kamphof en zijn bedrijf. Zijn broer Herman laat u nu weten hoe het hem vergaan is, want ook zijn bedrijf bestaat in juli honderd jaar.

De aflevering 'Sprekende foto's' door Jennie Pruim, is heel bijzonder. Een broer en zus die op een heel bijzondere manier elkaar weerzien. Dat geuren heel belangrijk in een mensenleven zijn vertelt Sonja Nijhof van de werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje'.

Zoals gebruikelijk verzorgde Henk Wessels de rubriek 'Alweer 20 jaar geleden'. Hierin kan men lezen dat er in een betrekkelijk korte tijd in Heino veel veranderd is.

Dat jonge mensen ook geïnteresseerd zijn in de geschiedenis van Heino, kunt u lezen in het verslag dat gemaakt is naar aanleiding van de presentatie van het profielwerkstuk van Nienke van de Meer en Kim van Dartel.

We hopen u veel leesplezier te bezorgen.

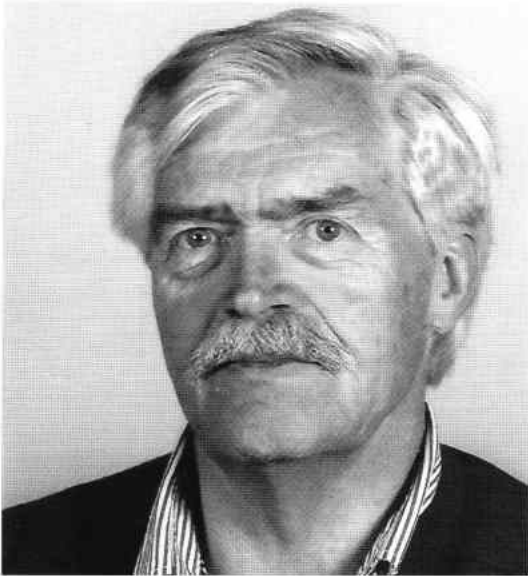
Namens de redactie,
Dieni Weulink

De kopij voor het septembernummer verwachten we voor 1 augustus.

Met dank aan de correctoren:

J. Melenhorst, G. Nijland, J. Peters, J. Tijhuis en N. Elsinga.

Praten met Herman Kamphof

Herman Kamphof.

In het decembernummer van vorig jaar hebben we kunnen lezen dat het transportbedrijf van Kamphof in juli van dit jaar honderd jaar bestaat. In 1968 werd het bedrijf opgesplitst. Ton nam het transport van vee voor zijn rekening terwijl zijn broer Herman zand, grind en hout ging vervoeren.

Het bedrijf bestaat al sinds 15 juli 1908. Hoe het bedrijf ontstaan is en hoe het in de eerste jaren verliep, kunt u lezen in het decembernummer toen we een gesprek hadden met Ton Kamphof en zijn zoon Hans. In deze aflevering praat ik met Herman Kamphof, wiens bedrijf in juli dus ook 100 jaar bestaat.

Herman werd geboren in 1944. Hij was de helft van een tweeling. 'Mijn tweelingzus Annie is op 24-jarige leeftijd overleden'.

Grootvader Kamphof had een groot boerenbedrijf. Alles wat nu De Kampen heet, hoorde vroeger bij boerderij Kamphof.

Hermans vader Willem Kamphof had geen zin om de boerderij over te nemen. Hij trouwde met Anna van Schooten en trok bij zijn schoonouders in, die aan de Dorpsstraat op

nummer 81 woonden en een slepersbedrijf hadden. Dit bedrijf is in 1968 overgenomen door Herman. Later ging het slepersbedrijf over op het transporteren van zand en grind. Sinds 1970 houdt het bedrijf zich bezig met houtvervoer.

Herman ging na de lagere school naar de technische school in Zwolle. Hij deed daar de opleiding autotechniek. 'Ik hielp al heel veel in het bedrijf en toen ik 14 jaar was werd ik door mijn vader van school gehaald. 'Wat je daar leert kun je ook hier leren', zei mijn vader. Vanaf dat moment ben ik in het bedrijf werkzaam geweest', aldus Herman Kamphof. Het bedrijf had toen vier kippers en twee veewagens. De veewagens waren nieuwe Volvo's. De eerste servicebeurt werd verricht door de importeur. 'Als zo'n vrachtwagen een servicebeurt nodig had dan moesten we naar de importeur in Den Haag. Er waren toen nog geen garages waar we terecht konden. Ton en ik gingen dan mee met Willem Bos, een

Ton en Herman met Willem Bos in Den Haag.

*Oude oorlogstrucks uit 1944 werden omgebouwd tot kipwagens.
Op de bovenste foto staat Herman bij zijn truck.*

Bovenste foto: Dit is een FTF (Floor Truck Fabriek).
Onderste foto: De eerste nieuwe vrachtwagen uit 1971: een Henschel.

van onze chauffeurs. Terwijl de auto een beurt kreeg gingen wij de stad in', vertelt Herman enthousiast.

Ondanks het feit dat hij nog geen rijbewijs had reed Herman toch op de wagen. Dat is hem een keer duur komen te staan. Hij was op weg met een vracht stenen via de Molenweg naar Lierderholthuis. Hij moest dus over de brug bij Kappert en vroeg zich af of de houten brug de zware auto wel dragen kon. Hij informeerde hier en daar. Men was van mening dat het wel kon. 'Ik trok dus op en halverwege de brug ging het mis en ik zakte er door. Je snapt het al: de politie kwam er bij. We hebben nog getracht onder een bekeuring uit te komen maar dat is niet gelukt'. Op 18-jarige leeftijd

De houten brug bij Kappert kon de zware auto niet dragen.

behaalde Herman zijn rijbewijs. Vanaf die tijd zat hij 'op de wagen'. Dat betekende dat hij maar zelden thuis was.

'Als we ergens een klus hadden gingen we niet naar huis maar verbleven we in kosthuizen. Alleen de weekenden was ik thuis. Soms waren de afstanden ook erg groot. Bij voorbeeld toen we een klus hadden bij de afsluiting van de Lauwerszee. Dat project heeft een jaar geduurd. We moesten met een boot naar een eiland en werden ingezet voor het maken van dijken'.

Het zand en grint werden met kipwagens vervoerd. Dat werd meestal gedaan in opdracht

Jan Willem Kamphof.

van aannemers. Er werd gewerkt vanuit het bedrijf aan de Dorpsstraat.

Tijdens zijn werk in de Achterhoek leerde Herman, ongeveer 46 jaar geleden, zijn vrouw Diny ter Bille uit Lichtenvoorde kennen. Zij trouwden in 1966 en gingen aan de Bendijksweg wonen. Diny was kapster en begon aan de Bendijksweg een kleine kapsalon. Later werd het huis aan de Canadastraat gekocht.

Het was een oud huis en toen nog in het bezit van de R.K. kerk. Het is omstreeks 1900 gebouwd. Inmiddels heeft het diverse verbouwingen ondergaan. Desondanks zijn er veel oude kenmerken in stand gehouden.

'Ik heb heel lang één auto gehad, een Hanomag Henschel. Daar ben ik mee begonnen. Later werden dat F.T.F's, die bekend waren in het hele dorp. De wagens maakten zoveel lawaai, dat iedereen mij kon horen thuiskomen en vertrekken. Inmiddels hebben we drie combinaties. Wij vervoeren hout vanuit de bossen naar papier- en spaanplaatfabrieken en we laden schepen en trein-

wagons. Ons werkgebied is de Benelux en Duitsland. Er wordt nog genoeg hout gekapt. De medewerkers slapen in de auto's, die hiervoor zeer comfortabel zijn ingericht. Dat is een heel verschil met de vroegere kosthuizen', aldus Herman.

Volgend jaar neemt zoon Jan Willem het bedrijf over. Hij zit al enige jaren met Herman in een vennootschap onder firma (v.o.f.).

Herman en Diny kregen twee kinderen: Ellen en Jan Willem. Beide kinderen wonen in Heino. Ellen is getrouwd met Ben Reuvekamp en heeft drie kinderen. Jan Willem heeft een

vriendin. Hij volgde de technische school (autotechniek) in Zwolle en heeft daarna nog de nodige vakdiploma's gehaald. Hij werkt al sinds zijn twintigste in het bedrijf.

Herman ziet niet op tegen zijn pensionering. Hij en zijn vrouw mogen graag golfen en daar is straks meer tijd voor.

Ook kunnen ze meer tijd aan de kleinkinderen besteden. Als Herman stopt zal Diny haar kapsalon sluiten.

Dieni Weulink

Het huidige wagenpark.

Tentoonstelling

'150 JAAR PAROCHELEVEN HEINO'

25 februari t/m 31 oktober 2008 - Canadastraat 6, Heino

Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegardje'

Niet alleen kruiden ruiken lekker.

Vervolg: Geuren in een kruidentuin, *Omheining maart 2008*

Via geuren hebben we een speciaal contact met de werkelijkheid om ons heen. Geuren kunnen ons vertellen of er gevaar is, denk aan het ruiken van gas en rook. Ook kunnen geuren ons veel vertellen over ons voedsel; is het voedsel bedorven, is het b.v. rijp of onrijp, ruikt het zuur of zoet. Geuren laten herinneringen boven komen; de geur van oma's soep die in je geheugen gegrift is. De geuren uit de natuur; wanneer je door het bos loopt,

langs de zee wandelt, de geur van aarde, maar natuurlijk ook de geur van het land dat net gegierd is, al heb je dan juist de neiging je neus dicht te knijpen. In de dierenwereld spelen geuren een cruciale rol i.v.m. de voortplanting; zonder geur geen nakomelingen. Ook bij mensen heeft men kunnen ontdekken dat de geur van een individu aantrekkelijk kan zijn voor een ander, met als gevolg verliefd worden, hetgeen weer kan leiden tot voortplanting. Er wordt zelfs beweerd dat er zonder aantrekkelijke geur geen liefde zal ontstaan. De beleving en waardering van geuren kan

Lavendel geeft het linnengoed een lekkere geur.

dus van persoon tot persoon verschillen. Voor baby's is de geur van de moeder vlak na de geboorte al heel herkenbaar; vooral de geur van haar borsten, oksels en hals. Men denkt dat ongeboren wezentjes al in de baarmoeder de eerste geuren ruiken, omdat de geuren van de moeder al opgenomen zijn in het vruchtwater. Wanneer een jong kind zich erg hecht aan een knuffel, zal hij het niet leuk vinden als deze gewassen moet worden; de eigen geur van de knuffel is dan bedorven. Zo ken ik een meisje van 5 jaar, dat nog steeds haar roodgestipte babysokje overal mee naar toe neemt. Dat sokje mag onder geen beding gewassen worden. Iedereen vindt dat het stinkt, maar het kind vindt dat het sokje lekker ruikt.

Hoe werkt een gezonde neus?

De neus gaat over in de neusholte en hierin bevinden zich, met slijmvlies beklede, plooien. Die plooien zijn goed doorbloed en zorgen

er o.a. voor dat de zich in de luchtstroom bevindende geurstoffen naar het reukslijmvlies worden getransporteerd.

Geurstoffen kunnen ook op de huid inwerken. Het gaat erom dat de geurstoffen uiteindelijk de hersenen bereiken en daar aangekomen oefenen ze invloed uit op de hormoonhuishouding.

Na een regenbui valt er buiten veel te ruiken. Dat komt omdat geurmoleculen zich gemakkelijk aan water hechten. Wilt u echt een keer van natuurlijke geuren genieten, haal dan even een frisse neus na een regenbui.

S. Nijhof-Hidding

Bronnen:

- Psychologie van de reuk door Piet Vroon.
- Weleda berichten.
- Seasons De Kruidentuin door Lesley Bremness.

Sprekende foto's (72)

Een heel bijzonder weerzien van een zus en een broer

Henrica Lucretia Maria Lugtenberg, zuster Alberta, is ingetreden in het Karmelietessenklooster te Zenderen op 10 juni 1915 en geprofeest 14 september 1916. Het kloosterleven van de Karmelietessenzusters was erg streng, bijna Spartaans. Ze leefden in eenvoud en los van bezittingen. Er werd veel gebeden in een vrij teruggetrokken leven. De zusters waren compleet zelfvoorzienend en verrichtten allerlei taken, zoals hosties bakken en tuinarbeid, om in hun levensonderhoud te voorzien. Tot de zestiger jaren van de vorige eeuw werden de kloosterregels streng opgevolgd. De zusters, die waren toegetreden tot de orde, kwamen niet meer buiten de kloostermuren. Het afscheid van hun familie was bij intrede dan ook definitief. Vier maal per jaar mochten zij hun familie op afstand begroeten. Ze konden elkaar de hand geven door tralies in de spreekkamer.

Eerwaarde moeder Alberta overleed te Zenderen op 9 juni 1959 en werd op het kloosterkerkhof aldaar begraven op 11 juni 1959.

Johan Antonius Lugtenberg doet zijn professie in de orde van de Karmelieten op 6 oktober 1913 en wordt op 25 mei 1918 priester gewijd in de Kathedrale kerk te 's Hertogenbosch als Hieronymus Lugtenberg van de orde der broeders van Onze Lieve Vrouwe van de Berg Karmel. De eerste plechtige heilige mis vindt plaats in de kerk Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming te Heino op 20 augustus 1918.

Pater Hieronymus was prior in meerdere kloosters. Ten tijde van zijn zilveren priesterfeest op 25 mei 1943 was hij prior in Merkelbeek. Hij was bemind bij zijn medebroeders, als prior en als confrater. Bemind was hij ook bij zijn familie en in parochies waarin hij vele jaren als kapelaan werkzaam was. De orde van de Karmelieten kent haar

Pater Hieronymus is op bezoek bij zijn zus eerwaarde moeder Alberta.

oorsprong op de berg Karmel bij de havenplaats Haifa in Israël. Deze berg, die verbonden is met de profeet Elia, is lange tijd een verblijfplaats voor talrijke kluizenaars die, in navolging van Elia, een aan God toegewijd leven leidden.

Pater Hieronymus overleed te Boxmeer op 25 maart 1962 en werd op het kloosterkerkhof aldaar begraven op 29 maart 1962.

De indertijd gemaakte foto bij het weerzien tussen broer en zus is een heel opmerkelijke foto. Het was in die tijd niet denkbaar en totaal onmogelijk, dat iemand van de mannelijke kunne in een vrouwenklooster werd toegela-

ten. Zo te zien heeft men heel creatief en vindingrijk naar een oplossing gezocht. Pater Hieronymus staat namelijk op straat, de deur tot de kloostertuin is open gezet en moeder Alberta staat in de tuin. Pater Hieronymus staat buiten de kloostermuren, hetgeen ook aan de bestrating is te zien.

Eerwaarde moeder Alberta en pater Hieronymus zijn beide te Heino geboren als kinderen van:

Hermannes Lugtenberg

Geboren: Zwollerkerspel, Westenholte, 15 augustus 1852.

Overleden: Heino, 29 mei 1936.

Zoon van: Jan Egbert Lugtenberg en Maria Noordman.

Beroep: landbouwer.

Adres: Heino, Moerweg 6, boerderij 't Nieboers.

Huwelijk: Zwollerkerspel, 30 april 1874 met

Johanna Berendina Reuvekamp,

geboren Zwollerkerspel, Mastenbroek, 15 maart 1850, overleden Heino, 2 februari 1926. Dochter van Hendrik Reuvekamp en Willemina Wolters.

Kinderen:

1. **Egbertus Hendrikus**, geboren Heino 15 mei 1875, overleden Heino 22 juni 1943, landbouwer, Kleinjansweg 2, gehuwd Heino 12 februari 1903 met Maria Lammers.
2. **Wilhelmus Marinus**, geboren Heino 7 augustus 1876, overleden Raalte 10 november 1957, landbouwer, gehuwd Raalte 5 juni 1915 met Frederika Maria Stroek.
3. **Hermannes Hendrikus**, geboren Heino 31 januari 1878, overleden Mariënheem, gemeente Raalte, 15 februari 1962, landbouwer, gehuwd Raalte 18 februari 1905 met Gerritdina Olde Bijvank.
4. **Maria Hendrika Theodora** (Marie), geboren Heino 8 november 1879, overleden Heino 5 september 1973, ongehuwd.
5. **Johannes Theodorus** (Jans), geboren Heino 27 november 1881, overleden Zwolle 7 augustus 1974, ongehuwd.

6. **Henrica Lucretia Maria**, geboren Heino 10 mei 1883, overleden Zenderen 9 juni 1959 als eerwaarde moeder Alberta.
7. **Gerhardus Clemens**, geboren Heino 30 juni 1885, overleden Raalte 3 juli 1969, landbouwer, gehuwd Voorst 28 juli 1917 met Grada Aleida Koekkoek.
8. **Lucretia Hermina** (Trees) geboren Heino 28 december 1886, overleden Zwolle 24 februari 1964, ongehuwd.
9. **Barnardus Lucas**, geboren Heino 18 augustus 1888, overleden Zwolle 17 december 1966, landbouwer, gehuwd 1e Zwollerkerspel 11 september 1917 met Wilhelmina van der Kolk, 2e 10 mei 1962 met Henderika Wilhelmina van Vliet. Adres Heino, Kleinjansweg 4, vanaf april 1930 Moerweg 6.
10. **Johan Antonius**, geboren Heino 11 juni 1890, overleden Boxmeer 25 maart 1962 als pater Hieronymus.
11. **Hermina Maria Theresia**, geboren Heino 15 oktober 1893, overleden Heino 7 mei 1895.

Toen Hermannus Lugtenberg in 1874 trouwde met Johanna Berendina Reuvekamp, was zijn oom Mannes Lugtenberg uit Heino getuige. Deze Mannes Lugtenberg was in 1851 getrouwd met Hendrika Maria Kappers en was op het ouderlijk huis komen te wonen van zijn echtgenote op 't Nieboers aan de Moerweg 6. Neef Hermannus was inwonend bij zijn oom en tante en bleef na zijn huwelijk met zijn vrouw ook bij hen. Zodoende kwam een tak van de familie Lugtenberg uit Westenholte in Heino terecht.

J.K. Pruim-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van Heino, verzameling bidprentjes en familie-advertenties.
- GenLias.
- Wikipedia.
- Gegevens van de heer B. Lugtenberg, Kluiinhaarsweg 12.

Wie is wie?

Op deze foto ziet u huishoudschool 'De Bakenbelt'. Vroeger hoorde het onderhouden van de groenten- of moestuin bij het lesprogramma. Wie van u kan ons vertellen in welk jaar de foto is gemaakt en wie de jonge vrouwen zijn op deze foto?

Reacties graag naar D.A. Weulink-Jansen. Korenbloem 1. Telefoon: 391698.

Wie was wie?

Op de foto van een toneelgroep in het maartnummer zijn drie reacties binnengekomen te weten van Jan Melenhorst en Annie en Jan Meiberg.

Het toneelstuk was 'De Vrek' van Molière.

Van links naar rechts:

Bovenste rij: Jan Meiberg, Laurens Zijlstra (regisseur), Antoon Nijboer.

Middelste rij: Annie Meiberg, Agnes Hoppen, Jan Melenhorst, Annie Hoppen, Johan Wolfkamp, Gerard Wolfkamp (souffleur).

Onderste rij: Anton Holterman, onbekend, Jan Hoonhorst.

Zoals u ziet ontbreekt er een naam. Wie kan ons daaraan helpen?

Zommer

door W. Dekker sr.

As 't zommer wödt, dan wille wie van alles doen,
de iene dag weer dit, de andere dag weer dät.
De boeren en de börgers bint ommoal in de wère,
de meesten druk an 't wark, op 't land of in de stad.
De zonne kump wat laeter met de zommertied,
en 's oams wat is het dan toch lange licht!
't Is net of der gien ende an de dag wil kommen,
mär.... Pättie luu hebt dan nog weinig wärk verricht....

Dan kump ok de vekaansie weer in zicht,
die 's winters vaeke al besprökken is of zo,
Vekaansie, doar kö'j 't hele joar wel över proaten:
'n half joar van te veuren en 'n half joar achternoa.
En pochen as ze könt! Ie mut mär alles niet geleuven,
zie könt van alles oe zeggen, hoe mooi of 't doar toch was....
En as ze noa die reize weer bie huus bint,
begint veur zokke mensen vaeke 't echte rusten pas....

An 't ende van de zommer wödt de daegen al wat kotter,
En of en toe krie'w ok al wel wat slechter weer.
En mangs, met 'n hele dikke onweersbuuie,
Komt d'eerste blaegies van de bomen ok al neer.
Mär a'w 's zommers dan, elk op zien eigen wieze,
Ärgens - woar dan ok - hebt elègen of estoan,
Dan hop ik de'w an 't ende van die tied könt zeggen:
Wie hebt deur die zonne toch wat energie weer opedoan.

Uit: Op zien Heino's. (veerde bundel)

Opening tentoonstelling

'150 JAAR PAROCHIELEVEN HEINO'

Op zaterdagmiddag 23 februari werd de tentoonstelling '150 jaar parochieleven Heino' officieel geopend. De heer M.J.M. Bisschop, bestuurslid van de vereniging, heette de aanwezigen welkom. Vervolgens gaf hij uitleg over de inhoud van de tentoonstelling en vertelde dat deze tot stand was gekomen dankzij de medewerking van het HCO te Zwolle, de R.K. kerk te Heino, de vele personen die belangeloos voorwerpen ter beschikking stelden en niet te vergeten de vrijwilligers die hielpen met de opbouw. De pastors, de heren C.P.A. Mijnhout en G.J. Noordink, openden de tentoonstelling door een toegangsdeur van piepschuim te verwijderen. Daarna kregen alle genodigden de gelegenheid de tentoonstelling op de bovenverdieping van 'De Maelderieje' te bezichtigen.

De tentoonstelling is nog geopend tot eind oktober, op werkdagen van 10.00 tot 13.00 uur (ingang VVV).

Behalve per trap is de tentoonstelling ook per lift te bereiken en voor rolstoelgebruikers is er een rolstoelopgang met voldoende ruimte.

J.K. Pruim-Reinders

De geschiedenis van de Maalderij

Voor het vak geschiedenis moesten Nienke van de Meer en Kim van Dartel, leerlingen van het Carmelcollege in Raalte, een profielwerkstuk maken. Een onderwerp was snel gekozen: 'de Maalderij' uit Heino. Voor hun onderzoek hebben ze Heino gekozen omdat Nienke uit Heino komt en omdat de maalderij een belangrijke rol heeft gespeeld in de Heinose gemeenschap. In de inleiding van het werkstuk schrijft Kim dat ze altijd al heeft willen weten hoe de boeren aan hun geld komen. Als zelfstandige boer hadden ze geen geld om machines te kopen.

Zij kochten samen machines en zorgden ervoor dat de boeren uit de omgeving hun producten in de maalderijen lieten bewerken of verwerken.

Ook in Heino ontstond zo'n maalderij. Het was het eerste 'fabriekje' van Heino dat uitgroeide tot een welvarend bedrijf.

We kunnen in het werkstuk o.a. lezen, dat in februari 1913 een vergadering werd gehouden door een aantal boeren uit Heino en omgeving. Het initiatief kwam van T.C. Horstman en G. Braakman. De Maalderieje werd gekocht in 1917 en op 1 november van dat jaar werd de korenmaalderij in werking gesteld.

'De Maalderij heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van Heino. Het gebouw is daarom een zeer geschikte locatie om de 'historie van Heino' te bewaren', aldus de beide scholieren.

Nienke van de Meer en Kim van Dartel.

Tijdens de presentatie van hun werkstuk lieten Nienke en Kim niet alleen producten zien die in de Maalderij gemaakt werden, maar ook toonden zij een eigengemaakte videofilm.

In een begeleidend schrijven lieten de 'onderzoeksters' weten het belangrijk te vinden, dat de geschiedenis van, niet alleen Heino, maar van heel Nederland bewaard blijft.

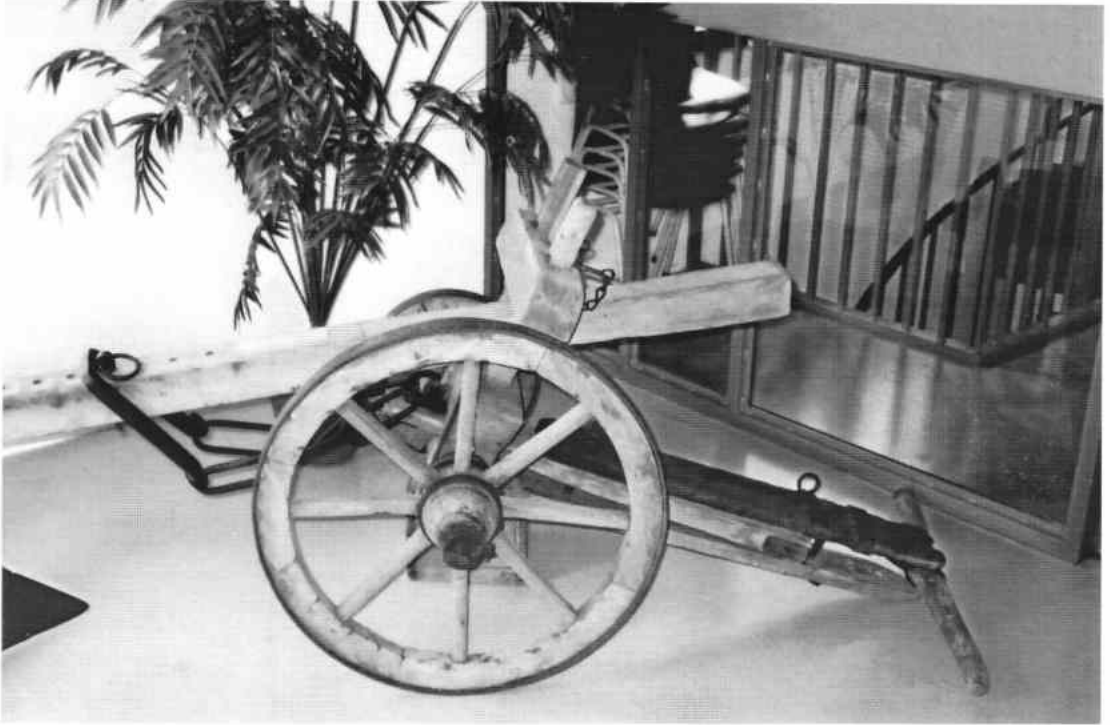
Mocht u het gehele werkstuk eens willen doorlezen (en dat is zeer aan te bevelen) dan kunt u contact opnemen met de redactie.

Dieni Weulink

Wandtegel

De vraag over de betekenis van de wandtegel in het decembernummer van 'Omheining' 2007, op bladzijde 83, leverde één reactie op en wel van mevrouw Kok, Grote Beukelaer 46. Zij wist te vertellen, dat de spreuk: 'Doen kunnen we alles maar dan ook alleen ALLEN SAMEN', een gezegde was van koningin Wilhelmina. Zelf was zij ook in het bezit van de tegel. Naar aanleiding hiervan gingen wij op zoek op het internet. Zo troffen wij op marktplaats iemand aan uit Winschoten die de tegel te koop aanbood. Hij wist, dat de tegel te maken had met het 25-jarig huwelijksjubileum (1937-1962) van koningin Juliana en prins Bernhard, maar 1962 was ook het jaar waarin koningin Wilhelmina overleed.

Het verhaal achter de dingen (21)

De oude houten ploeg

Deze ploeg is al heel oud. Voor 1940 was dit type ploeg nog algemeen in gebruik. Zelf heb ik nooit zo'n ploeg gebruikt. Deze is van mijn buurman geweest.

Het paard leverde de trekkracht en zelf moest je zorgen dat je rechte voren kreeg. Je moest er dus handig mee wezen. Je kon er maar van één kant mee ploegen. Als een voor klaar was, moest je weer van voren af aan beginnen. Maar meestal werd er rond geploegd.

Men begon langs de buitenkant van het veld te ploegen en ging door tot men in het midden van het veld eindigde. Het jaar daarop begon men in de laatste voor en bewerkte men het land andersom.

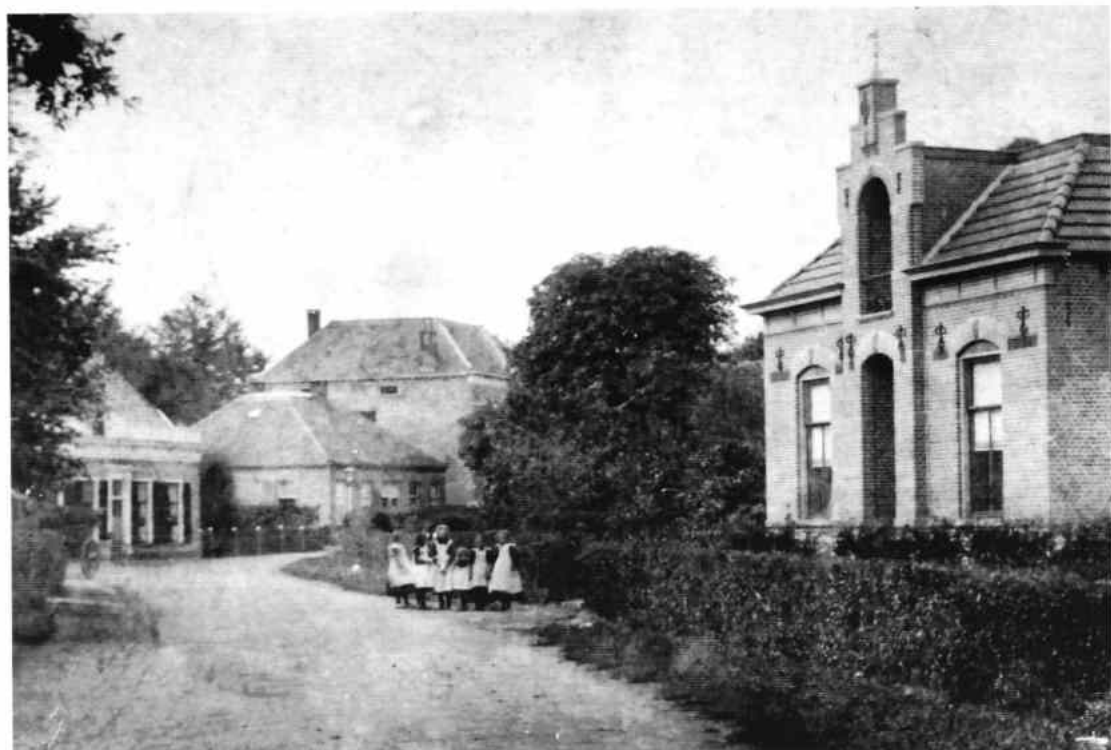
Op deze ploeg zit een diepteregeling voor diep en minder diep ploegen.

Toen mijn buurman deze ploeg in 1940 afschafte, heb ik hem gekocht want ik vond het een mooi oud werktuig.

G. Lindeboom

Via onze website
www.omheining.net
kunt u kennismaken met de activiteiten van onze vereniging

Toen en Nu

Toen

Zo zag de Canadastraat er ruim 100 jaar geleden uit. Toen heette het de Dorpsstraat. Het huis aan de rechterkant is in ongeveer 1900 gebouwd en staat geheel vrij. Het heeft decennia lang aan de Rooms Katholieke kerk toebehoord.

Foto: privébezit fam. H. Kamphof.

Nu

Zo ziet hetzelfde stukje Canadastraat er nu uit. Aan weerszijden van het huis zijn in de loop der jaren twee vrijstaande huizen gebouwd. Het oude huis is goed onderhouden en heeft nog veel oude elementen in zich. Het wordt nu bewoond door de familie H. Kamphof, zoals u in het interview kunt lezen. In het linker deel van het huis is een kapsalon gevestigd.

Foto: Giel Bisschop.

Digitalisering

Hoewel de opzet en aandacht van de vereniging uitgaat naar het verre, maar ook het jongste verleden, is zij ervan overtuigd dat door het gebruik van moderne computerapparatuur de toegankelijkheid en het inzicht in de materie kan worden vergroot. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan onder meer de opmaak in eigen beheer van het driemaandelijks contactblad 'Omheining'. Belangrijk is ook het beheer van de bibliotheek, de ledenadministratie, de boekhouding, het systematisch vastleggen van de aanwezige historische voorwerpen, de literatuur, de foto's en de dia's.

Wij zoeken een enthousiast persoon die de huidige groep wil komen versterken.

Heeft u kennis van de software Access, Adobe Photoshop, ProGen, het maken van website's enz., meldt u dan aan bij de voorzitter de heer H. Hofman of de heer A. van de Wetering. (zie colofon).

Al weer 20 jaar geleden

1988

Onder grote belangstelling heeft H.J. Zweve-
rink zijn zilveren jubileum als directeur van de Rabobank Heino gevierd. Tijdens een officiële receptie werd de jubilaris door ruim honderd genodigden, met lovende woorden en geschenken, in de bloemetjes gezet.

De bijeenkomst in de middaguren in zaal Oortwijn werd vooral bepaald door toespraken van achtereenvolgens bestuursvoorzitter A. Hofmeijer, directeur Michelsen van het regiokantoor Zwolle van Rabo-Nederland, voorzitter Elderink van het kringbestuur Salland, De Rooy namens de Vereniging van Directeuren afdeling Salland, H.J. Snel erelid en namens oud-leden van bestuur en raad van toezicht, en een sketch die opgevoerd werd door vier personeelsleden. Zweve-
rink mocht van velen een cadeau of een cheque in ontvangst nemen. Zijn echtgenoot werd opvallend vaak in de hulde betrokken. Zij ontving diverse bossen bloemen en planten.

Nadat zijn auto bij een ongeval in Heino total loss raakte, konden P.B. uit Münster, zijn vriendin en drie kinderen toch de tocht naar de Friese meren voortzetten. Hij huurde

namelijk een auto in Zwolle. De Duitser kwam op Rijksweg 35 tussen wegrestaurant 't Wiel (nu Jan Steen) en de verkeerslichten omstreeks vijf uur in botsing met een tegenligger, bestuurd door een man uit Hengelo. Dat gebeurde nadat de Duitser door onbekende oorzaak in de rechter berm belandde en vervolgens na een stuurcorrectie aan het slingeren raakte. De inzittende kinderen liepen lichte verwondingen op, waaronder een hersenschudding.

Zij werden behandeld door het verplegend personeel van een ambulance, maar mochten de vakantietocht voortzetten.

De politie van Heino heeft een snelheidscontrole gehouden waarbij 14 personen staande werden gehouden. De controle werd uitgevoerd voor het politiebureau, een thuiswedstrijd dus! Allen overtraden de maximumsnelheid van 50 kilometer per uur. Eén van hen wist zelfs met een snelheid van 84 km per uur Heino binnen te rijden. De politie had nog een opmerkelijke mededeling: van de veertien snelheidsovertreders waren de vrouwen in de meerderheid. Wat te denken van de mevrouw die naar Raalte was geweest om haar voor-

deel te doen bij een gehakt-aanbieding. Op de fiets in Heino biefstuk halen was waarschijnlijk goedkoper geweest.

De AMRO-bank in Heino sluit met ingang van 20 juni 1988 de deuren. Half mei ontvingen de cliënten als een donderslag uit heldere hemel een brief waarin werd medegedeeld dat 'de dienstverlening van het kantoor zal worden overgenomen door het kantoor in Raalte'. Cliënten wordt de keus geboden om hun bankzaken in Raalte of in een ander filiaal naar keuze onder te brengen. Hoewel de brief niet rechtstreeks antwoord geeft op de vraag of het gaat om totale sluiting van de bank, blijkt dat wel degelijk het geval. De heer J. Assies van de afdeling voorlichting van het hoofdkantoor in Amsterdam bevestigt de definitieve en totale sluiting. Het is vooral de gebrekkige rentabiliteit die de doorslag heeft gegeven. De laatste jaren zou de bank (die sinds 1972 in Heino staat) verlies lijden.

Op een drietal plaatsen in Heino-Zuid gaat de gemeente maatregelen nemen om de verkeersveiligheid te vergroten. Het meest ingrijpend is de aanpak van de kruising Stationsweg/Bendijksweg. Door de bomengroei is het uitzicht voor het verkeer van de Bendijksweg nihil, terwijl er op de Stationsweg behoorlijk hard gereden wordt. Toch kiezen B en W niet voor het kappen van bomen, omdat daarmee de rijnsnelheden zouden toenemen. Meer heil ziet men in een veel rigoureuze oplossing, door de Bendijksweg tussen de Acacia en de Stationsweg geheel af te sluiten voor het verkeer met uitzondering van fietsers en voetgangers. Het betreffende weggedeelte zal worden versmald. Andere snelheidsremmende maatregelen worden genomen in de Korenbloem en de Kastanje.

Mestproductie, mestaanwenden, mestrecht, mestboekhouding, mestbank, overschothefing, onderwerkverplichting en referentiehoeveelheid. Over dergelijke begrippen in de mestwetgeving en -boekhouding, die vanaf januari 1987 in ons land gelden, bogen zich zeventien jonge boerinnen uit Heino en

omgeving. Samen kwamen ze in gebouw Vrede tot een eenduidige conclusie: het klinkt zo eenvoudig als het overzichtelijk verteld wordt, maar in de praktijk raak je snel de draad kwijt. Of zoals Gerda Morrenhof het na afloop samenvatte: 'Ik snap nu hoe ingewikkeld het is'. Voor deze avond was bedrijfsvoorlichter B.J. van Dam van het Consultantschap voor Rundveehouderij, rayon Salland-Noord, uitgenodigd om een en ander uit de doeken te doen. De jonge boerinnen konden in groepjes met praktische situaties aan de slag. De start was uiterst geanimeerd. Maar na amper een kwartier raakten de meesten het spoor bijster en na een half uur was het echt stil. Het grootste probleem was om verschil te zien tussen de begrippen 'mestproductie' en 'mestrecht'. Een troost was echter de conclusie van Van Dam dat de feitelijke mestboekhouding in wezen simpel is.

Tijdens de jaarvergadering van de ABTB afdeling Heino, in zaal Aver Heino, konden bestuur en leden terugkijken op een geslaagd seizoen. Voorzitter J. Harink ging in zijn openingswoord in op de steeds groter wordende problemen in de landbouw. Hij pleitte voor een minder geforceerde benaderingswijze van de landelijke overheid, waardoor de landbouw en de industrie wat meer tijd krijgen om op nieuwe ontwikkelingen in te spelen. Bij de bestuursverkiezing was de heer J. Mulder niet herkiesbaar. Zijn plaats wordt ingenomen door de heer B. Lugtenberg, die tevens zitting heeft in de ruilverkavelingcommissie Veldhoek/Raarhoek. De avond werd daarna, met een curlingspel, in een ontspannen sfeer voortgezet.

Wanneer bij woningen in Heino zondagmorgen om half twaalf de gordijnen nog dicht zijn, wil dat niet zeggen dat de bewoners uitslapen. Dikwijls betekent het dat men het daglicht wat buiten sluit om beter naar de televisie te kunnen kijken. Om de veertien dagen is het stil op straat, want dan kijkt Heino naar zichzelf. De lokale televisie kan zich in een steeds grotere populariteit verheugen.

Samen met Ben Huurenkamp verzorgt Rein Meindersma het camerawerk. Er werd contact gelegd met de heer W. Jansen, die eerder bij de gemeente navraag had gedaan over het gebruik van de kabel in het dorp. Via de publiciteitswerkgroep werd de heer G.C. Stapel voorzitter. Verder werd het team van vrijwilligers nog uitgebreid met de redactieleden J. Folkerts en D. van der Klippe.

De dames Lieke Kersten en Liesbeth Offenberg namen de taak van omroepster op zich.

In april 1988 bestaat de Rabobank in Heino 75 jaar. Het was op 14 april 1913 dat 32 boeren in het voormalige café van Olst besloten tot de oprichting van een Coöperatieve Boerenleenbank (Raiffeisenbank). Op zich geen unicum, want elders in den lande hadden talloze dorpen en steden reeds het voorbeeld gegeven. Hoewel de meeste burgers de Rabobank ervaren als een nationaal instituut met plaatselijke kantoren, is dat een opvatting die door zowel directeur H.J. Zwerink als door de voorzitter van het bestuur A. Hofmeijer fel bestreden wordt: 'De Rabobank van Heino is een zelfstandige bank, met eigen leden en een eigen beslissingsbevoegdheid. Samen met andere banken hebben we een overkoepelend kantoor in het leven geroepen, dat ons van advies dient. Wij blijven daarbij altijd vrij om dat advies op te volgen, of niet'. Over de geschiedenis van de bank is ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan een boekje uitgegeven dat samengesteld is door de Heemkundevereniging 'Omheining'. Met name de heren H. van der Veen, W. Grootenhuis en G. Elshof hebben zich maandenlang in de archieven van de bank verdiept om tot een compleet beeld te komen.

'Betrouwbaarheid, bescheidenheid en het goede contact van de bank met de bevolking', dat waren de essentiële thema's tijdens de officiële receptie in zaal Marktzicht ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Rabobank. Heel veel mensen uit het bankwezen, ondernemers, afgevaardigden van andere bankinstellingen en verdere genodigden, waren aanwezig om terug te kijken op 75

Rabobank 75 jaar.

jaar Bankwezen in Heino. Maar er werd bij tijd en wijle ook vooruitgekeken. Zo beloofde de voorzitter van het bestuur, de heer A. Hofmeijer (na een voorzet van loco-burgemeester H.J. Neimeijer), dat het voortbestaan van de filialen van de Rabobank in de buurtdorpen Laag Zuthem en Lierderholthuis, dankzij een streven naar kostenbeheersing, niet in gevaar komt. De gelukkigste persoon tijdens de officiële receptie was overigens zeker mevrouw Y. Satink. Als voorzitter van de Stichting Welzijn Ouderen Heino mocht zij een cheque in ontvangst nemen ter waarde van 7.500 gulden.

De heer G.W. Beltman uit Heino heeft de hoofdprijs gewonnen in de grote veebeoordelingswedstrijd van het Rundveehouderij-supplement van het landelijk agrarisch weekblad De Boerderij. Hoofdredacteur Ir. P.R. Bos kwam naar Heino om de prijs te overhandigen: een zwart-bonte pink van het gerenommeerde fokbedrijf Koepon uit het Groningse Garnwerd.

Op de ledenvergadering van de coöperatie Heleco kon de voorzitter, de heer B.H. Jalink, mededelen dat aan de opdracht, die het bestuur de directie gaf om te zorgen voor directe scherpe voerprijzen, is voldaan. Heleco is in 1987 begonnen met het afbouwen van de integratiecontracten. De afbouw van de contracten zal mogelijk wat verlies aan voederomzet geven, maar door

Proefboerderij Aver-Heino.

scherpe calculatie van het mengvoer hoopt Heleco nieuwe afzet te realiseren. De productie van eigen mengvoeders steeg van 42650 ton naar 43085 ton. De omzet in geld daalde van 30 miljoen gulden naar 26,6 miljoen gulden. Van het bestuur was aftredend en niet herkiesbaar de heer G.H.S. Beumer. In deze vacature werd gekozen de heer H.H.M. Lugtenberg. Van de Raad van Commissarissen was aftredend en niet herkiesbaar de heer Braakman. Hiervoor in de plaats werd gekozen de heer G. Dijk.

Voorlichter de heer J.A. Meulman zal worden opgevolgd door de heer W. Gerresheim.

Een nieuw type mestinjector vormde de grote attractie van de drie open dagen die proefboerderij Aver-Heino heeft gehouden. In totaal kwamen zo'n achthonderd belangstellenden naar de agrarische 'proeftuin' aan de Lemelerveldseweg. 'We hebben ons normale programma geboden, maar duidelijk was toch merkbaar dat velen speciaal voor de nieuwe methode van bemesting kwamen', aldus bedrijfsleider W. Muller. De nieuwe vinding, die

ontwikkeld is door landbouwmechanisatiebedrijf De Vree uit Dodewaard, is eigenlijk geen mestinjector in die zin zoals men ze al enkele jaren kent. Liever spreekt het bedrijf over een zodenbemester. De mest wordt slechts enkele centimeters onder de graszode ingebracht. Voordeel hiervan is dat de mest dicht bij de wortels komt. Ook de ammoniakuitstoot en de stank zijn aanmerkelijk minder. De injector kan al gebruikt worden met een trekker van rond 100 pk.

De buurtbus in Heino heeft vorig jaar in totaal 8776 passagiers vervoerd. Dat betekent een gemiddelde van 731 passagiers per maand; dat is een toename van ruim 20 procent in vergelijking met 1986. De stichting Buurtbus Heino lijkt hier definitief uit de door het ministerie opgestelde gevarezone te zijn gekomen. Deze gegevens verstrekke de voorzitter van de stichting de heer H.J. Snel tijdens de ledenvergadering van Plaatselijk Belang Lierderholthuis.

Henk Wessels

Van de bestuurstafel

Op de algemene ledenvergadering van 31 maart j.l. waren 40 leden aanwezig. Na het huishoudelijk gedeelte volgde een lezing door mevrouw Tineke van Buren uit Hellendoorn. Zij begon met een diaserie over de streektaaldichteres Johanna van Buren die op 20 december 1881 te Hellendoorn is geboren. Ze vertelde over het leven van Johanna en gaf uitleg over haar gedichten, waarvan ze er diverse voordroeg. Na een korte pauze ging ze verder met voordrachten uit haar eigen werk. Zo vertelde ze over de presentatie van de *kinderbeebel*, door haar geschreven in de taal van *thuus*. Ze las het verhaal van de schepping voor. Ook andere verhalen die van haar hand zijn verschenen, passeerden de revue. Ze besloot haar lezing met een spreuk van Johanna van Buren. 'Ik bidde oew. Jonge volk van noew. Hoaldt d'eigen sproake in eer'n, oew beste doon de'j Hollaands könt. Mare ...'t eigne neet verleer'n'.

In de eerste bestuursvergadering na de algemene ledenvergadering werden de bestuursfuncties en -taken als volgt vastgesteld:

De heer H. Hofman, voorzitter, namens de vereniging bestuurslid van de Stichting 'De Coöperatie'.

De heer M.J.M. Bisschop, vice-voorzitter, contactpersoon en lid van de werkgroep Tentoonstellingen en coördinator voor de quiz 'Wie van de drie vertelt de waarheid'.

Mevrouw J.K. Pruijm-Reinders, secretaris, contactpersoon en lid van de werkgroep Genealogie-Documentatie.

De heer D.J. Buitenkamp, penningmeester. Mevrouw G.M. Rosendaal-Kroes, ledenadministratie, 2e secretaris en 2e penningmeester.

Mevrouw G.H.M. ten Berge-Elferink, contactpersoon en lid van de werkgroep Kruidentuin Allegaardje.

Mevrouw J.H.M. Meulman-Kortstee, contactpersoon en lid van de werkgroep Folklore en

coördinator voor de broodmaaltijd tijdens het Daggie Old Heino.

De heer G.J. Veltkamp, coördinator voor de wandeltochten.

De heer B.J. Horstman, bestuurslid.

Op zaterdagmiddag 23 februari is de tentoonstelling '150 jaar parochielevens Heino' officieel geopend. Zie voor een verslag elders in deze 'Omheining'.

De paaswandeling was weer een succes. Ondanks het gure weer liepen 431 volwassenen en 57 jeugdigen de wandeltocht.

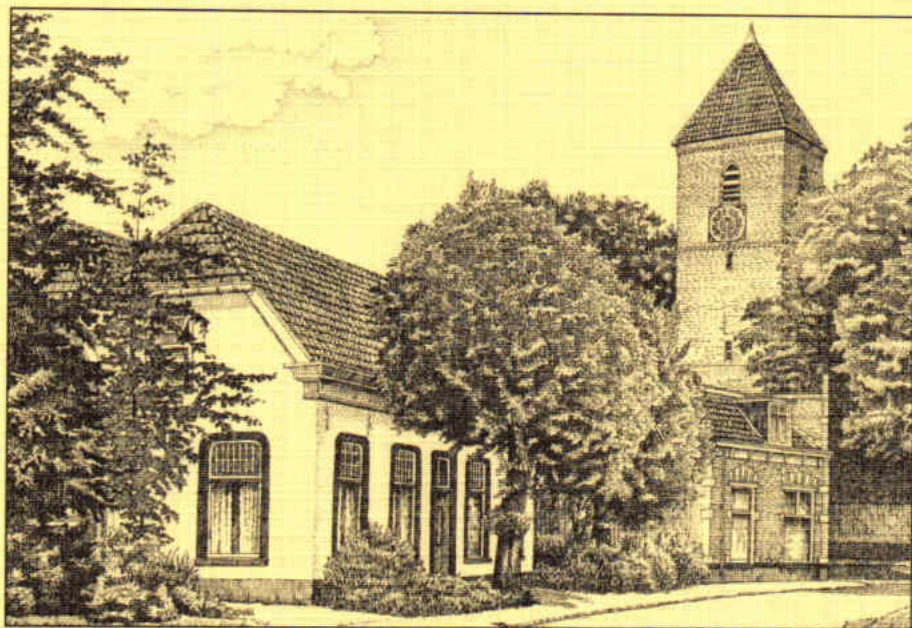
Bent u van plan een familielid of kennis een cadeau-lidmaatschap van onze vereniging aan te bieden, dan zijn hiervoor cadeaubonnen te verkrijgen.

Schenkeningen

- Van mevrouw G. Hogeboom, Lemelerveldseweg 28, een pendule.
- Van de familie De Jager-de Vries, Deventerweg 136, Zutphen, een wieg uit 1939 met pop.
- Van mevrouw D. Middag, Lijsterbes 3, een topografische kaart van Heino en omgeving.
- Van mevrouw H. Oldenhof, Meibergsdijk 3, een porseleinen koffiekannetje en een koperen strijkijzer.
- Van de heer J. Wagendorp, van de Beekstraat 4, een kinderschoenleest en een aantal boeken.

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

28e JAARGANG - NUMMER 3 - SEPTEMBER 2008

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl

Website: omheining.net

Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,

Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid

€ 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar

Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)

Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,

Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,

tel. 391798

Bestuur

H. Hofman, *voorzitter*,

Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593

M.J.M. Bisschop, *vice-voorzitter*,

Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499

J.K. Pruim-Reinders, *secretaresse*,

Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,

Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873

G.H.M. ten Berge-Elferink, *Delmterweg 8*,

8141 PJ Heino, tel. 391803

B.J. Horstman, *De Horst 10*,

8141 BA Heino, tel. 392622

J.H.M. Meulman-Kortstee, *Dolderstraat 8*,

8141 GK Heino, tel. 392560

G.M. Rosendaal-Kroes, *Nieuwe Wetering 7*,

8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798

G.J. Veltkamp, *Canadastraat 60*,

8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,

Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560

en J.M.W. Kappert-Kogelman,

Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,

Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,

Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,

Woolhuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: vacant

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,

tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Melenhorst,

Woolhuisweg 2c, 8141 RX Heino,

tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,

Vos de Waelhof 9, 8141 AE Raalte,

tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1

8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*

J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25

8141 TL Heino, tel. 391986

H.J. Wessels, De Horst 18,

8141 BA Heino, tel. 393495

A. van de Wetering, De Haarstraat 33,

8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vernenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Druk: Van Asselt, Lemelerveld

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
28e jaargang - nummer 3 - september 2008

INHOUDSOPGAVE

- blz. 50 Van de redactie
- blz. 51 Sprekende foto's (73) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 53 Het verhaal achter de dingen (22) - A. Meiberg
- blz. 54 Lierderholthuis. De geschiedenis van een dorp
aan de hand van de straatnamen (deel I) - M. Keizers
- blz. 62 Wie is wie? - Wie was wie? - D.A. Weulink-Jansen
- blz. 64 Van de Werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje' - L. van Spanje
- blz. 65 Gedicht 'Kringloop' - G. van der Waarde-Nikkels
- blz. 66 Toen en Nu - D.A. Weulink-Jansen en M.J.M. Bisschop
- blz. 68 Al weer 20 jaar geleden - H. Wessels
- blz. 72 Van de bestuurstafel
-

Van de redactie

Wat is het leuk om te weten dat jonge mensen zich interesseren voor de geschiedenis van ons dorp. Hebben we in het juninummer daarmee al kunnen kennismaken, in deze aflevering is dat weer het geval. Marije Keizers, afkomstig uit Lierderholthuis en studierend in Amsterdam, heeft het ontstaan van straatnamen in Lierderholthuis onderzocht. Het resultaat is een werkstuk, dat we in twee afleveringen zullen plaatsen in het contactblad 'Omheining'.

Alle rubrieken komen weer aan bod, hoewel de rubriek 'Wie is Wie?' zo langzamerhand door de foto's, met daarop onbekenden, heen raakt.

De werkgroep 'Allegardje' laat u weten wat u allemaal kunt doen met de overbekende goudsbloem en Henk Wessels heeft opnieuw een flink aantal berichten van 20 jaar geleden weten te achterhalen.

We wensen u weer veel leesplezier.

Namens de redactie,
Dieni Weulink

De kopij voor het decembernummer verwachten we voor 1 november.

Met dank aan de correctoren:

N. Elsinga, J. Melenhorst, N. Nijland-v. Egmond,
J. Peters en J. Tijhuis.

Sprekende foto's (73)

Een afbeelding van Hendrikus Gerhardus (Dieks) Jacobs die woonde aan de Canadastraat 28 in Heino. Zijn ouders hadden een klein timmerbedrijf. Zelf leerde hij de kneepjes van het vak bij timmerman Hendrik van de Vegte aan de Dorpsstraat. Daarna kwam hij in dienst bij de heer Dekker in de Veldhoek die nog knecht was geweest bij zijn vader.

Hendrikus Gerhardus werd geboren te Heino op 2 maart 1916 als zoon van Jan Jacobs en Johanna Burgmeijer. Hij was hun eerste kind. Vervolgens werden nog twee kinderen levenloos geboren en daarna kwam Maria ter wereld op 9 oktober 1922. Dieks Jacobs trouwde met Hendrika Gerritdina Hulsegge.

Hij overleed op 11 juli 1994 en zij op 17 februari 1998.

*Hendrikus Gerhardus Jacobs
1916-1994.*

Ruim twee eeuwen geleden, en wel in het jaar 1779, trouwde een verre voorvader van Dieks Jacobs met Derkjen Harms ten Brinke, een dochter van Hermen ten Brinke en Janna Derkx. Het huwelijk vond plaats in de kerk te Heino, de huidige Ned. Herv. kerk. Joannes Jakobs trouwde daar op 16 oktober 1779. Hij kwam uit Neder Elsinggen bij Kassel, uit het Hessenland, en was daar omstreeks 1745 geboren als zoon van Philips Jacobs en Dina Lose. Hij was schoenmaker van beroep. Het jonge paar vestigde zich aan de Plettersteeg nr. 60, nu de Stationsweg. Zo goed als zeker heeft hun huisje gestaan waar nu Stationsweg 18 is. Uit het huwelijk werden elf kinderen geboren, waarvan er vijf volwassen werden. Zoon Hendrikus, geboren te Heino op 7 februari 1793 en overleden te Heino op 2 juli 1867 bleef in het ouderlijk huis wonen en was eveneens schoenmaker van beroep.

Zijn zoon Jan, geboren Heino 1 april 1823 en overleden Heino 9 februari 1910, was gemeente-arbeider van beroep en woonde met zijn gezin in het huisje 'Nooitgedacht' aan de Raalterstraat 24. Dit huisje werd ook wel het 'Olde Koffiekännegien' genoemd. Het werd omstreeks 1960 afgebroken.

Een familiefragment van Jan Jacobs.

Jan Jacobs

Geboren: Heino 1 april 1823.

Overleden: Heino 9 februari 1910.

Zoon van: Hendrikus Jacobs en Grietje Dijk.

Beroep: gemeente-arbeider.

Godsdienst: Ned. Herv.

Adres: Raalterstraat 24.

1e Huwelijk: Heino 27 november 1851 met Janna van der Kolk, geboren Zwollerkerspel omstreeks 1830, overleden Zwollerkerspel januari 1854. Dochter van Cornelis van der Kolk en Janna Zonnebeld.

2e Huwelijk: Heino 8 mei 1856 met Naatje Dijkers, geboren Leeuwarden 29 januari 1834, overleden Heino 29 juli 1916.

Weduwe van Jacobus Omvlee. Dochter van Gerhardus Dijkers en Geertje Houwer.

Kinderen:

1. **Gerrit Jan**, geboren Zwollerkerspel 1854, overleden Heino 11 oktober 1861.
2. **Hendrikus Gerhardus**, geboren Heino 10 maart 1858, overleden Heino 1 januari 1951, timmerman en gemeente-arbeider, gehuwd Heino 2 mei 1884 met Gesina Winters, geboren Heino 19 december 1859, overleden Heino 10 mei 1893. Dochter van Aart Winters en Alberdina Nijenkamp.
3. **Gerat**, geboren Heino 15 november 1860, overleden Zwollerkerspel oktober 1918, boerenknecht, gehuwd Zwollerkerspel 13 mei 1897 met Jennigje Klomp, geboren Staphorst omstreeks 1860, overleden Zwollerkerspel 19 december 1942. Dochter van Harm Klomp en Annigje Slagter.
4. **Gerrit Jan**, geboren Heino 3 januari 1867, overleden Losser september 1949, koopman, gehuwd Heino 17 december 1896 met Alberta Roebersen, geboren Nieuwleusen omstreeks 1874, overleden Losser februari 1933. Dochter van Albertus Roebersen en Hendrika Arends.
5. **Jannes Jacobus**, geboren Heino 24 november 1874, overleden Heino 18 augustus 1876.

Na het overlijden van Jan Jacobs vertrok zijn echtgenote Naatje Dikkers op 1 maart 1910 naar haar zoon Hendrikus Gerhardus die weduwnaar was en aan de Canadastraat woonde. Genoemde Hendrikus Gerhardus had vier kinderen uit zijn huwelijk met Gesina Winters: Jan, Arendina, Naatje en Gezinus. Jan en Arendina trouwden op dezelfde dag te Heino en wel op 20 mei 1915. Naatje was enkele dagen daarvoor op 27 april te Heino getrouwd en Gezinus, geboren op de sterfdag van zijn moeder, overleed in 1915 op 10 april. Jan Jacobs die in 1915 met Johanna Burgmeijer trouwde, bleef in het ouderlijk huis aan de Canadastraat wonen.

Hij overleed op 28 maart 1955 bij zijn dochter Maria in Enschede. Uit het huwelijk van Jan en Johanna werd Dieks Jacobs geboren en hiermee zijn wij weer terug bij het begin van ons verhaal.

J.K. Pruim-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': volkstelling Heino 1811, doop-, trouw- en begraafboeken, geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van Heino, levensverhaal van H.G. Jacobs d.d. 3 november 1986.
- Internet: www.genlias.nl
- Informatie: Henk Jacobs te Broekland.

Digitalisering

Hoewel de opzet en aandacht van de vereniging uitgaat naar het verre, maar ook het jongste verleden, is zij ervan overtuigd dat door het gebruik van moderne computerapparatuur de toegankelijkheid en het inzicht in de materie kan worden vergroot. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan onder meer de opmaak in eigen beheer van het driemaandelijks contactblad 'Omheining'. Belangrijk is ook het beheer van de bibliotheek, de ledenadministratie, de boekhouding, het systematisch vastleggen van de aanwezige historische voorwerpen, de literatuur, de foto's en de dia's.

Wij zoeken een enthousiast persoon die de huidige groep wil komen versterken.

Heeft u kennis van de software Access, Adobe Photoshop, ProGen, het maken van website's enz., meldt u dan aan bij de voorzitter de heer H. Hofman of de heer A. van de Wetering. (zie colofon).

De viool van papa

Mijn vader maakte met zijn neven Hoppen graag muziek. Hij speelde viool.

Wij waren thuis met 7 kinderen: 2 jongens en 5 meisjes.

Af en toe pakte papa de viool en dan zongen we met z'n allen.

Zowel mijn moeder als mijn vader waren zeer muzikaal en kenden veel liederen. Meestal speelde mijn vader vaderlandse liederen.

We zongen ook meerstemmig oude liedjes zoals 'Het dierbaar ouderhuis' en 'Er schommelt een wiegje in 't bloeiende hout'.

Papa speelde graag walsen van Strauss en muziek van Franz Léhar. Ondanks het feit dat we geen Duits kenden, probeerden we toch mee te zingen.

Het is jammer dat niemand van ons viool kan spelen, maar zingen doen we allemaal nog heel graag.

Annie Meiberg

Lierderholthuis. De geschiedenis van een dorp aan de hand van de straatnamen (deel 1)

Inleiding

Marije Keizers uit Lierderholthuis heeft een werkstuk gemaakt over Lierderholthuis. Ze maakte dit voor haar studie archeologie in Amsterdam en wel voor het vak 'Biografie van het landschap'. Voor de redactie was het dusdanig interessant dat we gemeend hebben het werkstuk in het kontaktblad te moeten opnemen om op deze manier meer over de geschiedenis van Lierderholthuis bekend te maken.

Wanneer ik door Lierderholthuis loop, het dorp waar ik ben opgegroeid, worden straten als de Kerkslagen en de Herenbrinksweg aangedaan. Deze straatnamen zijn voor mij een vanzelfsprekendheid, waardoor ik nooit op de betekenis heb gelet. Deze straatnamen zullen niet zomaar gekozen zijn en daarom wil ik aan de hand van deze straatnamen de geschiedenis van het dorp Lierderholthuis in beeld brengen. Door de tijd heen is Lierderholthuis veranderd. De mensen van nu zien andere elementen dan de mensen van vroeger. Iedere generatie kijkt anders tegen het dorp aan.

De Smidse

Dat de naam van deze straat De Smidse is, suggereert dat er ooit een smid actief is geweest in het dorp en er een smidse is geweest. Dit is tegenwoordig niet meer het geval. De straat dankt zijn naam aan de smidse die naast de kruising van de Lierderholthuisweg en de Herenbrinksweg stond. Halverwege de 19e eeuw is deze smidse in het dorp gebouwd. Hier zijn onder andere onderdelen gesmeed voor de nieuwe kerk in het dorp. In de Tweede Wereldoorlog is de smidse verwoest, evenals de brug. In 1976 stopte het bedrijf definitief.

De brug over de Oude Wetering, die naast de smidse werd gebouwd, werd de Bouwhuisbrugge, naar de familie die er woonde, genoemd. De benaming Smidsbrugge kwam ook vaak voor en wordt tegenwoordig nog wel gebruikt. Onder de jeugd is deze naam niet bekend en wordt zij ook wel de brug-zonder-water genoemd. Mijn ouders zijn na de dem-

ping van de Oude Wetering in Lierderholthuis komen wonen. Mijn vader vertelde dat ze er in de winter zijn komen wonen, waardoor hij in het donker over de brug naar zijn werk reed. Pas in de lente kwam hij erachter dat er helemaal geen water onder de brug doorliep.

Kerkslagen

Om het land beter te ontwateren werden er weteringen aangelegd. In het gebied in en rond Lierderholthuis waren dit de Soestwetering, Oude Wetering en Nieuwe Wetering. Tussen deze weteringen werd in de 14e eeuw het land in stukken verdeeld. De rechte percelen die hierdoor ontstonden, werden vervolgens verdeeld. Dit werd ook wel slagenverkaveling genoemd. Het land werd onder diverse personen verdeeld en uit de naam Kerkslagen valt af te leiden, dat ook de kerk een deel heeft gekregen.

De geschiedenis van de kerk in Lierderholthuis begint eigenlijk in Heino. Heino werd in 1240 een kerkdorp met een tufstenen kerkje. Deze kerk werd gewijd aan de beschermheilige Sint Nicolaas. In 1581 kwam de reformatie op gang en werden de hervormden van de rooms-katholieken gescheiden. De kerk in Heino werd hervormd en de katholieke spullen werden verbannen. De begraafplaats werd nog wel tot 1828 door zowel hervormden als katholieken gebruikt. Nadat de adel, geestelijkheid en plaatselijke regering waren overgegaan naar de hervorming, werd het katholieke geloof verboden. Een aantal mensen bleef bij het katholieke geloof en kwam nog steeds in het geheim bijeen. Meestal deden zij dit op een afgelegen plaats buiten de steden

De Smidsbrugge rond 1912. Rechts achter de bomen stond de smidse (uit Hutten 2001).

Recente foto van de brug-zonder-water. Het gebouw met de strepen is de vroegere smidse (eigen foto).

en dorpen. In dit geval gebeurde dit in Lierderholthuis.

De heren Van Oldeneel van den Heerenbrink lieten een houten schuurkerk bouwen op het erve Lierderholthuis. Dit was een van de oudste erven van het schoutambt Heino en werd al in 1310 vermeld onder de naam Holthuizen. De Van Oldeneels werden niet meer toegelaten tot het Ridderschap van Overijssel, omdat zij katholiek bleven. Het uitoefenen van het katholieke geloof werd echter getolereerd. In 1708 werden alle Jezuïeten, een kloosterorde, uit Holland verbannen. Hieronder ook de toenmalige paters van Lierderholthuis. De kerk kwam drie jaar zonder kerkelijke leiding te zitten. Er waren rond die tijd ongeveer tweeduizend communicanten en er volgden zelfs richtlijnen vanuit Rome voor dit gebied. Omdat de Drost van Salland geen Jezuïeten meer wilde hebben, sloot hij de kerk in 1734. De Van Oldeneels paktten het weer op. De schuurkerk kreeg in 1776 zelfs bestaansrecht van de overheid en het dorp werd hiermee een kerkdorp en een zelfstandige parochie.

In 1776 kreeg Raalte een zelfstandige katholieke kerk en in 1858 volgde ook Heino. Daardoor werd Lierderholthuis van Heino gescheiden en er kwamen veel minder katholieken naar het dorp. Voor deze afscheiding is Lierderholthuis honderden jaren lang het centrum geweest van de katholieken in Salland en omgeving. De laatste mis in de schuurkerk werd gehouden op 14 mei 1863. Op deze dag werd tevens het nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen, dat nu door minder mensen werd gebruikt. De naam, St. Nicolaas kerk, werd overgenomen van de kerk in Heino. In 1823 werd er een eigen kerkhof aangelegd, zodat men niet meer in Heino begraven hoefde te worden op de protestantse begraafplaats.

De huidige kerk heeft een toren van 42 meter hoogte, en die is er in 1866 aangebouwd. De kerk had last van vocht, daardoor werd er besloten tot de bouw van een halfsteensmuur om het gehele gebouw. In 1938 werd er een omheining om de kerk gemaakt en na die tijd zijn er geen grote veranderingen meer aan het gebouw geweest. Tijdens de Tweede

Wereldoorlog hebben de Duitsers de klokken van de toren gestolen, een niet ongebruikelijk fenomeen.

In de schuurkerk kwamen katholieken uit Heino, Raalte, Wijhe, Zwollerkerspel en omgeving bijeen. Zij maakten gebruik van de bestaande wegen of er werden speciale kerkpaden in gebruik genomen om naar de kerk van Lierderholthuis te komen. Vanuit Heino liepen diverse kerkpaden naar Lierderholthuis. Over deze paden liepen de katholieken naar Lierderholthuis en de hervormden liepen hierover het dorp juist uit. Na het zelfstandig worden van onder andere de kerk in Heino en Raalte werden de kerkpaden steeds minder gebruikt, maar ook doordat er betere wegen ontstonden. De kerkpaden zijn langzaam in onbruik geraakt en zijn tegenwoordig zelfs grotendeels verdwenen. Restanten van de paden zijn in openbare wegen opgenomen, zijn eigen wegen geworden of zijn verdwenen.

Lierderholthuisweg

De Lierderholthuisweg is de weg die vroeger langs de Oude Wetering liep. De weg werd voor de jaren '50, een tijd waarin veel straatnamen veranderden, ook wel de Oude Weteringsweg genoemd. Omdat het nu de doorgaande weg door Lierderholthuis is, die van Wijhe naar Laag Zuthem, richting Zwolle, en verder loopt, zal het de Lierderholthuisweg genoemd zijn.

Zoals in het bovenstaande stuk was te lezen, is de schuurkerk op het erve Lierderholthuis gebouwd. Dit erf heeft de naam aan het dorp gegeven. De naam Lierderholthuis is te begrijpen door het in stukken te knippen; 'holt' betekent landbezit dat iemand in een polder heeft. 'Holthuis' betekent dat iemand een huis op het holt heeft, dus op eigen land. Volgens Van der Linde komt de naam Lierderholthuis van de polder waarop de schuurkerk is gebouwd, namelijk de polder Lierder.

'Lierderholthuis' betekent vervolgens een huis op eigen land, op de polder Lierderbroek. Al in 1300 is er sprake van het erve Holthuizen op een Sallandse hoevenlijst. Later wordt het erve Lierderholthuizen ook genoemd, maar

Foto van de St. Nicolaaskerk rond 1960 (uit Groot Beumer / Ogink 1977).

Recente foto van de St. Nicolaaskerk genomen vanaf mijn ouderlijk huis (eigen foto).

Tekening van de schuurkerk van Lierderholthuis met situatie rond 1850 (Bieleman 1980).

toen was het verschil tussen de twee nog niet duidelijk. Pas in 1580 wordt er melding gemaakt van het erve Lyderholthuis. Op de kadastrale kaart van 1876 staan twee percelen weiland met de naam Holthuisen. Dit zou kunnen betekenen dat het erve Holthuisen hier, tegenover boerderij Heerenbrink, vroeger stond. De naam 'Lierderbroek' komt via Lyrebrouck van Leerebrouck. Een broek is laag, drassig land. Leere komt van het Duitse woord voor 'leeg'. Letterlijk komt dit neer op bemalen (het legen) van laag, drassig land. Met andere woorden: een polder.

Olde Wetering

Deze straatnaam is afgeleid van de Oude Wetering die eens door het dorp liep, maar inmiddels is gedempt. De Oude Wetering is gegraven voor de ontwatering van de mengelgronden. Op deze manier werden natuurlijke laagtes met elkaar verbonden. Oude bouwlanden lagen voornamelijk op dekzandruggen en dekzandkopjes, dit zorgde voor een verspreide bewoning. Lager gelegen delen van het land werden gebruikt als grasland voor het vee. Op de dekzandruggen

lagen een of meer boerderijen met daaromheen liggende akkers en weilanden, ook wel een es of enk genoemd. Het erf werd voorzien van een houten omwalling om een grens aan te geven, maar ook om het vee binnen te houden. De dekzandruggen werden vanaf ongeveer 1000 n. Chr. in gebruik genomen voor bewoning.

Om de weteringen over te steken werden er voordien aangelegd. Dit zijn doorwaadbare plaatsen in beken en rivieren, waar men het water kon oversteken. Bij hoog water bleek dit echter moeilijk te gaan en daardoor is in 1753 besloten een brug aan te leggen bij de voorde in de Oude Wetering aan het begin van de Herenbrinksweg. De brug is lange tijd een tolbrug geweest. In 1971 is de Oude Wetering gedempt, maar de brug ligt er nog, zoals eerder is besproken.

Herenbrinksweg

Omdat de boerderijen in dit gebied op de dekzandruggen gebouwd zijn, zullen de oudste wegen kronkelend door het gebied gelopen hebben. De wegen uit de late Middeleeuwen waren veel rechter en aangelegd op

De gemeente Raalte heeft nog steeds moeite met het feit dat er in de 50er jaren weer een r is toegevoegd (eigen foto).

van oorsprong moerassige laagte. De namen van deze wegen eindigen vaak op -dijk. Zandwegen eindigen vaak op -steeg. Zo heette de Herenbrinksweg vroeger Cornelissteeg. Vanaf 1821 werden de wegen verhard, omdat de zandwegen te slecht werden bij regen. De verharding begon met belangrijke verbindingswegen, tussen onder andere Zwolle en Heino. De weg langs de Oude Wetering werd verhard tussen 1916 en 1921. Een van de bewoners van erve Herenbrink, had de naam Cornelis, wat het eerste deel van de naam verklaart.

De huidige straatnaam is uiteraard naar het gelijknamige erve genoemd. Op erve Herenbrink stonden vroeger verschillende gebouwen; een spijker, een jagershuis en een kleiner huis. Tegenwoordig is er van deze gebouwen niets meer over. De spijker was omgeven door een gracht, maar in 1845 is het gebouw verdwenen en de gracht gedempt. De Herenbrink is onder andere bewoond door de familie Van Oldeneel, die ook verantwoordelijk was voor de schuurkerk in het dorp.

In onderstaand stuk wordt de Herenbrinksweg in een breder perspectief geplaatst, door

de bespreking van de staatkundige indeling van Liederholthuis, maar ook van Heino en Raalte. Liederholthuis ligt in het westelijke deel van Overijssel, Salland. Het viel altijd onder de gemeente Heino, maar sinds 2001 valt Liederholthuis onder de gemeente Raalte. Vanaf 1068 werd Salland onderdeel van het Oversticht en kwam het in handen van de bisschop van Utrecht. Ook Twente, Drenthe en een deel van Groningen hoorden bij het Oversticht. In de 12e eeuw werd dit gebied verdeeld in drostambten, gebieden die niet gemeentelijk ingedeeld waren. Aan het hoofd van het bestuur en de rechtspraak stond een drost. Vervolgens ontstonden er in de 14e eeuw lokale besturen; schoutambten. Deze waren ontstaan vanuit de kerkelijke kerspels. [Een kerspel is het gebied dat onder een kerk valt]. Deze indeling hield stand tot aan de Franse Tijd, die liep van 1795 tot 1815. Schoutambten werden opgeheven en er kwam een nieuwe indeling. Begin 19e eeuw werd de oude indeling echter weer hervat, in plaats van de naam schoutambt werd er nu gesproken over gemeenten.

Voordat plaatsen waren ingedeeld in ge-

De Oude Wetering in 1904 (Hutten 2001).

*Foto genomen op dezelfde plaats als bovenstaande foto:
een minder fraaie situatie zonder wetering (eigen foto).*

meenten, zijn het eerst schoutambten en marken geweest. De marken zijn de oudste vorm. Het hield in dat de bewoners leefden op een begrensde grondgebied met gemeenschappelijk land, zoals bos en heide. De marken ontstonden in de 12e en 13e eeuw, omdat de bevolking een regeling wenste om het woeste land rondom hun dorp/buurt te gebruiken. Men wilde deze grond onder andere gebruiken voor de jacht en eiste daarom duidelijke grenzen. De markerichter stond aan het hoofd van een marke. Regels werden opgesteld in de zogenaamde Averdachten. In het midden van de 19e eeuw werden de marken verdeeld en er kwam daarmee een einde aan de marke van Heino. De marke van Heino was verdeeld in zes rotten; het Broekerrot, het Heerenbrinkerrot, het Zandsteeg- of Raamstalrot, het Rozendals- of Holtermansrot, het Dorperrot en het Veldhoekerrot. Lierderholthuis valt hierbij onder het Heerenbrinkerrot en Broekerrot.

Nieuwe Wetering

De Nieuwe Wetering is zowel de naam van een wetering, als van de straat die erlangs loopt. Deze straat maakte vroeger deel uit van de Postweg naar Deventer, samen met de Kolkweg en de Bredenhorstweg. De straatnaam is afgeleid van de wetering en behoeft daarom geen aparte beschrijving. Omdat de Nieuwe Wetering de scheiding is tussen twee parochies, zal het geestelijk bestuur besproken worden.

De Nieuwe Wetering werd in de 14e eeuw gegraven. Deze werd gegraven om het oppervlaktewater af te voeren dat uit het hogere zandgebied kwam. Havezathe de Bredenhorst was gelegen langs de Nieuwe Wetering en wellicht waren de bewoners uitvoerders van dit project. Later werden er molens gebruikt voor de ontwatering. Door overstromingen kwam het water uit de Zuiderzee vaak helemaal tot aan Heino. In februari 1825 raasde er een orkaan rond de Zuiderzee. Rond deze tijd van het jaar stond er meestal al veel land onder water, maar door de orkaan kwam er een grote overstroming. De toenmalige eigenaar van de havezathe "den Alerdinck"

liet hierom een zeedijk aanleggen. In 1757 werd een brug aangelegd over de Nieuwe Wetering door de eigenaar van de Herenbrink. Deze brug, aan het einde van de Herenbrinksweg, was voor algemeen gebruik opengesteld. In 1769 werd er gewerkt aan diverse bruggen, zijlen [sluizen] en kaden. Ook werden er nieuwe hoofdgraven aangelegd. De Nieuwe Wetering had vanaf 1791 nog twee bruggen, namelijk de Hubertsbrug, bij de Hubertsallee, en de Robschoofsbrug, bij Laag Zuthem. Bruggen waren erg duur om aan te leggen, meestal werd er dan ook gebruik gemaakt van een voorde, ofwel een doorwaadbare plaats in het water.

Vanaf 1776 was Lierderholthuis een zelfstandige parochie, nadat de schuurkerk bestaansrecht had gekregen. De katholieken uit Heino vielen hier ook onder. In 1856 mocht Heino weer een eigen katholieke kerk bouwen, waardoor het ook een zelfstandige parochie werd en de Heino'se katholieken weer in hun eigen dorp de kerk konden bezoeken.

Voor deze tijd behoorde Lierderholthuis tot het kerspel Heino. De scheiding tussen de twee parochies lag bij de Nieuwe Wetering. Bewoners, die echter dicht aan beide zijden van de wetering woonden, hoorden bij de parochie Lierderholthuis. Het kerspel was er voor het geestelijk bestuur, waar het schoutambt er voor het wereldlijk bestuur was. Het kerspel en het schoutambt komen qua gebied vrijwel overeen.

Marije Keizers

Literatuur

- Bieleman, J. 1980: *Heino, een geschiedenis van mens en plaats*, Zwolle.
- Bommel, H.V. 1991: Het kerkpad, in: *Tien jaar Omheining, een bloemlezing*, 73-81.
- Hutten, G.A., 1999: Het erve Lierderholthuis aan de Oude Wetering in Heino. De ontwikkeling van boerenerven tot kerkdorp, in: *Omheining*, 19 (1999), 3-13.
- Hutten, G.A. 2001: *Wonen en werken aan de Oude Wetering onder Lierderholthuis*, Staphorst.
- Ogink, L./T. Groot Beumer 1977: *Het dorp aan de Oude Wetering. Historisch overzicht van het dorp Lierderholthuis*, Groningen.
- Rientjes, A.E., 1931/1932: *Uit de geschiedenis van de Marke en Schoutamt van Heino*, Heino.
- Van der Linde, G.W. 1931: *Heino's kerkelijk en burgerlijk verleden*, Wijhe.

N.B. De tekst tussen de haken [] is toegevoegd door de redactie.

Wie is wie?

Deze foto van versierde fietsen werd ons beschikbaar gesteld door de heer Vloedgraven uit Heeten. De foto werd in 1913 gemaakt ter gelegenheid van de viering 100 jaar bevrijding van de Fransen. Wie weet welke mensen er op de foto staan en waar de foto genomen is?

Reacties graag naar D.A. Weulink-Jansen. Korenbloem 1. Telefoon: 391698.

Wie was wie?

Op de foto in het juninummer hebben we helaas geen reacties gehad. Misschien gebeurt dat alsnog. Het gaat hier om de huishoudschool 'De Bakenbelt' waar toen het onderhouden van de moestuin nog tot het lesprogramma hoorde.

Op de foto van het toneelgezelschap in hetzelfde juninummer kwamen twee reacties binnen. De laatste persoon op de onderste rij is niet Jan Hoonhorst maar Herman Harink, zoals Herman ons liet weten. De ontbrekende persoon is Minie Reinders. Zij woonde destijds in het tolhuisje bij de rotonde. Deze reactie kwam van Ria Grotenhuis-Diepman. Beiden hartelijk dank.

Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegardje'

De goudsbloem - *Calendula officinalis*

De goudsbloem komt oorspronkelijk uit het Middellandse Zeegebied. Waarschijnlijk is de plant in de middeleeuwen door de kruidentuinen van de kloosters hier terecht gekomen.

Het is een van de meest veelzijdige kruiden. Hij is bekend om zijn cosmetische en culinaire toepassingen, als verfplant en vanwege zijn vele geneeskrachtige eigenschappen. Het is een hele gemakkelijke plant, die veel saaiet tuinen kan opvrolijken.

De goudsbloem groeit in iedere grondsoort en houdt van veel zon. Als deze maar even schuil gaat achter een wolk sluiten de bloemen zich direct. Het zaad kiemt snel en al gauw zijn korte stengels te zien. Binnen een paar weken komt vanuit een dikke knop een mooie oranje symmetrische bloem. Deze bloeit maar kort, vormt zaad en direct verschijnt een volgende bloem.

Omdat deze winterharde eenjarige plant het hele jaar kan groeien kreeg ze de botanische naam *Calendula*, afgeleid van het Latijnse woord *Calenda* dat elke eerste dag van de maand aangeeft. *Officinalis* betekent dat het een geneeskundige plant is.

Er is een mythe, dat goudsbloemen zijn ontstaan uit de tranen die Aphrodite vergoot toen Adonis stierf. Binnen de christelijke traditie is de goudsbloem gewijd aan Maria; in de Middeleeuwen voegde men dikwijls de naam van de Heilige Maagd toe aan iets wat mooi of nuttig was. In Engeland heet de bloem Marigold. In onze streken werd de goudsbloem een symbool van verdriet en rouw. Volgens een Duits volksgeloof komt er regen als de bloemen na zeven uur 's ochtends nog dicht zijn. Geliefden mogen elkaar geen goudsbloemen geven want het brengt ze geen geluk.

De oude Egyptenaren waardeerden de plant vanwege haar verjongende eigenschappen.

In Europa is de plant lang gebruikt in soepen en stoofpotten en om boter en kaas te kleuren. In de Amerikaanse burgeroorlogen gebruikten artsen op het slagveld de goudsbloem om open wonden mee te behandelen.

Wij kunnen Calendulazalf gebruiken bij behandeling van schaaf- en snijwonden. De zalf werkt ontsmettend en bevordert de genezing van de wonden. Verder kan men deze gebruiken bij open benen, nagelbedontstekingen en luieruitslag van baby's.

Een ruwe huid verbetert meestal prachtig door het gebruik van Calendulazalf.

Goudsbloemthee werkt krampverminderend en is met name goed voor de galafscheiding. Hij schijnt ook bloedzuiverend te werken.

Mieren kan men verdrijven door te spuiten met een aftreksel van Goudsbloemen of de plant te zaaien op plaatsen waar mieren niet gewenst zijn. Een milieuvriendelijk alternatief voor gif.

Rauwe bloemblaadjes zijn een mooie en smakelijke garnering in salades en soepen, fijngesneden kunnen ze door mayonaises en vinaigrettes. De goudsbloemblaadjes geven een gele kleur af. Hiermee kunt u rijstgerechtten geel kleuren met enkele bloemblaadjes.

RECEPT

Omelet met goudsbloemen. Voor 4 personen.
6 eieren, 1 dl water of melk, 6 goudsbloemen,
2 eetlepels fijngehakte groene kruiden zoals

bieslook, peterselie, selderij, zout en peper.
Klop de eieren los met wat water of melk.
Roer de groene kruiden en de bloemblaadjes
van de goudsbloemen door dit mengsel. Op
smaak brengen met peper en zout. Bak de
omelet voorzichtig in olie of boter. Opdienen
op een bedje krulsla of rucola en garneren
met kleine goudsbloemhoofdjes.

Liesbeth van Spanje

Kringloop

Uit de bundel:
Vroagen' van
Gerrie van der Waarde-Nikkels.

Zo lang al zeait de boer 't gewas.
Eerst boekweit, rogge, gierst en vlas,
woar de mais noe oaverheerst.
En ieder zöödtie krig zien deel,
wordt op-enommen en 't geheel.
Zo is 't noe en zo was het 't eerst.

De reagen volt neer en dut zien wark.
't Gewas fleurt op, wordt fris en stark,
noa 'n tied van grote dreugte.
De reagen as 'n zegen veur de kamp,
Wat oaverblif wordt waterdamp
En verdwient weer in de heugte.

De harfs kump an, de oogst is binnen.
Noe kan een niej proces beginnen
van rotting en van gisten.
Elk joar begint 't weer opniej.
't Geet as vanzelf, 't heurt dr bie,
zo-as onze veuolders al wisten.

Het kraakt en knappert in de bos,
't kleurig blad volt op het mos,
wordt humus op de duur.
En deent as basis veur niej leaven.
Zo is alles met mekare verweaven
in de kringloop der natuur.

De natuur volgt een ongeschreven wet.
De mens, het dier, joa alles dreait met,
verleest nog gin seconde.
Wat is het doel, wat is de zin,
woar is het ende, woar 't begin
van disse grote ronde?

Toen en Nu

Toen

In 1880 kwam er roomskatholiek onderwijs in Heino. Aan de toenmalige Dorpsstraat (nu Canadastraat) werd de Mariaschool gebouwd. In 1922 werd de oude school afgebroken en werd de nieuwe Mariaschool naast de oude school gebouwd, onder architectuur van Martin Roebbers uit Deventer, die ook de roomskatholieke kerk ontwierp. De school werd in 1959 en 1979 geheel gerenoveerd.

Bron: 'Kiek toch es!' uitgegeven door de heemkundevereniging.

Nu

Zo ziet de plaats eruit waar in 1880 de rooms Katholieke school gebouwd werd. Op deze plek verrees eerst het parochie huis. Nadat dat in 1998 werd afgebroken, kreeg de plek de naam Oosteinde en werd er een gebouw neergezet met daarin een drietal bedrijven waaronder de fysiotherapie praktijk. Boven deze bedrijven werden appartementen gerealiseerd.

Foto: Giel Bisschop.

Al weer twintig jaar geleden

1988

Kerkklok Lierderholthuis in reparatie. Wie deze dagen (juli 1988) door het rustige dorpje Lierderholthuis rijdt en wil weten hoe laat het is, kan maar beter een horloge bij zich hebben. Op de kerktoren is namelijk niet meer af te lezen hoe laat het is. De toren biedt op dit moment een vrij kale aanblik omdat het uurwerk, inclusief de aandrijving, nu gerestaureerd wordt. Bovendien wordt de wijzerplaat voorzien van verlichting. Volgens secretaris G. Ogink van het parochiebestuur zal het echter niet lang meer duren voordat Lierderholthuis weer bij de tijd is. De aannemer, firma Van Kerkhof uit Aarle-Rixel, heeft dat toegezegd. De kosten bedragen 21.024 gulden. Hiervan betaalt de gemeente dertig procent omdat het klokkijken een openbare gelegenheid is, waarvan dus ook de niet-kerkgangers profiteren.

Het regionaal onderzoekcentrum Aver-Heino voor de rundveehouderij voor het oostelijk zandgebied is volgens GS van Overijssel uitstekend geschikt voor het huisvesten van het nieuwe proef- en demonstratiebedrijf melkveehouderij en milieu. Het provinciebestuur is daarbij genegen het project financieel te steunen. GS heeft dat aan de initiatiefnemer van het project, het Centrum Landbouw en Milieu in Utrecht laten weten. Het centrum beoogt met het proefbedrijf de uitstoot van emissies bij de melkproductie te beperken. Simpel gezegd: hoe kan de mestproductie, met de schadelijke stoffen daarin, worden teruggedrongen, zonder verlies aan melkproductie. Volgens GS van Overijssel een goed streven, dat echter alleen in samenhang met praktijkgegevens als inkomen, arbeid, natuur, landschap, energie en dergelijke kan worden onderzocht. Voor die praktijksituatie is volgens GS Aver-Heino uitstekend geschikt.

Een vergaande beperking van mogelijkheden tot ontwikkeling zal bij de intensieve vee-

houderij tot frustraties leiden. Dat is de mening van het college van B en W van Heino. De Heinose bezwaren richten zich met name op de intensieve veehouderij. Het college acht het onjuist dat de landbouw alle schuld van verzuring, stank, landschapsaantasting en andere schade aan het milieu in de schoenen geschoven krijgt. Vooral in de kwetsbare gebieden moeten de veehouders, volgens het nieuwe streekplan, rekening houden met flinke beperkingen. Heino vreest dat er daarom schadeclaims zullen worden ingediend en stelt de provincie maar vast in het vooruitzicht dat die claims naar de provincie zullen worden doorgeschoven.

Volgens het conceptbezwaarschrift van Heino is er sprake van inbreuk op de rechtsbescherming als er een verbod wordt gesteld op uitbreiding en wijziging van bedrijven.

Met gemengde gevoelens hebben leden van de vereniging voor Plaatselijk Belang Lierderholthuis het omstreden richtingaanduidingsbord op het kruispunt Rondweg-Zwolseweg verwijderd. Het gemeentebestuur heeft de vereniging een brief gestuurd waarin een uiterste datum wordt genoemd waarop het te grote bord verwijderd moet zijn. Bij in gebreke blijven haalt de gemeente het bord weg. De reden: het bord dat de passanten duidelijk moest maken waar Lierderholthuis ligt is in strijd met het bestemmingsplan buitengebieden en derhalve ontoelaatbaar. Volgens voorzitter Wolter Busser wordt aan de wens van de gemeente voldaan mede op grond van de goede verstandhouding tussen PB en gemeente. Het zit feitelijk alleen vast op de hardnekkige weigering van Rijkswaterstaat.

Op een tweetal punten gaat de gemeenteraad in beroep tegen de beslissing van Gedeputeerde Staten om het bestemmingsplan Buitengebied niet goed te keuren. Het gaat om het transportbedrijf Vonderman aan de

Vormingscentrum Den Alerdinck.

Raalsterstraat en de bestemming van een aantal recreatiekavels aan de Schoolbosweg en de Twentseweg. Het was reeds bekend dat het college inzake het transportbedrijf in beroep wilde gaan. Duidelijk anders was dat gesteld met betrekking tot de bestemming van 17 kavels voor recreatiewoningen. Aan die weigering van GS om met die bestemming akkoord te gaan werd door het gemeentebestuur niet zo zwaar getild. CDA-raadslid J.D. Stegeman echter liet een ander geluid horen. Hij vond het onjuist dat de gemeente, die een recreatievriendelijk beleid wil voeren, zich zo maar zonder slag of stoot zou laten beroven van 17 kavels voor recreatiewoningen. Niemand binnen de raad vocht het argument van Stegeman aan, zodat besloten werd ook tegen dit besluit van GS in hoger beroep te gaan.

Met behulp van cursisten en personeelsleden van vormingscentrum Den Alerdinck heeft de politie twee insluipers kunnen aanhouden. Het ging om de broers G.C. van R. uit Amsterdam en B. van R. uit Zwolle (beide 25 jaar). Gebleken is dat in ieder geval één van

de broers al een bezoekje aan het vormingscentrum had gebracht. Daar doorzocht hij een aantal slaapvertrekken en maakte enkele tientjes buit. Ook werd bejaardencentrum De Maat met een bezoek 'vereerd'.

Een kleuren-tv en een videorecorder waren de buit van de inbraak die in de lagere agrarisch school is gepleegd. Men is binnen gekomen door een raam. De apparatuur werd gestolen uit een kast die op slot zat. Met een sleutel die elders was opgeborgen werd de kast geopend. De politie vermoedt dat men van de situatie op de hoogte is geweest. Er waren geen sporen van braak.

Het wordt straks moeilijker om binnen de gemeente Heino in aanmerking te komen voor bouwgrond. De gemeente is van plan om de regels voor vestiging strakker te gaan hanteren. Bovendien wordt de regelgeving op enkele punten gewijzigd. Een strakker beleid vindt in de eerste plaats haar oorzaak in het feit dat de provincie de gemeente aan banden heeft gelegd wat betreft de woningbouw. Heino heeft in de afgelopen jaren een forse

groei doorgemaakt, maar moet het nu rustiger aan gaan doen. Ook het contingent premiewoningen is gekrompen. In praktische zin houdt de strakkere regeling in, dat in de eerste plaats inwoners van Heino die geen woning hebben (bijvoorbeeld mensen die gaan trouwen) in aanmerking komen voor een kavel. Daarnaast gooien mensen die een (goedkope) huurwoning vrij maken hoge ogen, waarbij dan wel de huurwoning minstens drie jaar bewoond moet zijn geweest.

De PvdA-fractie van Heino heeft problemen met de wijze waarop het lidmaatschap van de huisartsenvestigingscommissie wordt ingevuld. Mevrouw T.A.S. van der Bruggen noemde de benoeming van een vertegenwoordiger van de Nederlandse Patiëntenvereniging ondemocratisch. Liever had de PvdA gezien dat de vacature in de commissie ingevuld was in overleg met het Provinciaal Patiënten Platform Overijssel. Nu is gewoon de aanvraag van de Nederlandse Patiëntenvereniging gehonoreerd. Deze vereniging heeft een smalle basis. De andere raadsleden zaten niet erg met dit probleem. Het CDA sprak vertrouwen uit in de Patiëntenvereniging. 'Men heeft alert gereageerd en indien er ook andere belangstellenden geweest zijn, dan hebben die gewoon een steek laten vallen', aldus H.F. Poelhekke.

Het dak en het kruis op de toren van de N.H. kerk verkeren in een zo slechte staat dat het niet verantwoord is het opknappen nog langer uit te stellen. Een onlangs uitgevoerde inspectie door de Monumentenwacht heeft aangegeven dat - wanneer er niets gebeurt - het gevaar niet denkbeeldig is dat het kruis een dezer dagen naar beneden komt. Burgemeester en wethouders van Heino (de kerk-toren is eigendom van de gemeente) stellen de raad voor een krediet van 22.000 gulden beschikbaar te stellen ten behoeve van de restauratie en renovatie van de torenspits.

'Wat ons betreft was het niet meer dan logisch om ons op de kinderen te gaan richten. Zij zijn het toch die in de toekomst voor de natuur

*Vee- en kleinveemarkt
tijdens het Daggie Old Heino*

moeten gaan zorgen. Het is daarom van groot belang om de kinderen zo vroeg mogelijk te betrekken bij alles wat de natuur te bieden heeft. En wat ook hartstikke leuk is: de kinderen zelf storten zich helemaal in het spel, vergeten alles om zich heen en beleven spelenderwijs een erg leerzame middag.' Aan het woord is Conny Snoep. Samen met Marguerite Groot en Agnes Neimeier heeft ze voor het IVN (Instituut voor Natuurbeschermingseducatie) afdeling Zwolle en omstreken een 'Kabouterpad' samengesteld. Een educatief programma om kinderen uit de groepen 2 en 3 van de basisscholen op een speelse manier belangstelling te laten krijgen voor alles wat er om hen heen gebeurt. Geen lespakket waarbij de meester voor het schoolbord zegt hoe een eikenblad eruit ziet, maar, zo meldt het informatieboekje: 'Laat de kinderen het zelf uitzoeken in plaats van alles te verklappen'.

Tijdens het Daggie Old Heino wordt er voor het eerst sinds de jaren vijftig in het centrum van Heino weer een vee- en kleinveemarkt gehouden. Tijdens de eerste helft van deze eeuw werd er ieder jaar een grote (en goed bezochte) veemarkt gehouden rond de Nederlands Hervormde Kerk.

De verrassing van de ontwikkeling van de bevolkingscijfers van vorig jaar in Salland was dat niet-groeistad Zwolle verhoudingsgewijs

het meest groeide, maar de gemeenten Heino en Raalte. Een groei die vooral ontstond door een onverwacht hoog vestigingsoverschot. Wat in Raalte en Heino gebeurde is in feite helemaal in strijd met de bedoelingen van het provinciaal bestuur, neergelegd in het Streekplan IJsselvallei. Daarin was voor groei in Heino bijna helemaal geen ruimte en ook Raalte werden de nodige beperkingen opgelegd. Nu probeert de provincie de gemeenten aan dat gestelde doel te houden via een beperking van het aantal toe te wijzen woningen. Maar daarbij kan de provincie alleen maar 'spelen' met de woningwet- en premiewoningen. Die werden de afgelopen jaren dan ook met mondjesmaat aan Heino en Raalte toebedeeld. De praktijk lijkt nu aan te tonen dat dat middel eerder tot het tegendeel leidt. Heino bouwde vorig jaar slechts tien woningwetwoningen en 17 premiewoningen. Raalte 59 woningwet- en 64 premiewoningen tegen liefst 111 woningen in de vrije sector. Plaats daar groeistand Zwolle tegenover met haar 126 woningen in de vrije sector en Deventer slechts 121 dan zijn die aantallen voor zowel Heino als voor Raalte gigantisch.

De Bosgroep Salland-Twente zal dit jaar in de herfstvakantie geen eikels inzamelen. De schoolkinderen die in voorgaande jaren via deze groep meehielpen met het rapen van eikels zullen waarschijnlijk niet meer op deze manier een zakcent kunnen verdienen. Volgens bosbouwkundig ingenieur Theo Keizers van de Bosgroep Salland-Twente is het aanbod van kwalitatief zeer goede eikels zo groot dat de eisen omhoog zijn gegaan. In heel Overijssel is nog op slechts een zevental plaatsen kweekmateriaal te vinden, dat aan de opgeschroefde eisen voldoet. De Bosgroep beperkt zich om praktische redenen bovendien tot slechts een zoekplaats: het landgoed Singraven bij Denekamp.

De buitenplaats de Colckhof is een nieuwe aankoop van Natuurmonumenten. Het is een hele mooie. Het nieuwe bezit is 38 hectare groot. Genoeg voor een heel fijschalige afwisseling van bos, houtwallen, lanen, land-

Inzameling eikels.

bouwgronden en water. Daarnaast zijn er de gebouwen. Het landhuis, uit ± 1840, bleef met de bijgebouwen buiten de aankoop. Maar een aantal andere bouwwerken krijgt Natuurmonumenten wel onder haar hoede: een boerderij, een tuinmanswoning en de voormalige portierswoning. Dat de Colckhof echt het karakter van een oude buitenplaats heeft, blijkt wel uit allerlei kleinere details: tuinmuren, siertuinen, theekoepel, druivenkas, boomgaard, oud hekwerk. Oud is alles, dat zeker, maar gelukkig dankzij een deskundig beheer door de huidige eigenaresse, barones Sixma van Heemstra-Van Dedem, nog in prima staat. Je ziet aan het landgoed dat het een zorgvuldige begeleiding kreeg, dat het in goede handen was, dat het erfgoed met veel liefde werd onderhouden. Terecht sieren dan ook nog steeds de wapenkleuren van de familie Van Dedem de luiken van een aantal gebouwen op de Colckhof.

Henk Wessels

Van de bestuurstafel

Op de ledenavond van donderdag 16 oktober zal de heer R. Luijpen, lid van onze vereniging, de avond verzorgen. U treft een uitnodiging bij deze 'Omheining' aan.

Misschien zijn er leden die ook een avond voor de vereniging willen verzorgen, hetzij over hun hobby, verzameling of anderszins. Laat het ons weten. Het is altijd interessant te horen wat men beleeft in zijn of haar hobby.

De tentoonstelling '150 jaar parochielevens Heino' wordt eind oktober beëindigd.

Wij kunnen terugkijken op een geslaagde tentoonstelling met veel bezoekers en positieve reacties.

Inmiddels is de werkgroep Tentoonstelling al weer bezig haar gedachten te laten gaan over de volgende tentoonstelling.

Bent u van plan een familielid of kennis een cadeau-lidmaatschap van onze vereniging aan te bieden, dan zijn hiervoor cadeaubonnen aanwezig.

Schenkeningen

- Van mevrouw R. Blanke, Kloostermanshof, een rokspuit.
- Van mevrouw J.H. Dijk-Hengeveld, mutsenwasster, allerlei materiaal.
- Van mevrouw A. v.d. Kolk-Valk, Emmastraat 16, het boek Complete Handwerken deel 2, babysokjes, een babyschouderwarmer, een zelf geborduurde letterlap en een kaartje ijzergaren.
- Van de heer H.J. Nijenkamp, Bendijksweg 18, een aantal boeken.
- Van de heer A.J.G. Smit, Dorpsstraat 53, 3 pakken lucifers van de voormalige merken Mascotte, Végé en Pyramide.
- Van de heer J. Stomphorst, De Hoge Kampen 10, een huisnummerkaart van Heino.

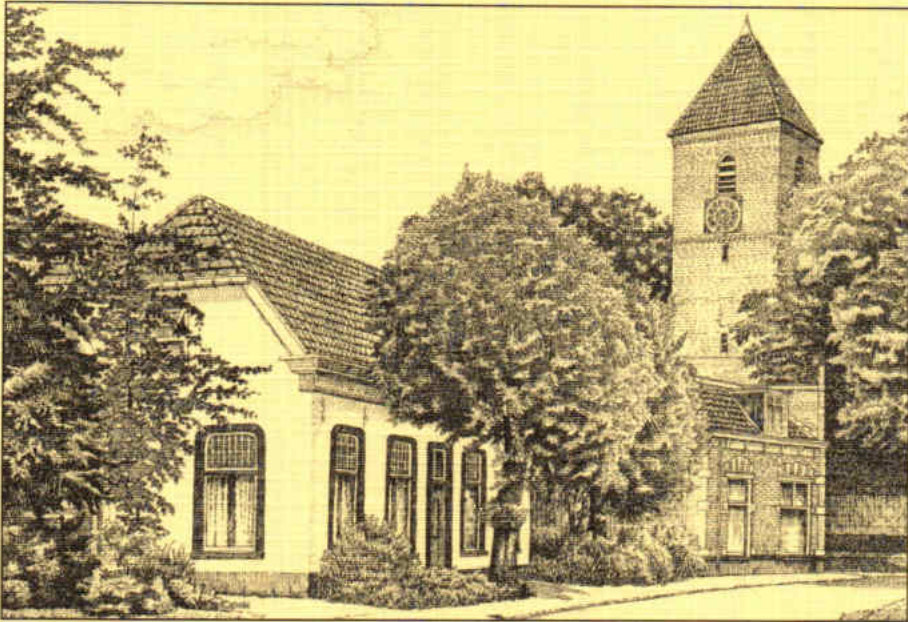
Via onze website

www.omheining.net

kunt u kennismaken met de activiteiten
van onze vereniging

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

28e JAARGANG - NUMMER 4 - DECEMBER 2008

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl

Website: omheining.net

Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,

Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid

€ 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar

Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)

Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,

Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

H. Hofman, *voorzitter*,

Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593

M.J.M. Bisschop, *vice-voorzitter*,

Vos de Waelhof 9, 8101 AE Raalte, tel. 392499

J.K. Pruim-Reinders, *secretaresse*,

Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,

Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873

G.H.M. ten Berge-Elferink, *Delmterweg 8*,

8141 PJ Heino, tel. 391803

B.J. Horstman, *De Horst 10*,

8141 BA Heino, tel. 392622

J.H.M. Meulman-Kortstee, *Dolderstraat 8*,

8141 GK Heino, tel. 392560

G.M. Rosendaal-Kroes, *Nieuwe Wetering 7*,

8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798

G.J. Veltkamp, *Canadastraat 60*,

8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,

Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560

en J.M.W. Kappert-Kogelman,

Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,
Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,
Woolthuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: vacant

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,
tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Melenhorst,
Woolthuisweg 2c, 8141 RX Heino,
tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Vos de Waelhof 9, 8141 AE Raalte,
tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1

8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*

E-mail: ton.weulink@kpnplanet.nl

J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25

8141 TL Heino, tel. 391986

A. van de Wetering, De Haarstraat 33,

8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
28e jaargang - nummer 4 - december 2008

INHOUDSOPGAVE

- blz. 74 Van de redactie
- blz. 75 Liederholthuis. De geschiedenis van een dorp
aan de hand van de straatnamen (deel 2) - M. Keizers
- blz. 81 Gedicht 'Kerstgedachte' - H.H. van Voorst
- blz. 82 Koning Beatrix ontmoet onze Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'
- blz. 84 Wie is wie? - Wie was wie? - D.A. Weulink-Jansen
- blz. 86 Sprekende foto's (74) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 88 Toen en Nu - D.A. Weulink-Jansen en M.J.M. Bisschop
- blz. 90 Van de Werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje' - L. van Spanje
- blz. 92 Werkgroep Tentoonstellingen - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 94 Het verhaal achter de dingen (23) - A. Willigenburg en W. Willigenburg
- blz. 95 Open dagen op 16 en 17 januari 2009 - H. Hofman
- blz. 96 Van de bestuurstafel
-

Van de redactie

Voor u ligt het laatste nummer van 2008. Het staat boordevol informatie van ondermeer de tentoonstellingscommissie. De tentoonstelling '150 jaar parochielevens in Heino' is een groot succes geworden. De commissie is al druk bezig met de voorbereiding van de volgende tentoonstelling, die gaat over het 40-jarig bestaan van de voetbalvereniging Heino.

Het bezoek van Koningin Beatrix aan de stand van 'Omheining' in de Grote of St. Michaëlskerk in Zwolle heeft niet alleen een leuk verslag opgeleverd maar ook op de drie vertegenwoordigers van de vereniging grote indruk achtergelaten.

Marije Keizers schreef het tweede deel over de geschiedenis van de straatnamen in Lierderholthuis en 'Allegaardje' herinnert u aan de prachtige korenvelden met korenbloemen, klapprozen en kamille die helaas bijna niet meer voorkomen.

De rubriek 'Wie is wie?' wordt na deze uitgave tijdelijk gestopt. Op dit moment zijn er geen foto's meer waarvan we de namen niet kennen. In het maartnummer van 2009 zal alleen nog 'Wie was wie?' te zien zijn.

Henk Wessels, die jaren de rubriek 'Alweer 20 jaar geleden' verzorgde, heeft te kennen gegeven hier, op grond van bepaalde ontwikkelingen, mee te willen stoppen. De redactie dankt hem hartelijk voor zijn tomeloze inzet gedurende vele jaren. Zolang wij op zoek zijn naar een vervang(st)er zal Marijke Donath zijn taak overnemen.

Het contactblad 'Omheining' zal in het nieuwe jaar een complete verandering ondergaan. De oude stijl verdwijnt en het nieuwe blad verschijnt in kleur. Ook de opmaak wordt vernieuwd.

Als u nieuwsgierig bent geworden, kunt u de proefexemplaren op de Open Dagen (16 en 17 januari) komen bekijken.

De redactie van het contactblad 'Omheining' wenst u Prettige Kerstdagen en een gezond 2009.

Namens de redactie,
Dieni Weulink

De kopij voor het maartnummer verwachten we voor 1 februari.

Met dank aan de correctoren:

N. Elsinga, J. Melenhorst, N. Nijland-v. Egmond,
J. Peters en J. Tjihuis.

Lierderholthuis. De geschiedenis van een dorp aan de hand van de straatnamen (deel 2)

Inleiding

Marije Keizers uit Lierderholthuis heeft een werkstuk gemaakt over Lierderholthuis. Ze maakte dit voor haar studie archeologie in Amsterdam en wel voor het vak 'Biografie van het landschap'. Voor de redactie was het dusdanig interessant dat we gemeend hebben het werkstuk in het kontaktblad te moeten opnemen om op deze manier meer over de geschiedenis van Lierderholthuis bekend te maken.

Een afbeelding van havezate De Bredenhorst (uit : Bieleman-1980).

Bredenhorstweg

Tegenwoordig is de straatnaam Bredenhorstweg nog het enige bewijs voor het bestaan van havezate de Bredenhorst. Er zijn geen zichtbare resten van de havezate aan de oppervlakte te zien, maar naar grote waarschijnlijkheid zitten er nog wel resten in de grond. De plek waar de havezate heeft gestaan heeft daarom de status van een monument gekregen. Dit houdt in dat de archeologische sporen in de grond blijven om zo bewaard te blijven, er mag niet zomaar iets met die grond gebeuren.

Tussen Lierderholthuis en Heino lag vroeger havezate de Bredenhorst. Een havezate is een adellijk buitenhuis, maar is geen kasteel.

Een kasteel heeft een verdedigende functie, terwijl een havezate dit niet heeft. Veel kastelen verloren hun militaire functie in de late middeleeuwen en werden aangepast aan het comfort van de adellijke bewoners. Alleen als men in het bezit was van een huis met militaire functie, mocht men plaatsnemen in de Statenvergadering. Om de bewoners van de verbouwde kastelen toch nog een plaats te geven in deze Statenvergadering, werden de havezaten officieel opgenomen. De bewoners kregen hun publieke rechten en waren lid van het ridderschap. Hier zat tevens een lidmaatschap van de Kerk der Reformatie, ook wel de Gereformeerde Kerk genoemd, aan vast.

De Bredenhorst was gelegen in het Heerenbrinksrot en werd vermoedelijk rond 1300 gebouwd. De Bredenhorst was de enige havezate in het kerspel van Heino. De eerste vermelding stamt uit 1382. De toenmalige bewoner verleende onderdak aan de bisschop van Utrecht. Niet veel later kwam de Bredenhorst in handen van de familie van Rechteren, een bekende naam in Salland. Deze havezate, een boerderij en twee erven, het Kreyenschot en het Rozendael behoorden tot deze familie.

Door een aantal overlijdens en overkopen raakte de Bredenhorst eind 17e eeuw lichtelijk in verval. In 1769 kwam Joan Derk van der Capellen in beeld. Hij werd ook wel 'den beroemden Overijselschen Staatsman en bestrijder der Drostendiensten' genoemd.

Deze 'burgerbaron' kocht de havezate van Catherina Muntz, die echter het recht op terugkoop behield. Van der Capellen kocht de Bredenhorst waardoor hij in de Statenvergadering toegelaten werd. Door Van der Capellen kreeg de Bredenhorst politieke bekendheid. Van der Capellen was bijvoorbeeld een van de grondleggers van de Nederlandse democratie. In 1781 gaf hij een anoniem pamflet uit genaamd 'Aan het volk van Nederland', wat in feite een aanklacht tegen de (erfelijke) stadhouder Willen V was. Daarnaast was hij betrokken bij de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog, doordat hij contacten had met John Adams, de latere president van Amerika. Catherina Muntz kocht de havezate weer terug, nadat Van der Capellen naar een andere havezate was verhuisd. Het huis raakte nog verder in verval, werd een paar keer verkocht en werd tenslotte begin 19e eeuw afgebroken. De boerderij bleef wel bestaan. Het gaat hier om de boerenhofstede Bredenhorst. Tegenwoordig woont hier de familie Snel, Molenweg 10.

Meibergsdijk

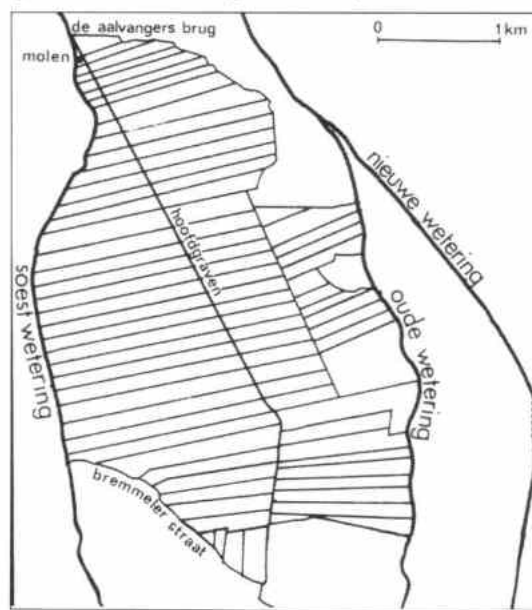
De oudste bouwlanden in deze omgeving lagen op dekzandruggen. De wegen liepen kronkelend over deze ruggen. In de late middeleeuwen werden de wegen rechtgetrokken. De namen van deze rechte wegen worden

gekenmerkt door het achtervoegsel -dijk. Hier wordt geen waterkering mee bedoeld, maar een weg, op een kunstmatige hoogte, die is aangelegd door een van oorsprong moerasige laagte. Deze wegen werden bijvoorbeeld aangelegd als verbindingswegen of voor de ruilverkaveling. Zandwegen worden ook wel aangeduid met -steeg. Vanaf het begin van de 19e eeuw werden er veel van deze wegen verhard.

Uit een volkstelling van 1795 blijkt dat er ene Hendrik Meijberg in het Broekerrot woonde. Hij was huisman van beroep, wat betekent dat hij een vrije boer was met een eigen bedrijf. Waarschijnlijk heeft de Meibergsdijk aan dit bedrijf zijn naam ontleend.

Gravenweg

De Gravenweg werd vroeger ook wel aangeduid met Hoofdgraven. liep midden door

De slagverkaveling.

het gebied van de slagverkaveling. Waarschijnlijk heeft de graven niets te maken gehad met de verkaveling en is deze pas in gebruik genomen bij de komst van de windwatermolen. Er stond in het gebied rond de Hoofdgraven een aantal molens. In 1917 is een stoomgemaal in gebruik genomen, waar-

De Bredenhorstweg met op de achtergrond de molen (uit: Bieleman 1980).

Huidige situatie aan de Bredenhorstweg. De molen is inmiddels verdwenen (eigen foto).

door veel molens hun functie verloren en werden afgebroken. Er bestonden regels om de graven zo schoon mogelijk te houden. Zoals in het verhaal van Rientjes wordt beschreven: 'Vooral bij graven, 'die in schouwe liggen' zoals in Lierebroek, was men daar streng op; daarin mocht ook niemand 'zijne korven' leggen.'

Lierderbroek en Molenbroek

Het Lierder- en Molenbroek zijn de polders waarin Lierderholthuis ligt. Deze gebieden hebben een rijke geschiedenis. Dit wordt besproken aan de hand van het landschap rondom Lierderholthuis, maar ook aan de hand van een algemene geschiedenis van Overijssel en het wereldlijke bestuur van Lierderholthuis en Heino.

Het Lierder- en Molenbroek worden volgens Ogink en Groot Beumer begrensd door de Zuthemerweg in het noorden, de Oude Wetering in het oosten, de Bremmelerstraat in het zuiden en de Soestwetering in het westen. Het ligt op de grenszone van het dekzandlandschap en het rivierkleigebied van de IJssel. Op de hoger gelegen dekzandruggen groeide voornamelijk heide. Hier lagen ook de enkeerdgronden, gekenmerkt door mest en plaggen. Deze werden gebruikt als bouwland en weiland. Op de hogere mengelgronden worden zeer oude bouwlanden aangetroffen. Er werden hier geen plaggen gebruikt. De bodemgesteldheid verschilde erg. Om de 'mengelgronden' lagen lager gelegen delen, zoals broeken. Op de lager gelegen kleigronden werd of zand afgezet met klei of veen met klei. Dit laatste is het geval bij het Lierder- en Molenbroek. In de vroege middeleeuwen was er op de hoger gelegen zandgronden sprake van eikenberkenbos. De lager gelegen delen hadden voornamelijk elzenbroekbos. Het was daar moerasachtig en ze werden in de late middeleeuwen gebruikt als hooiland. Op de hoger gelegen mengelgronden groeide vooral essen-iepenbos. Op de overige rivierklei groeiden naast elzen-essenbos ook veel wilgen. De eerste landbouw vond plaats op de hoge dekzandruggen, omdat hier sprake was van een goede ontwatering. Het bos werd

hiervoor gerooid en de gebieden werden langzaam enkeerdgronden. In de rivierkleigebieden waren de mengelgronden de eerste gebieden met bewoning.

Om Lierderholthuis in een breder perspectief te plaatsen zal in het kort de geschiedenis van Overijssel besproken worden. De prehistorie, romeinse tijd en vroege middeleeuwen zullen aan bod komen. De tijden die daarop volgen worden niet als zodanig besproken, omdat deze verwerkt zijn in delen van de overige hoofdstukken.

Nederland had een toendraklimaat tijdens de laatste ijstijd. Uit deze periode stammen de eerste rendierjagers, gezien de bewerkte rendiergeweien die zijn aangetroffen. Tussen 13.000 en 10.000 jaar geleden was er sprake van de Hamburgercultuur. Van deze cultuur zijn er sporen, voornamelijk vuursteen, aangetroffen in onder andere Weerselo en Luttenberg. Uit het Mesolithicum, 8300-4000 v. Chr., zijn er crematieresten gevonden in Dalfsen en zijn er halssnoeren, werktuigen en schedels aangetroffen in Hengelo en Deventer. Deze voorwerpen zijn dankzij de moerasen bewaard gebleven. Nieuwe werktuigen, boeren en hunebedden stammen uit het Neolithicum. Hunebedden, behorende tot de Trechterbekercultuur, zijn gevonden in Twente en de Vechtstreek. Uit de bronstijd, 3000-800 v. Chr., zijn er vooral urnenvelden bekend uit bijvoorbeeld Haarle en Colmschate.

Vondsten uit de hierop volgende ijzertijd zijn gedaan in Lenthe en Oldenzaal. Hierbij gaat het om ijzerslakken en ijzeren voorwerpen. Ook zijn er sporen aangetroffen van Celtic Fields bij de Holterberg.

Overijssel is nooit bewoond geweest door de Romeinen. Tijdens de veroveringen van Caesar woonden er Germanen en Friezen in het noorden van het land. Later trokken de Bataven richting de Rijn. De Romeinen zijn nooit echt verder dan de Rijn geweest met hun veroveringen. Wel dreven ze handel, gezien het feit dat er Romeins materiaal tot in Friesland is aangetroffen. Er zijn erg weinig Romeinse vondsten gedaan in het gebied rond de IJssel. Dit gebied bestond toen nog uit moeras. Voorbeelden van vondsten zijn

Het Lierderbroek, Molenbroek en Molenerven in aanbouw (eigen foto).

een loden baar in Denekamp en Romeinse munten in Colmschate. Rond 250 n. Chr. steeg de zeespiegel en werden delen van het land onbewoonbaar, zoals de kop van Overijssel en de Sallandse heuvelrug, door de vorming van moeras. Er leefden op dat moment verschillende stammen in Overijssel, waaronder de Chamaven, Chatuariërs en de Saliërs. Ook de Saksen trokken naar het gebied. Deze stammen waren onderdeel van de Franken, die rond 400 n. Chr. de Romeinen terug naar het zuiden dreven.

De Franken vormden voor een deel een groep met de achtergebleven Romeinen. Uit deze groep ontstonden de Merovingen. De Friezen hadden de macht in de noordelijke helft van Nederland. Het Frankische rijk viel in het begin van de 7e eeuw uiteen. Eind 7e eeuw kwamen de Karolingen aan de macht. Zij trokken richting Dorestad. In Overijssel is er nauwelijks aardewerk aangetroffen uit de 4e tot de 9e eeuw, wat er op wijst dat het gebied nauwelijks werd bewoond. Het christendom kwam pas met de Frankische veroveringen naar Nederland, in de Romeinse tijd was er nog weinig van het christendom te merken. Aan het einde van de 8e eeuw zorgde Karel de Grote voor een bisschoppelijke indeling. Er verbleven nog veel Saksen in Overijssel, pas in 804 was Overijssel definitief Frankisch. Het werd onderdeel van het Oversticht. Het land

werd in delen/gouwen opgedeeld.

Voorbeelden hiervan zijn de gouw Salon, Hamaland en Tuihanten (Salland, Zutphen en Twente). In de 12e eeuw ontstonden er zelfstandige parochies.

Het kerspel en de schoutambt van Heino kenden dezelfde begrenzing.

Het kerkelijk en gemeentelijk bestuur was hierdoor in dezelfde handen. Dit geldt niet voor alle kerspels/schoutambten. Het kerspel/schoutambt van Heino omvatte de marke van Heino, een gedeelte van de marke van Lenthe en een gedeelte van het Lierderbroek. Het Lierderbroek was van oorsprong geen marke met een eigen markerichter. Bij het Molenbroek was dit wel het geval. Uiteindelijk zijn beiden in 1880 overgegaan in het waterschap Lierder- en Molenbroek. Bij het schoutambt stond een schout aan het hoofd. De schout was een vertegenwoordiger van de graaf of bisschop. Hij was een plaatselijk vervanger van de drost. Een markerichter stond aan het hoofd van een marke en werd bijgestaan door zijn gezworenen. In Heino was het marke- en kerspelbestuur hetzelfde, omdat het gebied even groot was. De vergaderingen van het bestuur werden ook wel holtspaken genoemd. De genomen besluiten werden vastgelegd in markeboeken. De eerste regels die werden opgeschreven gingen over het gebruik van de woeste grond. Later werden er

ook andere onderwerpen aangesneden, bijvoorbeeld met betrekking tot het beheer van het water.

Molenerven

Vanaf 1491 was er sprake van een watermolen in de polder Lierderbroek. Deze watermolen stond bij de Soestwetering, aan het eind van de Gravenweg. De molen werd in 1917-1918 vervangen door een zuidelijker gelegen stoomgemaal. Tevens werd er in 1768 een windwatermolen gebouwd, om het land droog te malen. In de 19e eeuw kwamen er meer molens. Op de top waren er drie windmolens, een windwatermolen en twee rosmolens. De windmolens werden gebruikt voor het malen van koren en de rosmolens voor olieproductie. Een van de windmolens heeft bij de havezate Bredenhorst gestaan. De weg die hierlangs loopt, de Molenweg, herinnert hier nog aan.

Samenvatting en conclusie

Uit het verhaal komt naar voren dat er aan elke straatnaam van Lierderholthuis een deel van de geschiedenis van het dorp gekoppeld kan worden. Deze geschiedenis is heel divers. In het geval van de Smidse geeft het alleen aan dat er ooit een smid in het dorp actief is geweest. De Kerkslagen getuigt van een veel bredere geschiedenis over zowel het kerkgebouw als de slagenverkaveling. De Lierderholthuisweg staat in duidelijk verband met het ontstaan van de plaatsnaam. De Olde Wetering is een verhaal apart, gezien het feit dat het hier gaat om een wetering waar men ooit langs is gaan wonen, maar die later is gedempt. De Herenbrinksweg laat een stukje staatkundige geschiedenis zien, maar daarnaast staat deze straat ook in een verband met de ontwikkeling van de kerk door de vroegere bewoners van de Herenbrink. De Bredenhorst getuigt, net als de Smidse, van een stukje 'verloren' geschiedenis waarvan velen niet op de hoogte zijn. Over de Meibergsdijk, Gravenweg en Molenerven is niet veel bekend. Zij zijn ook niet in een groter geheel geplaatst, omdat er dan teveel overlap zou plaatsvinden met andere straten. Het

Lierderbroek en Molenbroek dragen de geschiedenis met zich mee. Ze laten zien hoe het landschap rond Lierderholthuis in de loop der tijd is veranderd, maar ook hoe men dit landschap organiseerde.

Beide verhalen (deel 1 in het septemnummer, red.) tonen aan dat de straatnamen van Lierderholthuis helemaal niet willekeurig zijn. Aan elke naam is een deel van de geschiedenis van het dorp te plakken. Naar voren is gekomen dat het dorp in een bepaalde periode bijzonder was voor de katholieke gemeenschap van Salland, aangezien er zelfs opdrachten werden gegeven vanuit Rome. Dit alles is tegenwoordig een stuk minder geworden, maar dit betekent niet dat de geschiedenis vergeten hoeft te worden. Het is in ieder geval een feit dat het dorp erg is veranderd in de loop der tijd, zoals op diverse foto's te zien is. De geschiedenis van Lierderholthuis laat zien dat een dorp erg aan verandering onderhevig is. De verschillende generaties die in Lierderholthuis wonen en hebben gewoond zullen op geheel eigen wijze naar het dorp kijken. Door gebeurtenissen en veranderingen in het verleden hebben zij een eigen kijk op het dorp.

Marije Keizers

Literatuur

- Barends, F.F./H. Hannink (reds.) 1994: *Over Salland en de Sallanders*, Zwolle.
- Bieleman, J. 1980: *Heino, een geschiedenis van mens en plaats*, Zwolle.
- Cremers, E.C.M. et al. (reds.) 1999: *Landgoed 't Rozendaal - 't Nijenhuis*, Dalfsen.
- Gevers, A.J./A.J. Mensema 1983: *De havezaten in Salland en hun bewoners*, Alphen a/d Rijn.
- Jansma, K. e.a. (eds.) 1990: *Tweeduizend jaar geschiedenis van Overijssel*, Leeuwarden.
- Ogink, L./T. Groot Beumer 1977: *Het dorp aan de Oude Wetering. Historisch overzicht van het dorp Lierderholthuis*, Groningen.
- Rientjes, A.E., 1931/1932: *Uit de geschiedenis van de Marke en Schoutamp van Heino*, Heino.
- Slicher van Bath, B.H. e.a. (eds.) 1979: *Geschiedenis van Overijssel*, Zwolle.
- Smit, L. 2005: *Lierderholthuis (gemeente Raalte). Bureauonderzoek en Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek: Carterende fase*, Den Bosch.

Toevoeging door de redactie

Enkeerdgronden zijn zandgronden met een meer dan 50 cm dikke humushoudende bovengrond die ontstaan is door opmesting met zandrijke potstalmest. Akkertjes van 40 x 40 meter met een walletje eromheen. Ze dateren uit 700 v.Chr. - 0.

Een gedicht

In de trouwbijbel van haar oom Hein Hazelhorst vond Willemien Bomhof een gedicht dat in 1948 in de Zwolse Courant heeft gestaan. Hein Hazelhorst had een café in Heino, waar nu het chinees restaurant Lotus is gevestigd. Nadat hij gestopt was met het café kocht hij een huis, dat naast de Christelijke lagere school stond. De plek waar nu de Rabobank staat.

Het gedicht is gemaakt door H.H. van Voorst. Hendrik Herm van Voorst werd op 26 maart 1889 geboren in Zwolle en overleed op 17 mei 1966 in Heerde.

In maart 1909 werd hij, als opvolger van J.D. van Aken, benoemd aan de openbare lagere school in Heino. Hij kwam van de openbare lagere school in Dalmscholte. Van 1910 tot 1 februari 1914 was hij in de kost bij bakker Müller aan de Canadastraat. Hij verhuisde naar de familie Laanbroek aan de Stationsweg 11 en bleef daar wonen tot 1 oktober 1917, waarna hij naar Heerde (Vorchten) vertrok. Van Voorst was Nederlands-hervormd.

Op oudere leeftijd trouwde hij met Aaltje Hendrika Post, geboren in Heerde op 7 februari 1900. Zij overleed op 13 januari 1990.

Kerstgedachte

'k Zag Christus in mijn geest uit d' hemel nederdalen,
Met ernstig-droef gezicht liep Hij verlaten rond.
Zijn blote voeten staken in gerafelde sandalen,
Men ging Hem zo voorbij: geen kende Hem terstond.

Die 't vroomst zich waanden, gingen 't meest nog op Hem smalen,
daar men Zijn schamel kleed niet rijk en reed'lijk vond.
Hij sprak: 'Ik wou genezing brengen voor uw vele kwalen,
Maar gij hebt weer, als toen, Mij in het hart gewond'.

'Schier nergens heerst er vree, 'k hoor telkens weer bezwaarden.
En altijd kwam er één, die het nog beter wist,
Doordat men eigen leer voor waarheid steeds verklaarde,
Zo dacht ge niet aan Mij en hebt ge veel getwist'.

Hij wil voor allen weer zijn armen zeeg'nend strekken,
Maar ieder heeft zo'n haast, men heeft zo weinig tijd:
Men wil een goudmijn en een oliebron ontdekken,
Om klaar te kunnen zijn: men wacht een nieuwe strijd.

Als eenmaal op de berg, wil Hij nog voor ons bidden.
Maar 't zaligsprekend woord vindt niet een gastvrij huis.
Want Kajafas, hij leeft en woont nog in ons midden,
En met gebogen hoofd, zie 'k Jezus weer aan 't kruis.

H.H. van Voorst

Koningin Beatrix ontmoet onze Vereniging voor Heemkunde 'Omheining'

Koningin Beatrix in gesprek met Giel Bisschop, Annie Meulman en Jenny Pruim.

Na enige aarzeling vooraf, besloot onze vereniging in te gaan op de uitnodiging van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, kortweg VORG, om deel te nemen aan de viering van het 150-jarig bestaan. De VORG werd in 1858 opgericht met als doel de bestudering van de geschiedenis van Overijssel en het oude Overijsselse recht. De herdenking vond plaats in de Grote of St. Michaëlskerk te Zwolle op zaterdag 20 september jl. Als beschermvrouwe van die vereniging was koningin Beatrix uitgenodigd het jubileum bij te wonen. Zij was die middag aanwezig en kreeg het jubileumboek en de vergulde penning van de VORG aangeboden. Een soortgelijke pen-

ning werd in 1895 aan haar grootmoeder Wilhelmina uitgereikt bij haar bezoek aan het toenmalige museum van de vereniging. Er waren lezingen over de geschiedenis van de VORG en over het Overijssels gewoonterecht. Na afloop van het officiële gedeelte stelde de koningin de website van de VORG in werking en nam zij de tijd om kennis te maken met de aanwezige verenigingen uit Overijssel.

Voor het inrichten van onze stand hadden we o.a. gekozen voor het exposeren van twee poppen in Sallandse klederdracht, een miniatuur hooiwagen uit het midden van de vorige eeuw, een replica van de Leug'n Pompe en de

eerste aantekening uit een akte met de vermelding van Heino in het jaar 1236. We hadden alles goed voorbereid en het zag er professioneel uit. Na de verwelcoming van onze vorstin, de speeches en de aanbieding van de vergulde penning van de VORG, begaf

de koningin zich naar de zijbeuken van de kerk waar een tiental historische verenigingen zich presenteerde. Zij liet zich uitgebreid informeren.

Bij onze stand pikte ze de Leug'n Pompe eruit en ook vroeg zij naar de gegevens van onze vereniging. Vervolgens kon er op informele wijze door de gasten met onze koningin van gedachten worden gewisseld. Dit alles werd afgesloten met een hapje en een drankje.

Al met al een happening die wij, achteraf gezien, voor geen goud hadden willen missen! Alleen al het idee dat onze koningin nu de legende van de leugenpomp kent en precies weet dat we op een bevolking van 8000 Heinoërs maar liefst 1015 leden hebben, is een mijlpaal in het bestaan van onze historische vereniging.

De werkgroep 'tentoonstellingen':

Annie Meulman,

Jennie Pruijm,

Giel Bisschop.

Digitalisering

Hoewel de aandacht van de vereniging uitgaat naar het verre, maar ook het jongste verleden, is onze vereniging ervan overtuigd dat door het gebruik van moderne computerapparatuur de toegankelijkheid en het inzicht in de materie kan worden vergroot. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan onder meer de opmaak in eigen beheer van het driemaandelijks contactblad 'Omheining'. Belangrijk is ook het beheer van de bibliotheek, de ledenadministratie, de boekhouding, het systematisch vastleggen van de aanwezige historische voorwerpen, de literatuur, de foto's en de dia's.

Wij zoeken een enthousiast persoon die de huidige groep wil komen versterken.

Heeft u kennis van de software Access, Adobe Photoshop, ProGen, het maken van website's enz., meldt u dan aan bij
de voorzitter de heer H. Hofman of de heer A. van de Wetering. (zie colofon).

Wie is wie?

Deze foto werd gemaakt tijdens de Paaswandeling in 2007.
Er werd gepauzeerd bij de familie Heuven aan de Hogebroeksweg.
Wie kan ons vertellen welke personen op deze foto staan?

Reacties graag naar D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1, telefoon: 391698.

Wie was wie?

De foto van de versierde fietsen in het juninummer is zo goed als zeker genomen tijdens de onafhankelijkheidsfeesten in augustus/september 1913.

Hij is afkomstig van de heer J.W.Vloedgraven, Heraver 22, Heeten.

De herdenking van de onafhankelijkheid na de Franse overheersing en de vestiging van het Oranjehuis in 1813 is het uitvoerig herdacht tijdens het eeuwfeest in 1913.

Enkele namen zijn bekend:

Nr. 4 (mannen op de achtergrond niet meegerekend) met fiets is Gradus Holterman van de Twenseweg, een oom van de heer Vloedgraven. Arnold Neplenbroek van de Rozendaelseweg wist de volgende namen: nr. 8 met pet en wit overhemd is Gerrit Vorrink, nr. 11 is Jan Beltman, nr. 12 is de vader van Arnold Neplenbroek en de laatste in de rij is Willem Siro (met hoed en wit overhemd).

De foto is genomen op de hoek van de Vlamincckhorstweg en de Canadastraat (de Sikkenbrink) wist Bart Oortwijn te vermelden.

Op de foto in het juninummer is alsnog een reactie binnen gekomen waarvoor hartelijk dank. Het gaat om de foto van de huishoudschool 'De Bakenbelt', waarop enkele meisjes bezig zijn in de moestuin. Annie Kemerink-Horstman wist ons de volgende namen door te geven:

Van links naar rechts: Dieni Volkerink, Annie Horstman, Gardien Brilleman, onbekend, onbekend, Rieki Dorgelo, de heer Stokvisch (conciërge).

De laatste twee zijn eveneens onbekend.

Sprekende foto's (74)

Een foto van Anneke van der Linde, dochter van Gerrit van der Linde en Geesje van der Vegte, geboren in de gemeente Zwollerkerpel op 18 december 1927 als Johanna Hermina.

Gaan we terug in de tijd dan komen we terecht bij Albert Lammerts van der Linde die woont op boerderij De Wee aan de Soestwetering onder Wijhe, nu Rietbergerweg. Hij trouwt te Wijhe in de Nederlands-hervormde kerk op 22 mei 1746 met Fennechien Hendriks, een jongedochter uit Deventer. Na haar overlijden in 1753 hertrouwt Albert Lammerts met Aaltjen Gerrits, jongedochter van de boerderij De Bishorst, eveneens onder Wijhe. Uit dit laatste huwelijk wordt omstreeks 1759 zoon Hendrikus geboren. Deze Hendrikus trouwt op 13 mei 1787 in de Ned.-herv. kerk te Heino met Janna Cornelis van de boerderij 'De Benedijk of De Knolle', gelegen in de buurtschap Lenthe, carspel Dalfsen, nu Heino, Dalfserweg 6. Het jonge paar vestigt zich op haar ouderlijk huis.

In het contactblad 'Omheining' van maart 2003 wordt de boerderij uitvoerig beschreven door mevrouw R. Jorna-Hansman.

Als Hendrikus van der Linde op 16 mei 1818 overlijdt, laat hij een vrouw en zes kinderen na. Drie andere kinderen zijn al tijdens zijn leven overleden. Hoe lang Janna Cornelis nog op 'De Knolle' is blijven wonen is niet helemaal duidelijk. Volgens de kadastrale atlas Heino 1832 heeft zij nog het recht van opstal en was het huis dus nog haar eigendom.

Zoon Gerrit, getrouwd te Heino op 1 juni 1816 met Arendiena Boombergen uit Zwolle, neemt het bedrijf aan de Dalfserweg van zijn vader over. Daar wordt zijn zoon Jan Derk geboren op 28 april 1824, de overgrootvader van de gefotografeerde Anneke. Echter voor 1840 verdwijnt de familie Van der Linde aan de Dalfserweg. Grootvader Gerrit Willem van der Linde vinden wij op latere leeftijd terug aan de

Anneke van der Linde.

Kolkweg in Laag Zuthem. Hij leeft in de periode 1853-1943 en is landbouwer en verzekeringsagent van beroep.

Een familie fragment:

Gerrit Willem van der Linde

Geboren: Heino 24 mei 1853.

Overleden: Heino 18 maart 1943.

Zoon van: Jan Derk van der Linde en Geertien Agteres.

Beroep: landbouwer en verzekeringsagent.

Godsdienst: Nederlands-hervormd.

Adres: Kolkweg, Laag Zuthem.

Huwelijk: Dalfsen 5 augustus 1875 met Gerritdina van Dijk, geboren Dalfsen 24 maart 1856, overleden Zwolle 24 mei 1929. Dochter van Gerrit van Dijk en Hendrikje Pothof.

Kinderen:

1. **Gerrit Jan**, geboren Heino 15 oktober 1875, overleden Heino 7 maart 1963, gehuwd Wijhe 15 september 1900 met Willemina Alberta van der Vegte, geboren Wijhe 29 juli 1871, overleden 19 november 1913. Dochter van Hermannus van der Vegte en Hendrikje van der Vegte.

2. **Geertruida Hendrika**, geboren Heino 8 mei 1879, gehuwd Heino 31 maart 1910 met Gerrit ter Wee, schoenmaker, geboren Zwolle omstreeks 1883. Zoon van Jan ter Wee en Maria Clare Kransen.
3. **Peternella**, geboren Heino 9 december 1882, overleden Heino 20 januari 1957. Gehuwd Heino 19 augustus 1926 met Albert Boerdam, postbesteller, geboren Raalte 10 november 1886, overleden Zwolle 15 oktober 1962, weduwnaar van Hendrika Jaspers. Zoon van Hendrik Jan Boerdam en Berendina Dijkslag.
4. **Willempje**, geboren Heino 9 september 1884, gehuwd na 1930 met Gerrit Fidder, geboren Hattem omstreeks 1871, overleden Laag-Zuthem 30 september 1947, weduwnaar van Jennigje Muetgeert. Zoon van Hendrik Fidder en Hendrikjen Loman.
5. **Berend Jan**, geboren Heino 7 oktober 1887, landbouwer, gehuwd Dalfsen 2 november 1911 met Margien van der Vegt, geboren Dalfsen 12 december 1888. Dochter van Dries van der Vegt en Marrigjen Blankvoort.
6. **Gerrit**, vader van Anneke, geboren Heino 12 augustus 1891, overleden 15 oktober 1973, gehuwd Heino 13 april 1922 met Geesje van der Vegte, geboren Heino

3 september 1891, overleden 18 november 1975. Dochter van Gerrit Helms van der Vegte en Johanna Hermina Maat.

7. **Gerrit Hendrik**, geboren Heino 15 februari 1894, overleden Heino 21 december 1894.
8. **Gerritdina Willemina**, geboren Heino 18 februari 1896, overleden Heino 15 januari 1897.

In het regionale krantje 'De Wijhenaar' verschijnt op 22 augustus 1931 de aankondiging, dat het boekje 'Heino's kerkelijk en burgerlijk leven' van de hand van G.W. v.d. Linde is verschenen. Het boekje is in kopieevorm bij de vereniging aanwezig.

In die tijd brengt Anneke haar jeugd door in Laag Zuthem. Op de foto zien wij haar als leerlinge van 'De school met den Bijbel'. Na haar huwelijk met Gerrit Schutte vertrekt zij naar Zwolle.

J.K. Pruim-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- Archief Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': familie-advertenties, burgerlijke stand en bevolkingsregisters van de voormalige gemeente Heino.

Met dank aan mevrouw D. van Munster voor haar hulp.

*Bestuur en redactie van Omheining
wensen alle lezers fijne Kerstdagen en
een voorspoedig 2009*

Foto: 'Kiek toch es'

Toen

Deze foto is gemaakt voor de Tweede Wereldoorlog. De Dorpsstraat met op de achtergrond de molen Hooglugt. Links zien we de schuur van de firma Kamphof en rechts de smederij van de heer Siemerink, die deze indertijd overnam van de heer Rientjes. Later was het de burgerwoning van de familie Oud Ammerveld.

Foto: Giel Bisschop

Nu

De Dorpsstraat heeft op deze plek een flinke wijziging ondergaan. De molen is verdwenen en op die plaats is nu garage Lindeboom gevestigd. Op de plaats van de schuur van de familie Kamphof worden op dit moment appartementen gebouwd. Rechts zien we de voormalige garage Van Dijk. Voor deze plek zijn plannen voor appartementen gemaakt.

Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegardje'

'Oude' granen

Je ziet ze bijna niet meer die prachtige korenvelden, zacht wuivend in de wind op een mooie zomermiddag; met randen van korenbloemen, kamille en rode klaprozen.

Je kon je er stiekem in verstoppen (streng verboden natuurlijk). Je kon de deegrijpe korrels eten, poppetjes vlechten van de aren en na het maaien de ruiters van schoven gebruiken om 'huisje' te spelen. Als toegift kwam de Stoppelhaene.

En in het najaar had je nog een keer plezier van de oogst als de landbouwwerktuigenvereniging kwam met de grote dorsmachine. Dan kwam de hele buurt helpen met het dorren.

Decennia lang waren er 's morgens vroeg al voor het nieuws van 07.00 uur berichten van de graanbeurs: de aanvoer en de prijsontwikkelingen van tarwe, rogge, gerst, spelt, boekweit en blauwmaanzaad.

Nu nog zou ik de stem van de beursberichtenlezer herkennen . . .

De granen die rondom Heino verbouwd werden waren voornamelijk rogge, gerst en haver. Oude granen noemen we ze nu omdat we ze in onze omgeving niet veel meer zien; granen worden met vroeger geassocieerd.

Niets is echter minder waar; granen vormen nog steeds een belangrijk aandeel van de wereldvoedselproductie en de belangstelling voor het verbouwen van granen o.a. als onderdeel van een gezond vruchtwisseling-systeem neemt ook in Nederland, met name in de biologische landbouw weer toe: 'de oude granen doen het nog best'.

Veel graansoorten komen oorspronkelijk uit het Midden Oosten, Zuidwest Azië of Zuid-oost Europa. Sommige graansoorten worden al duizenden jaren verbouwd. Haver (*Avena fatua*) bij voorbeeld wordt al sinds 5000 v. Chr. geteeld. In de loop der eeuwen is er veel

gedaan aan selectie en kruising om de opbrengst te verbeteren en granen minder vatbaar voor ziekten te maken. In ons land werd rond 2500 v. Chr. voor het eerst graan verbouwd.

Granen zijn eenjarige gewassen. Het gewas doorloopt in een kalenderjaar een volledige levenscyclus. De zaden worden gezaaid, vormen zaad dat geoogst wordt en dat wordt het volgend voorjaar weer gezaaid.

De meeste granen worden in het voorjaar gezaaid en in de zomer geoogst, maar er zijn ook wintergranen zoals winterrogge.

Granen als haver (paardenvoer), rogge (brood), tarwe (brood) en gerst (bier) zijn in onze omgeving van oudsher bekend en herkennen we meestal wel. Veel minder bekend zijn bijv. spelt en triticale.

Spelt (*Triticum spelta*)

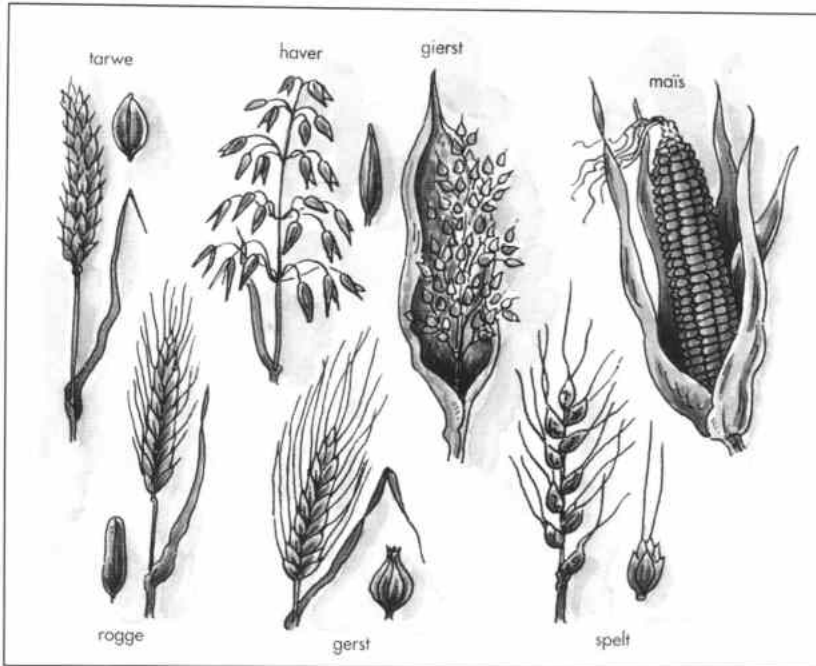
Sommige oude graansoorten zijn in de loop der tijd uit beeld verdwenen zoals eenkoorn en emmer, maar het graan spelt is weer in opkomst. Spelt is een soort grove tarwe en is ontstaan in het Midden Oosten, waar dit al 3000 jaar verbouwd wordt.

In de Middeleeuwen werd spelt al verbouwd in Zwitserland en Duitsland. Spelt speelde een grote rol in de voedingsleer van de heilige Hildegard von Bingen.

In de twintigste eeuw werd spelt bijna geheel verdrongen door gewone tarwe (*Triticum aestivum*) omdat spelt minder opbrengt per hectare dan gewone tarwe en omdat spelt moet worden gepeld in de pelmolen en de verwerking ervan daarom duurder is.

Spelt komt weer in de belangstelling bij de biologische landbouw omdat het weinig bemesting nodig heeft, beter resistent is tegen ziekten en een harde korrel heeft met een hoog gehalte aan gluten wat gunstig is voor het bakken van brood.

Spelt wordt sinds een aantal jaren ook (weer) in Heino verbouwd, op het biologisch bedrijf Overesch aan de Hondemotweg.

De verschillende graansoorten.

Bij de C1000 ligt speltbrood in de schappen; het proberen waard!

Van spelt wordt macaroni en andere pasta's, bier en jenever, speltmeel, speltbloem en speltkoekjes gemaakt. Met het kaf worden kussens gevuld. De hele, rijpe speltkorrel kan ook gebruikt worden als vervanger van rijst.

Triticale (x Triticale)

Triticale is een jonger graan dat is ontstaan als een kruising tussen tarwe (*Triticum*) en rogge (*Secale*) en is ontstaan in 1876 in Schotland. Het graan is in Nederland lang niet zo bekend als in bijv. Canada, waar het op grote schaal verbouwd wordt en gebruikt wordt als voedergraan op hertenfarms.

Evenals spelt is triticale in de biologische landbouw in opkomst. Triticale wordt verbouwd als voedergraan. Gehakseld en gemengd met gras-klover en mais vormt het het basisvoedsel voor (melk)koeien. In Heino wordt het o.a. verbouwd en gebruikt door het praktijkcentrum Aver Heino.

Wist u dat in Wageningen het Centrum voor Genetische bronnen Nederland (CGN) is gehuisvest? Hier wordt op nummer, diepgevroren het zaad bewaard van 23.000 wilde

planten en gewassen die door boeren en tuinders niet meer worden geteeld, maar die niet verloren mogen gaan. Het CGN heeft 9500 nummers met graanzaad afkomstig van over de hele wereld, o.a. elf oude landrassen van haver en vier van tarwe. Bij - 20°C kan graanzaad 50 tot 60 jaar bewaard blijven.

De bewaarde zaden bevatten waardevolle eigenschappen die veredelingsbedrijven mogelijk van pas kunnen komen bij de ontwikkeling van nieuwe rassen.

Het ontwikkelen van een ras duurt ± 20 jaar.

Maar goed dat je over dat soort zaken niet hoeft te denken bij de volgende boterham; er is al genoeg om over te twifelen. Wil je een meergranen boterham, met muesli, grof of fijn volkoren, vloer, wadden, tarwe, rogge, met of zonder zonnebloempitten of blauwmaanzaad, of biologisch oerbrood misschien?

Ans Niens

Bron;

- Wikipedia.
- WUR publicaties.
- Het Kleine Loo (CGN).
- Biologica.
- 'De geschiedenis van mens en plaats' van Jan Bieleman.

Werkgroep Tentoonstellingen

Jordi Wesselink was de 1000e bezoeker. Hij zit tweede van rechts in de middelste rij.

De tentoonstelling '150 jaar Parochielevén Heino' werd eind oktober afgesloten. Er kan worden terug gekeken op een zeer geslaagde expositie met 1265 bezoekers en veel positieve reacties. Dit mede dankzij het vele materiaal, dat door personen en instanties werd afgestaan.

De 1000e bezoeker was Jordi Wesselink, leerling van de R.K. basisschool 'De Dolfijn'.

Voor de leerlingen van de basisscholen was een vragenlijst opgesteld en aan de hand van het tentoongestelde konden de vragen worden beantwoord. Ook werden schoolklassen in groepjes verdeeld, waarbij zij uitleg kregen en waarbij zij hun beleving konden vertellen. Dus al met al was deze tentoonstelling een succes.

40 Jaar VOETBALVERENIGING HEINO

Tentoonstelling in mei 2009

Inmiddels is de werkgroep al weer bezig met een volgende expositie. Begin mei 2009 start een tentoonstelling over de geschiedenis van de voetbalvereniging Heino in verband met haar 40-jarig bestaan. Momenteel wordt al nauw samengewerkt met de werkgroep van de voetbalvereniging die het jubileum organiseert.

Mocht u nog voorwerpen in uw bezit hebben dan lenen wij die graag van u.

Bijvoorbeeld oude voetbalattributen, oude sportkleding, elftalfoto's, foto's van wedstrijden, filmmateriaal, plakboeken, krantenknipsels, oude clubbladen. Er wordt zorgvuldig omgegaan met het materiaal.

De werkgroep:

Giel Bisschop, Henk Hofman,
Annie Meulman, Jennie Pruijm en
Gerard Veltkamp.

Voor adressen en telefoonnummers zie de colofon.

E-mailadressen: omheining@planet.nl
of mjmbisschop@zonnet.nl

Het verhaal achter de dingen (23)

Het doopjurkje

Hier ziet u een doopjurkje dat 85 jaar oud is. Het is gemaakt van pure zijde en verfraaid met een frivolité kantje.

Voor het eerst is het jurkje gebruikt in Oudewater voor de doop van Wilhelmina Willigenburg, geboren op 8 februari 1923. Haar 14 maanden oudere broertje Nicolaas, geboren op 13 december 1921, heeft het bij zijn doop niet gedragen. Na Wilhelmina werd op 15 februari 1924 Derk geboren. Ook hij is in Oudewater in dit jurkje gedoopt.

De familie Willigenburg verhuisde naar Lange Ruige Weide, waar de vader hoofd van een school werd. In deze plaats werden twee kinderen geboren: Annetje op 11 februari 1926 en Hendrik Johan op 21 april 1927. Ook zij droegen bij de doop het jurkje. Opnieuw verhuisde de familie en het jurkje verhuisde mee.

In Rotterdam werd op 7 oktober 1931 Johanna, Cornelia, Geertruida, Henrica geboren. Bij de doop droeg zij eveneens het jurkje.

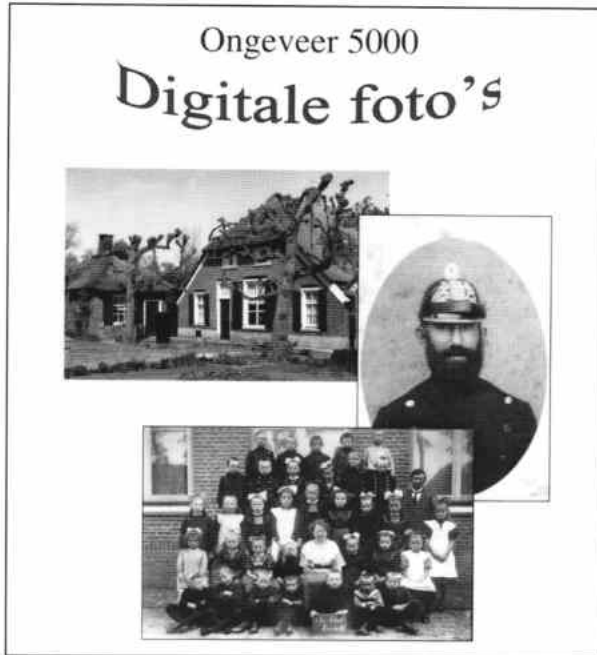
Daarna bleef het doopjurkje in een doosje in de kast liggen. Zo nu en dan werd er naar gekeken. Het 'overleefde' het bombardement en vergeelde langzamerhand.

Zo nu en dan kwam het uit de kast ... och ja ... het doopjurkje!

Het is verhuisd van Rotterdam via Velp, Ellecom, Kampen, Nunspeet en Neede naar Heino. Hier heeft het bij de heemkundevereniging zijn laatste bestemming gevonden.

*A. Willigenburg
W. Willigenburg*

Open dagen op 16 en 17 januari 2009

Van de voorzitter

De tentoonstelling '150 jaar parochielevens in Heino' is afgesloten. Voor mijn gevoel hebben we met deze tentoonstelling veel succes gehad. Ruim 1200 bezoekers hebben we mogen verwelkomen, waaronder verschillende groepen van basisschool de Dolfijn en de Springplank. Ook diverse vrouwenverenigingen hebben hun belangstelling getoond.

Naar aanleiding van deze bezoeken en de vele gesprekken die er hebben plaats gevonden, is ons gebleken dat velen geen idee hebben van wat zich binnen de vereniging 'Omheining' afspeelt. We menen dan ook dat het hoog tijd wordt om daar verandering in te brengen. Het bestuur heeft besloten om een tweetal 'Open Dagen' te organiseren. Al onze werkgroepen (zie colofon) zullen zich dan presenteren. Zij willen graag met u in gesprek gaan en laten weten wat zij zoal doen. Dankzij de medewerking van Podium kunnen we ook van hun ruimte gebruik maken.

Om een tipje van de sluier op te lichten kan ik u beloven dat er in de verenigingsruimte demonstraties worden gegeven op twee nieuwe computers. De vereniging beschikt over een zeer groot aantal oude foto's. Deze worden gescand en opgeslagen. De werkgroep laat u zien hoe deze foto's in de toekomst kunnen worden opgezocht. Met andere woorden: 'Omheining' gaat met de tijd mee. De open dagen vinden plaats op 16 en 17 januari 2009, en wel op vrijdag van 15.00 uur tot 21.00 uur en op zaterdag van 10.00 uur tot 17.00 uur. Noteert u alvast de data.

Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik om u een gezond en gelukkig Nieuwjaar toe te wensen.

Henk Hofman, voorzitter.

Van de bestuurstafel

Op de ledenavond van 16 oktober was de heer R. Luijpen gastspreker. Aan de hand van dia's vertelde hij over het koninklijk huis met als titel 'Wat mogen wij verwachten van onze koning na vier koninginnen?'

De koninginnen Emma, Wilhelmina, Juliana en Beatrix kwamen uitvoerig aan bod. Onze toekomstige koning Willem-Alexander is al in beeld, maar wanneer hij tot koning zal worden gekroond ligt nog in het verschiet. Ruim 50 leden woonden de avond bij.

Op tweede kerstdag wordt er weer gewandeld. Zoals het er nu uitziet gaat de wandeling over en rondom het landgoed 'Den Alerdinck'. Informatie over de wandeling treft u bij deze 'Omheining' aan.

Allerlei plannen voor het nieuwe jaar

Het contactblad 'Omheining', dat u nu ontvangt, is het laatste contactblad in de oude stijl. In 2009 wordt overgegaan tot een uitgave in kleur.

In maart verschijnt het eerste exemplaar. Het formaat van 'Omheining' blijft hetzelfde.

Een 'Open Huis' is de start in het nieuwe jaar. Op 16 en 17 januari zullen alle werkgroepen zich presenteren. U kunt dan kennis maken met de werkzaamheden van de vereniging. In deze 'Omheining' treft u daarover een artikel van de voorzitter aan.

De kelder krijgt een grote opknapbeurt en wordt opnieuw ingericht.

Er komt een nieuwe tentoonstelling, waarover u meer kunt lezen in deze 'Omheining'.

Bent u van plan een familielid of kennis een cadeau-lidmaatschap van onze vereniging aan te bieden, dan zijn hiervoor cadeaubonnen aanwezig.

Schenking

In mei 2008 verscheen het boek 'Boeren in Nederland', geschiedenis van de landbouw 1500-2000, van Dr. Jan Bieleman, universitair hoofddocent aan de universiteit van Wageningen.

Aangezien Jan Bieleman geboren en getogen is in Heino, draagt hij onze vereniging een warm hart toe. Via uitgeverij Boom in Meppel kregen wij een exemplaar van het 671 tellende bladzijdige dikke boek cadeau.

In 'Boeren in Nederland' beschrijft hij hoe een land van steden en industrieën toch bij uitstek een landbouwnatie is gebleven.

Hij legt een duidelijk verband tussen de verstedelijking, de groeiende welvaart en de landbouw die daarop telkens weer adequaat weet in te spelen.

Via onze website

www.omheining.net

kunt u kennismaken met de activiteiten
van onze vereniging